

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\B\BOULLE Pierre\\_Boulle Pierre - Neštěstí  
těch druhých.PDB

PDB Name: Boulle - Neštěstí těch druhých  
Creator ID: REAd  
PDB Type: TEXT  
Version: 0  
Unique ID Seed: 0  
Creation Date: 16.11.2006  
Modification Date: 16.11.2006  
Last Backup Date: 1.1.1970  
Modification Number: 0

---

Pierre Boulle

NEŠTĚSTÍ TĚCH DRUHÝCH

---

## ZROZENÍ MYŠLENKY

### I

Zrození myšlenky je tajemství stejně vzrušující jako zrození dítěte, ale jeho příčina většinou zůstává skryta v mozku, v němž se zrod odehrál. Někdy k němu dojde v jediném záblesku. V případě nápadu, který měl tak mimořádně ovlivnit kariéru Alexandra Sharka, však o původu pohnutky, jež měla s náhlostí výbuchu vynést myšlenku na denní světlo, nemohlo být pochyb. Shark, mocný člen správní rady MGS (Mezinárodní malajské gumárenské společnosti), měl výborného přítele, doktora George, slavného psychiatra, který se zrodem myšlenek zabýval profesionálně. Když ho Shark seznámil se všemi okolnostmi, snadno dokázal rozebrat příčiny a souvislosti vedoucí k celé události. "Náhodná shoda," tvrdil doktor George, který se nerozpakoval použít pleonasmu, pokud jím mohl své stanovisko upřesnit. Podle něj se nápad v mozku jeho přítele zrodil v roce 1982 (Shark někam založil přesné datum, které si přesto pečlivě poznamenal, protože si okamžitě uvědomil, jak významný je to nápad a k jakému bohatství by ho mohl přivést) po přečtení dvou zdánlivě nesouvisejících a bezvýznamných faktů. Ten první byl podrobně popsán v článku pojednávajícím o hrozbě, která visí nad budoucností naší planety. Alexandre Shark se nezajímal jen o ceny kaučuku ve finančních časopisech. Zajímala ho spousta obecných otázek a v novinách četl články týkající se i vědy. Přebíhal očima jednotlivé sloupky, četl si některé podtituly shrnující nejdůležitější myšlenky výkladu a u pasáží, které upoutaly jeho pozornost, se zastavoval.

???

K tomu došlo i onoho dne. Článek, který ho zaujal, pojednával o poškození naší atmosféry. Někteří vědci se zjevně obávali osudných následků ztenčování ozonové vrstvy, která nás obklopuje a chrání před škodlivým vlivem slunečních paprsků. Toto nebezpečí jako takové Alexandra Sharka nijak nevyděsilo. Věděl, že se vědci často mýlí, a co se týče budoucnosti Země, byl od přírody optimista. Jeho zvědavého ducha však zaujaly hlavní důvody tohoto poškození, a proto si stránku věnovanou vědě přečetl několikrát. Podle autora k němu nedocházelo následkem nějakých planetárních katastrof, sopečné činnosti, zemětřesení nebo nukleárních výbuchů, ale způsobovaly ho neškodné maličkosti, z nichž každá je takřka nekonečně malá, jak ň'kají matematici, ve srovnání s velikostí našeho světa. Jak tvrdili vědci, nepřítelem, který pomaličku požírá ochrannou ozonovou vrstvu, jsou halogenové deriváty, freony, které produkují běžné domácí přístroje sloužící našemu pohodlí: plyn obsažený ve sprejích a rozprašovačích, v ledničkách, syntetických pěnách, autosedačkách a polystyrénových obalech. Když nedbale zahodíte obal z hamburgeru, přispíváte ke světovému úpadku. Když zabijete sprejem komára, lakujete si vlasy nebo používáte pěnu na holení, podílíte se, aniž to víte, na vymírání lidského rodu. A po dlouhá léta se roční výroba zhoubných freonů pohybuje kolem několika milionů tun. Milionů tun pocházejících z nesmírného množství zdrojů! Alexandre Shark, který byl zvyklý na čísla a měl k nim respekt, se na okamžik zasníl. Zaujalo ho, jak velké následky mohou vzniknout z docela malých příčin, ale zdálo se, že na to vzápětí zapomněl. Článek ostatně v závěru uváděl, že někteří vědci s tímto vysvětlením nesouhlasí. Shark pokrčil rameny a pokračoval v čtení časopisu. A právě v tu chvíli bůh Náhoda, který řídí svět, zasáhl do života Alexandra Sharka a způsobil, že mu padl pohled na druhý článek v jiném časopise. Tentokrát se jednalo o reportáž, která neměla s předcházejícím tématem žádnou souvislost. Jeden novinář v ní čtenáře seznamoval s nebezpečím, které už víc než rok zneklidňovalo lékaře a epidemiology. Platilo to zejména o Americe, kde všichni zpočátku věřili, že jde výlučně o nemoc homosexuálů, a proto ji začali nazývat gay cancer. Teprve nedávno ji pokřtili

zkratkou složenou z prvních písmen anglického pojmenování syndromu získaného selhání imunity, tedy AIDS. Článek uváděl poslední alarmující statistiky. Shark rychle přelétl očima několik pasáží: přenášení sexuální cestou nejen u homosexuálů, ale i u ostatních lidí, prudký nárůst nemoci v Americe (dvojnásobný počet nemocných každého půl roku) a podezření na ještě rychlejší vývoj v Africe. O tom všem už Shark slyšel, ale nevěnoval tomu větší pozornost než ztenčování ozonové vrstvy. Už si málem vzal další časopis, když si všiml posledních vět článku. Novinář v nich nejprve nařikal nad tím, že do dnešního dne nebyl na tuto nemoc objeven žádný lék a že odborníci nepředpokládají, že v nejbližší době bude, a pak bez přílišných detailů vyvodil s jistou dávkou diskrétnosti tento závěr: podobný problém je samozřejmě delikátní, ale zdá se, že neúčinnějším prostředkem, jak se proti této metle chránit, je používání prezervativ. Shark zaostřil pohled na poslední slovo. Jeho oči připomínaly v tu chvíli paprsky světlometu protiletadlové baterie, které po dlouhém ohledávání prázdnoty najdou konečně cíl hodný své pozornosti. S pootevřenými ústy a s ukazovákem namířeným na slovo prezervativ, které v něm probudilo mimořádnou odezvu, ohromeně znehybněl. Pouze oheň planoucí v jeho očích svědčil o poznání a následně smrti myšlenek, která náhle začala vířit v jeho mysli. Samozřejmě to nebyla otupělost, jak by se mohlo zdát při pohledu na jeho nehybnost. Byl pouze omráčen a prodchnut myšlenkou, která se právě zrodila, takže nebyl schopen udělat jediný pohyb ze strachu, aby ji nevyplašil, a zároveň naplněn obdivem nad možnostmi, které jeho horečnatý mozek v několika vteřinách vytušil. Doktora George, psychiatra, kterému se s touto událostí později svěřil, zaujalo jeho vyprávění natolik, že ho požádal, aby mu podrobně popsal všechny okolnosti, jež tomuto okamžiku předcházely. Snadno mu pak vysvětlil, že odlišnost obou témat je jen zdánlivá a že v očích odborníka na meandry duše naopak existuje souvislost zcela evidentní. Pokud se v obou případech člověk zaměří pouze na fakta, dala by se pro laika tato souvislost vyjádřit tím nejjednodušším způsobem: malé příčiny rovná se velké následky. Doktor Sharkovi vyprávěl, že měl v minulosti co dělat s řadou analogických případů, zejména mezi svými pacienty spisovateli. V honbě za inspirací bývají posedlí marným hledáním originálního námětu, který se jim zjeví náhle a v celé kráse jako následek spojení dvou nebo tří obyčejných událostí, jež spolu očividně nesouvisí. Malé příčiny: sprej zabíjející mouchy či deodorant pro ženy. Velké následky: hrozba pro lidstvo vzhledem k poškození atmosféry. Malá příčina: nenápadný předmět vážící sotva několik gramů. Nedožité následky, jestliže se tento předmět stane nepostradatelným nástrojem pro záchranu lidstva: miliony a miliony tun kaučuku, představující miliony a miliony dolarů. Ve svých pětadesáti letech byl Alexandre Shark členem správní rady a ve skutečnosti nesporným šéfem MGS, společnosti vlastníci od počátku pěstování kaučuku v Asii několik plantáží v Malajsii. Nahradil v této funkci svého otce, který řízením osudu předsedal společnosti v období rozkvětu, jež předcházelo druhé světové válce. Poptávka po kaučuku byla tehdy obrovská a jeho ceny zajišťovaly správní radě pěkné příjmy. Během válečných operací tento zlatý důl japonská invaze do Malajsie zlikvidovala. Po osvobození v roce 1945 se většina evropských pěstitelů vrátila ke svému majetku. Kaučuk válkou příliš neutrpěl a továrny byly poměrně rychle obnoveny a uvedeny do původního stavu. Sharkův otec doufal, že vrátí MGS její někdejší slávu, a až bude odcházet do důchodu, předá synovi prosperující podnik. Musel však ze svých představ slevit. Během války, v době, kdy Japonci okupovali takřka všechny země produkující přírodní kaučuk, pokročil vědecký výzkum v oblasti výroby syntetického kaučuku natolik, že se přírodní kaučuk ocitl na samém okraji zájmu. Syntetický kaučuk mu konkuroval rostoucí mírou upotřebení. Sharkův otec zemřel sklíčený a zahanbený tím, že musí synovi odkázat smrtelně nemocný podnik a plantáže, na nichž musel dát přechodně odstavit velké procento plochy a zastavit produkci, protože poptávka po přírodním kaučuku nebyla tak velká, aby ospravedlnila takový rozsah výroby. Když vzal Alexandre Shark do rukou otěže MGS, pustil se do práce s nadšením. Na rozdíl od otce a mnoha kolegů, kteří předpovídali naprostý zánik přírodního kaučuku, měl v sobě dostatečnou dávku optimismu, aby věřil v lepší budoucnost. Nedělal si falešné iluze. Ale syntetický kaučuk se nedal použít všude. Pokud chtěli výrobci pneumatik dosáhnout delší trvanlivosti svých výrobků, museli oba kaučuky smísit v jistém poměru. V případě pneumatik těžkých nákladních automobilů byl podíl přírodního kaučuku větší a v případě pneumatik pro podvozky letadel stoprocentní. Pod vedením Alexandra Sharka MGS jakž takž živořila, ale ani zdaleka nedosahovala někdejší prosperity. Onoho roku 1982 ceny, které se dva roky předtím uměle zvýšily díky finančním manévřům, jež vedly k vytvoření zásob, klesly na mizivou úroveň. Cenová křivka na tabuli visící za Sharkovými zády mřila beznadějně dolů. Poptávka klesala den za dnem a v mysli pána těchto míst vyvolávala pochmurné myšlenky. Ale Alexandre Shark nesložil ruce do klína. Nápad, kterým se nepřestal zabírat, odehnal ten den rázem všechny černé mraky a před jeho oslněnými očima začala klíčit skvělá budoucnost.

## II

Násobení nepatrných prvků, z nichž každý je takřka neznatelný, ale jejichž součet má planetární význam! Horečnatá mysl Alexandra Sharka přeletěla v několika vteřinách měsíce, roky a kontinenty časoprostoru a odhadla možné a dokonce pravděpodobné důsledky hrozby, jako je AIDS, pro budoucnost kaučukářské společnosti. Několikrát po sobě si přečetl některé pasáže článku: prokázáný přenos sexuální cestou, exponenciální vzrůst nemoci v Americe a dvojnásobný počet nemocných každého půl roku. "Statistiky jsou nejlepším důkazem," komentoval potichu. "Srovnatelný vzrůst nemoci ve Francii a v ostatních zemích. Bezpochyby mnohem rychlejší vývoj v Africe. A jinde? V Rusku? V Asii? Chybí podklady, ale je možné zevšeobecňovat. Jedna věc je jistá: v současné době neexistuje žádný způsob léčby. Jediným účinným prostředkem, jak se vyhnout nákaze, je použití prezervativu." A - to Alexandre Shark samozřejmě věděl, neboť se už dlouho profesionálně zabýval veškerým možným použitím kaučuku - prezervativ, vyžadující kromě odolnosti také pružnost, se nedá vyrobit synteticky. Podobně jako v případě pneumatik pro podvozky velkých letadel bylo pro jeho výrobu zapotřebí sto procent přírodního kaučuku, i když z jiných důvodů. A ještě lépe. Prezervativ, alespoň ten, který má plnit roli absolutní bezpečnosti, ne nějaká náhražka, co se občas objevuje na trhu, vyžaduje naprosto odlišnou přípravu kaučukové emulze. Výrobní postup musí být jiný než ten, který se

doposud praktikuje na většině plantáží. Kondom se vyrábí z koncentrované a odstředěné emulze, v níž chybí voda, a ne z emulze sražené a navrstvené v plátech, které jsou pak vysoušeny a vylučovány kouřem. Svým způsobem se jedná o kondenzované mléko a nikoliv o sýr. Tento způsob zpracování je důležitý nejen pro prezervativy, ale také v případě dalších, stejně jemných výrobků, jako jsou například chirurgické rukavice. Shark to dobře věděl, a proto už před několika lety nechal vybavit několik továren odstředivkami, protože odstředěná emulze se těšila na světových trzích prvořadému zájmu. "Potřebujeme dobře řízenou kampaň," zamumlal ještě, "a za několik let bude poptávka po odstředěné emulzi větší než kdykoliv v minulosti. Musíme se na ni připravit už teď. To je jistota." Ještě několik minut zůstal bez pohnutí, jako by chtěl svou vizi budoucnosti detailně vypracovat. Pak, ačkoliv myšlenka už pohltila všechny mozkové buňky a k jejímu mocnému a takřka zázračnému působení se už nedalo nic přidat, cítil, že musí okamžitě začít jednat. "Okamžitě. Nesmíme ztratit ani vteřinu." Alexandre Shark sice byl impulzivní a nechával se unášet svými sny, ale své snění zároveň dokázal podříditi chladné analýze. Pokud se nějaký nápad jevil slibně, ke slovu se dostala jeho prudká povaha, která od něj vyžadovala, aby se okamžitě a střemhlav pustil do díla a aby se za svým cílem vydal přímo a neobtěžoval se detaily. V tomto případě mu chladná úvaha jen potvrdila, že se jedná o mimořádný nápad. Vytrhl z bloku list papíru a začal na něj horečnatě psát poznámky, které představovaly nástin bitevního plánu. Když začal jednat, změnilo se jeho chování a výraz. Ačkoliv několik minut předtím zachovával naprostou nehybnost a seděl strnule s napjatými rysy a upřeným pohledem sledujícím bez jediného mrknutí vzdálené obrazy a sřežil se udělat jakýkoliv pohyb, který by mohl přerušit tok jeho myšlenek, teď se napřimil a ve tváři se mu zračilo intenzivní vzrušení. Se svraštělým obočím, zaťatými čelistmi, sevřenými rty a svaly křečovitě napjatými touhou začít bez přestání psal a škrtnal. Jeho pohyby byly díky vření jeho tvůrčího mozku prudké a takřka nekoordinované, takže se mu často podařilo roztrhnout papír. V tu chvíli hořel touhou diktovat příkazy alespoň tuctu sekretářek, ale skromné poměry, v nichž od počátku krize živila MGS, mu nic takového nedovolovaly. Musel se spokojit jen tím, že zavolal svou věrnou spolupracovnici, paní Bristolovou. "Paní Bristolová," řekl a mluvil s triumfálně ruce, "budeme mít hodně práce." Opustil křeslo a začal přecházet po kanceláři. "Pro začátek budete mít práci navíc vy. Musíte napsat spoustu spěšných dopisů a zařídit řadu schůzek." "Nebudu si stěžovat." Sedla si na místo, které jí ukázal, a připravila se na diktování. Betty Bristolová patřila k nejstarším pracovníkům MGS. Její matka byla Angličanka a do společnosti nastoupila Betty Bristolová těsně před válkou jako písárka. Byla tehdy ještě velmi mladá. Korespondence s Malajsií se vedla vždy v angličtině. Sharkův otec si cenil jejích kvalit a udělal z ní svou osobní sekretářku. Stala se svědkem všech útrap, do nichž se podnik dostal, a nikdo jeho soukolí neznal lépe než ona. Když si okolnosti vyžádaly propouštění zaměstnanců, Sharkův otec ji na jejím místě ponechal a ona zůstala ve společnosti skoro sama, pouze s jedním účetním a dvěma písárkami. Syn musel otci slítni, že ji za žádnou cenu nepropustí. Alexandre s ní byl spokojený a choval se k ní s úctou. Ačkoliv pro otce byla kdysi Betty, syn ji vždy s ohledem na její věk, služební stáří a evidentní úctyhodnost oslovoval "paní Bristolová", i když se proti tomu zdvořile ohrazovala, protože by si přála důvěrnější vztah. Byla asi o dva tři roky starší než Shark, ale na svůj věk nevypadala a velmi dbala na své vystupování. Z několika náznaků vytušil - a neměl ji za to o nic méně rád -, že ho jako svého šéfa bezmezně obdivuje pro jeho energii a smysl pro obchod, chová k němu oddanou a slepou vášeň, která zabírá veškeré hodiny jejího života kromě času věnovaného práci. Provádala se velmi mladá, ale manžela krátce nato ztratila a už nikdy tuto zkušenost, která jí přinesla jen zklamání, neopakovala. A pokud při vzpomínkách na oslňující předválečné období pocítila trochu nostalgii, nebylo to z osobních pohnutek, ale proto, že toužila čelo svého šéfa ozdobit aureolou úspěchu. Běžné dopisy Shark diktoval písárce, ale pokud se jednalo o důležité dokumenty, pokaždé se obracel na ni. A ty, které se chystal odeslat teď, do této kategorie bezesporu patřily. Tím, co řekl, se ovšem paní Bristolové nechtěl nijak dotknout. "Za prvé," řekl a nahlédl do poznámek, které naškrábal na papír, "objednávka výrobcům odstředivek kaučukové emulze. Adresovat anglické firmě, která nám už kdysi tyto přístroje dodala. Zapomněl jsem její název." Paní Bristolová z paměti odříkala název a adresu společnosti. "Dobře. Závazná objednávka... řekněme dvanácti sad odstředivek." "Dvanácti sad?" Paní Bristolová nedokázala potlačit výkřik překvapení. Když objednávku zaznamenala, podívala se na šéfa s ohromeným výrazem, kterého si nevšiml, protože byl zcela zaujat svými výpočty. "Dvanácti pro začátek. Závazná objednávka. Pokaždé mají poněkud dlouhé dodací lhůty. A předběžná objednávka na dalších dvanáct... Co je vám, paní Bristolová?" "Nic. Jen se mi zdá, že těchto strojů máme dostatek, abychom mohli zajistit výrobu emulze, která je vzhledem k poptávce velmi slabá." "Brzy bude mnohem vyšší, pokud jsou moje předpoklady správné, paní Bristolová. Můžete mi důvěřovat, ty předpoklady správné jsou." "Budeme potřebovat značný kapitál," dodala. "Jistě, naše finance jsou v pořádku, ale takové vydání by mohlo vzbudit obavu, že..." Shark smetl její námitky nedočkavým gestem. To byl ten druh detailů, které překážely jeho vizi přímé cesty. "Potřebný kapitál najdu, nebojte se, paní Bristolová. Peníze nám chybět nebudou. Naopak, spoustu jich vyděláme," pokračoval s náznakem vzrušení. "Za druhé. Dopis generálnímu řediteli našich malajských plantáží... Ne, předtím..." Myšlenky se mu v mozku odvíjely takovou rychlostí, že je často nedokázal sledovat a musel pak měnit příkazy. "Chcete zřejmě namítnout, že v případě takových vydání je nezbytné uvědomit správní radu." "Jsem si jistá, že jste na to už myslel, ale dovolila bych si vám to připomenout." "Máte naprostou pravdu. Za druhé si tedy poznamenejte: svolat mimořádné zasedání správní rady. Čím dřív, tím líp." Správní rada nebyla početná. Mnozí z jejích bývalých členů přišli na to, že jejich křeslo není dostatečně výnosné, a převedli svůj kapitál do nějaké jiné prosperující společnosti. Ve správní radě MGS vládl Shark v podstatě jako neomezený pán. Paní Bristolová si to poznamenala. "Tak, a teď to nejdůležitější. Připravíte mi dopis pro našeho generálního ředitele v Malajsií. Ne, nejdřív mu pošlete spěšný telegram, který potvrdíte dopisem." Jeho vzrušení rostlo, jak se jednotlivé fáze jeho bitevního plánu stávaly skutečností. "Za prvé. Počítat pouze s výrobou odstředěné emulze..., slovo pouze napište velkými písmeny..., a nikoliv s výrobou listů vyloučených kouřem. Je konec se zakuřováním, paní Bristolová, ten čas je pryč. Provést kompletní transformaci továren na všech plantážích. Objednané odstředivky budou dodány v co nejkratším termínu. Za druhé..." Paní Bristolovou příliš zaměstnávalo sledování jeho strhujícího přednesu, takže si ani nedovolila cokoli poznamenat, ale z

jejího výrazu bylo jasné, že se do jejího překvapení vkrádají obavy. "Za druhé. Provést veškeré přípravy, aby bylo k datu, které upřesním, obnoveno stáčení na odstavených plantážích. Připravit se rovněž na rozšíření našich plantáží alespoň na dvojnásobnou rozlohu. Navázat kontakt s malajskou vládou a získat co možná nejvíce koncesí... Vaši žádost podpoříme odtud. Jakmile koncese získáte, začněte urychleně... Nebojte se ta slova opakovat, paní Bristolová. Trvám na slově urychleně... Jakmile koncese získáte, začněte urychleně s kácením a vypalováním džungle a zároveň se zakládáním pěstitelských školek. Terén pro plantáže musí být připraven v nejkratším možném termínu po získání koncesí. Použijte nejlepší kaučukové sazenice. V této souvislosti navažte kontakty s malajskými pěstitelskými ústavy. O totéž se postarám já v Paříži... Posloucháte mě, paní Bristolová?" "Poslouchám," odpověděla důstojně sekretářka, a snažila se skrýt vzrušení. "Bude to velmi dlouhý telegram," dovolila si pouze ostýchavě poznamenat. "To nevadí. Za třetí nebo za čtvrté, už nevím, dejte to do pořádku. Za třetí, ještě dnes navažte kontakty... Ne, něco jiného, paní Bristolová. Ještě před schůzí správní rady mi domluvte schůzku s Drailem a Lorenssem a také s doktorem Georgem... Ne, George uvidím zítra, takže to je zbytečné, jen s Drailem a Lorenssem. Kde jsme zůstali s telegramem?" "Za třetí, ještě dnes navažte kontakty..." "Začnete ještě dnes shánět pracovní síly, které potřebujeme pro obnovení a rozšíření plantáží a připravte pro ně ubytování. Tak, myslím, že je to pro tuto chvíli všechno. Na závěr oznamte, že přijedu do Malajsie zkontrolovat, jak budou tyto úkoly splněny, a zdůrazněte plán jako celek. Přeložte to do té nejlepší angličtiny, paní Bristolová, a okamžitě odešlete," uzavřel tónem náčelníka generálního štábu, který právě v hlavních rysech vytyčil bitevní plán a nepochybuje o svém vítězství.

### III

Zatímco paní Bristolová po sobě četla poznámky a občas se zeptala na nějaký detail, aniž ho jakkoliv komentovala, Alexandre Shark ji soustředěně pozoroval, překvapený a zároveň zklamaný, že se na ni jeho vzrušení ani v nejmenším nepřeneslo. Hořel touhou, aby někdo obdivoval velikost jeho myšlenky, která mu teď připadala geniální. Ale geniální myšlenku je nutné uchovat v tajnosti a její obsah zužitkovat v ústraní, a teprve poté s ní přijít na veřejnost a oslnit celý svět. Svůj plán by prozradil pouze člověku, na jehož diskretnost se mohl naprosto spolehnout. Paní Bristolová takovým člověkem byla. Pokud se jednalo o zájmy společnosti, nikdo nemohl být diskretnější než ona. "Nezeptáte se mě, proč jsem se rozhodl pro tato opatření? Nepřekvapilo vás to?" "To bych si nedovolila, pane. Trochu mě to překvapilo, to přiznávám, ale jsem přesvědčena, že disponujete informacemi, o kterých já nevím, a že máte vážné důvody předpokládat, že dojde ke zvýšení poptávky po kaučukové emulzi." "Vážné důvody! Přesně tak. Nebo spíš jistotu. Podívejte se na tento článek, paní Bristolová. Přečtěte si ho pozorně, ale jeho obsah si musíte nechat pro sebe. Doufám, že si to nepřečte některý z mých konkurentů." V očích mu bleskly obavy, ale vzápětí se ovládl. "Nenapadlo by je to. Nikdo nemá dostatek fantazie, aby předvídal budoucnost, a nedokáže se na ni připravit jako já." Paní Bristolová se sklonila k časopisu, zatímco Shark zmlkl, aby nerozptyloval její pozornost. "Tak co, paní Bristolová?" zeptal se konečně s nádechem netrpělivosti, když sekretářka dočetla článek a neřekla nic. Nemohla však zabránit, aby nezrudla při četbě poslední věty, v níž její nadšený šéf zakroužkoval slovo prezervativ červenou tužkou. "Myslím, že jsem uhodla, v čem vidíte jistotu naděje pro MGS," řekla a pak se ostýchavě pokusila namítnout: "Ale nedovedu si představit..." Shark, podrážděný tímto očividným nedostatkem nadšení, ji nenechal větu dokončit. "Jen do toho, paní Bristolová, nebojte se fantazie! Nedovedete si představit, jaké budou následky nesmělé rady toho ustrašeného novináře, pokud se jí dostane potřebné reklamy? Jakmile ta chvíle přijde, přísahám, že se postarám, aby byla vedena co nejúčinněji. Musí obsáhnout všechny společenské vrstvy. Pomohou mi přátelé, kteří jsou na těch pravých místech." "Reklama té... té věci?" zakoktala paní Bristolová a sklopila oči. "Přesně tak. Reklamní kampaň představující prezervativ jako zachránce, jako jediný prostředek, jak se vyhnout nákaze! Tím také ve skutečnosti je, o tom nepochybuje. Ten novinář si nic nevymyslel. Informoval se u těch nejkompetentnějších lékařských odborníků. A co se stane, paní Bristolová? Lidstvo bude potřebovat miliony, co říkám, miliardy, desítky miliard prezervativů, až budou všechny světadíly následovat příkladu Ameriky a Evropy. Jen si to představte. Kondom bude stejně nepostradatelný jako kartáček na zuby, jen s tím rozdílem, že poslouží jen jednou a po použití se vyhodí. I to musíme lidem zdůraznit. Někteří jich spotřebují neuvěřitelné množství, což bude brzy představovat miliony a miliony tun odstředěné emulze. A aby bylo tyto miliony možné vyrobit, nebude zapotřebí tisíců hektarů nových kaučukových plantáží? Myslíte si o mně, že jsem snilek ukolébáný nějakými vidinami, když se chystám uspokojit tuto poptávku, tento požadavek lidstva? Požehnána budiž Prozřetelnost, která stvořila prezervativ! Díky jemu se dostaneme z bídy, v níž žijeme!" Pruderní paní Bristolová naslouchala výčtu těchto realistických detailů, a dalších, ještě mnohem realističtějších podrobností. Shark o nich mluvil lyrickým a plamenným tónem a vůbec si nevšímal jejího zmatku a zrudlých tváří. Ale láska, již paní Bristolová zahrnovala svého šéfa, jí nedovolovala soudit přísně. Díky obdivu vůči jeho kvalitám a obchodnímu géniu navíc začínala nabývat přesvědčení, že by jeho odhad mohl být správný a že na první pokus dokáže rozpoznat zlatý důl, jenž je pro ostatní smrtelníky nerozeznatelný. "Prezervativ," uzavřel Shark klidnějším hlasem, "vrátí MGS její předválečnou velikost. Co to říká! Předpovídám jí budoucnost, jež nemá obdoby a která zastíní všechny její konkurenty." Paní Bristolová se už z prvního šoku vzpamatovala a začala přemýšlet. Do tváří se jí vrátila přirozená barva. "Prosím o prominutí, pane," zašeptala po chvíli, "že jsem si hned neuvědomila, jak je ten článek důležitý." Nedalo se rozpoznat, jestli tím článkem myslí novinářovu reportáž, nebo onu věc, kterou se stále ještě rozpokořovala pojmenovat. "Ale vy jste mi otevřel oči," pokračovala. "Teď si stejně jako vy myslím, že existuje možnost velké poptávky po emulzi, a pochopila jsem vaše objednávky odstředivek a plány na rozšíření plantáží. Musíte mít samozřejmě náskok před všemi ostatními pěstitelskými společnostmi." "Přisámbůh!" vykřikl Shark, spokojený, že mu konečně někdo rozumí a obdivuje ho. "Opakuji vám, že prezervativ bude naším bohatstvím. Říkám naším, protože vy jste hlavní článek MGS, paní Bristolová. Veškerá organizace společnosti leží na vás... A propos, co se týče sídla



společnosti," pokračoval, nechávaje se unést novou vlnou nadšení, "poznamenejte si, že musíte myslet na jeho rozšíření. Tyhle kanceláře jsou pro nás příliš těsné." MGS kdysi sídlila v mnohem větších prostorách, ale nutnost snížit veškeré výdaje přinutila Sharkova otce nejen omezit personál, ale také přenést sídlo společnosti do mnohem skrovnějších kanceláří. "Co nejrychleji sežeňte informace, paní Bristolová. S personálem, se kterým do budoucna počítám a nad nímž budete samozřejmě vládnout vy, bychom se tady udusili. Nelíbí se mi příliš ani čtvrt, ani budova. Kdyby se vám podařilo najít..." Paní Bristolová, kterou už viditelně strhl svým nadšením, si ho dovolila přerušit: "Dozvěděla jsem se, že poschodí pod námi je už několik měsíců prázdné. Je tam mnohem víc místností a jsou prostornější. Stačilo by jen pár úprav. Jestli chcete, zeptám se majitelů." "Několik měsíců," zamumlal Shark s lítostí. "To by nám mohlo vyhovovat. Dobře, paní Bristolová, informujte se a zařídte mi schůzku s majiteli." Na okamžik se zamyslel a v duchu se ptal, zda na něco důležitého nezapomněl. Z myšlenek ho vytrhlo zvonění telefonu. Pokynul paní Bristolové a ta zvedla sluchátko. "Volají od vás z domova. Paní, která se vám stará o syna." Shark chvilku poslouchal a pak vykřikl. "Ne, nezapomněl jsem, ale zdržela mě jedna nesmírně důležitá obchodní záležitost. Posadte je ke stolu a s dárky počkejte na mě. Za pár minut jsem tam. Synovy narozeniny," řekl, když položil sluchátko. "Už je mu osm! Slíbil jsem, že se zúčastním svačiny, kterou pořádáme na jeho počest. Myslím, paní Bristolová, že jsme na nic nezapomněli. Budete mít hodně práce. Zastavím se večer a podepíšu dopis našemu generálnímu řediteli. Mezitím pošlete ten telegram." "Okamžitě to zařídím, pane. Můžete se na mě spolehnout. Pochopila jsem, jaký význam všem těm opatřením přikládáte."

???

Než odešel, rozhlédl se Shark po stole, všiml si článku o AIDS s červeně zakroužkovaným slovem prezervativ a obrátil se na sekretářku s posledním příkazem: "Nenechávejte to tady ležet, paní Bristolová. Ten článek by mohl přilákat pozornost některého zaměstnance a nakonec se dostat do rukou konkurence. Opakuji, že mí kolegové nemají tak bystrého ducha, aby z něj vyvodili podobné závěry, ale nesmíme nic riskovat. Reklamní kampaň můžeme začít teprve tehdy, budeme-li mít dostatečný náskok. Nejlepší by bylo ty noviny spálit. Postarejte se o to." "Když dovolíte, pane..." V posledních minutách se celá proměnila. Její zářící oči svědčily o tom, že ambicióznímu plánu svého šéfa je teď oddána tělem i duší. "Když dovolíte, pane, uchovám ten článek jako relikvii. Později nám bude připomínat den a hodinu, kdy jste přijal rozhodnutí tak důležitá pro budoucnost firmy. Uložím ho do trezoru, kde jsou důvěrné dokumenty. Klíč mám jen já, bude tedy v bezpečí před jakoukoliv indiskrecí." "Jak chcete," řekl Shark s úsměvem. "Myslím, že máte pravdu. Je to vzácná relikvie." Ještě okamžik se zdržel a se zvýšenou pozorností a očividným uspokojením pozoroval paní Bristolovou, jak se skoro nábožnou pečlivostí skládá noviny a nechává zakroužkované slovo tak, aby bylo dobře vidět. Sharkův analytický mozek přisuzoval změněnému chování své sekretářky velký význam. Všiml si vývoje, jakým během krátké doby prošla. Její rozpaky zmizely. Už se tak nestyděla. "Velice signifikantní," mumlal si pro sebe ve výtahu, když opustil kancelář. "Podobně se budou chovat i ostatní. První etapa: přinutit lidi, aby si zvykli o této věci, která je v jistých kruzích tabu, přemýšlet. Aby o ní dokázali hovořit. V druhé etapě je budeme muset přesvědčit, aby ji používali jako běžnou věc osobní potřeby. Paní Bristolová první etapu překročila ani ne za čtvrt hodiny, protože mě obdivuje a za každou cenu se mi snaží zalíbit. Ostatní budou potřebovat pádnější argumenty a víc času. Kolik? Několik měsíců, možná let, ale to je nevyhnutelné." U toho se jeho úvahy zastavily. Neptal se, kolik by paní Bristolová potřebovala času, aby mohla eventuálně překročit druhou etapu. V tomto případě se jako vzor nehodila a on nebyl mužem, který by vtípkem o něčem, co považoval za tak důležité. Něco takového neměl v povaze. Někdy sice projevoval nespoutané vzrušení, ale jinak byl člověkem velice seriózním, schopným své vzrušení podrobit vzápětí chladné analýze. Nemohl logické myšlení rozptylovat nějakými frivolními úvahami. Doktor George, přítel, který znal Sharka už od dětství, ho občas kvalifikoval jako bytost racionální, jejíž racionalita vede často až k cynismu. Zároveň ho však řadil do početné a krásné rodiny nadšenců. Tyto dvě části Sharkovy osobnosti se mohly střídat v několikaminutových intervalech nebo se někdy dokonce vzájemně propojovaly. Když Alexandre Shark Georgovi, kterého považoval za jednoho ze svých nemnohých přátel, vyprávěl o změně v chování své sekretářky a o tom, jak rychle začala schvalovat jeho koncepci dalšího vývoje, nemohl se psychiatr ubránit dojmu, že Shark svým sugestivním popisem realistických obrazů zcela záměrně provedl psychologický test, jehož cílem bylo pozorovat chování lidské bytosti v mimořádné situaci. Ale doktor George si toto embryo diagnózy založené na nejasné intuici a vyplývající ze znalostí přítelovy povahy a nikoliv z vědeckých úvah nechal pro sebe.

#### IV

Alexandre Shark většinou chodíval z kanceláře domů pěšky. Neměl to daleko. Často - a zejména v posledních týdnech - byla jeho procházka melancholická. Kaučuk se prodával špatně, plantáže byly obdělány jen z poloviny a zisky dokázaly pokrýt pouze výdaje na provoz. Ale dnes jeho chůze po chodníku připomínala triumfální pochod. Opět získal jistotu. Úvahy chladného počtáře potvrzovaly intuici vizionáře. Díky AIDS je budoucnost přírodního kaučuku zajištěna. Když byl, jako v tomto případě, posedlý nějakou myšlenkou plnou příslibů, dokázal v sobě najít neomezenou energii, s níž prosazoval její uskutečnění a překonával všechny překážky, které by se mohly úspěchu postavit do cesty. V tuto chvíli sice žádnou překážku neviděl, ale pokud by se objevila, byl připraven ji bez milosti zničit. "Je to životní šance," šeptal si pro sebe. "Měl jsem pravdu, když jsem se nevzdával, když jsem věřil ve svou šťastnou hvězdu. Cítil jsem, věděl jsem, že se stane zázrak, který mě dostane nahoru. Zázrak se dostavil, i když jinak, než bych čekal. Je to znamení, že mi je Prozřetelnost nakloněna." Když si v mysli procházel opatření, která během několika hodin učinil, pocítil potřebu ospravedlnit sám před sebou, že jsou tak rozsáhlá. "Pokud se naskytne taková příležitost, bylo by

neodpustitelné, kdybych nezapojil do díla vše, co jí může pomoci, a nevytěžil z ní co nejvíc. Budu na to potřebovat celý život a mnoho dalších smělých nápadů, abych ji vyčerpal až do dna." Kráčel rychle s hlavou vzpřímenou. Teď mluvil nahlas sám k sobě. Po věcné přípravě, jejíž hlavní linii už načrtl, nesměl zanedbat ani psychologický aspekt. Ten bude z jeho strany vyžadovat stejnou pečlivou pozornost, aby znamení, které mu dala Prozířetelnost, nepromarnil. "Skvělá reklamní kampaň. Všechna média, tisk, rozhlas a televize. Strach z nákazy a vědomí, že je nutné používat kondom jako jedinou ochranu, musí proniknout do každé domácnosti. Do každé bez výjimky, do paláců i chatrčí. K tomu budu potřebovat muže, kteří mi mohou poskytnout cennou pomoc: George, s jeho styky v nejvyšších sférách medicíny, Drailla, který je jedna ruka se všemi novináři a má důvěrné známosti v politických kruzích, a Lorens, bývalého seminaristu, libujícího si pouze ve společnosti biskupů a dokonce dvou nebo tří kardinálů, kteří mu dopřávají sluchu... Ale pozor! Žádná neopatrnost, ještě ne, ta chvíle ještě nepřišla. Čekat, čekat, až budeme mít dostatečný náskok, a pak teprve postupně zasáhnout. Doufám, že můj generální ředitel v Malajsií pochopí, že se musí překonávat. Jestlipak paní Bristolová napsala telegram dostatečně důrazně? Když na to tak myslím, napadá mě, že on není vhodným člověkem a že by bylo nejlepší se ho rychle zbavit a jmenovat na jeho místo někoho energičtějšího. To uvidím při příští inspekci." Náhle se zlostně pleskl do čela a v duchu si vynadal. "Velmi důležité a já o tom zapomněl paní Bristolové říct! Okamžitě musíme získat všechny dostupné akcie kaučukářských společností. Jejich ceny teď klesly na minimum. Diskrétně, samozřejmě." Trochu se uklidnil, když si všiml, že se za ním chodci ohlížejí a zvědavě ho pozorují. Vzpomínka na oslavu pořádanou na počest synových narozenin odvedla na okamžik jeho myšlenky od snů o budoucnosti.

???

Kromě MGS byl pro něj v životě nejdůležitější jeho syn Alain. Chlapce, který byl na svůj věk poměrně vyspělý, zbožňoval. Přenesl na něj lásku, kterou předtím zahrnoval svou ženu. Byla mnohem mladší než on a před několika lety zahynula při automobilové nehodě. Alexandre Shark uměl být něžný. Dnes byl osmiletý, inteligentní a trochu ostýchavý Alain jeho pýchou a paprskem světla v asketickém životě šéfa podniku a obchodníka. Představa budoucnosti, kterou pro syna chystal, byla podstatnou částí jeho nadšení. Potichu vstoupil do jídelny, v níž asi desítky chlapců a děvčátek začala svačit pod dohledem chůvy, která se o Alaina starala už od malička. Chůva je chtěla upozornit na Sharkovu přítomnost, ale ten přiložil prst na ústa a poprosil ji, aby mlčela. Pohled na děti rozjařené oslavou, mezi nimiž trůnil Alain na čestném místě, mu po horečném vzrušení posledních hodin přinesl blahodárné uklidnění. Dlouhou chvíli tak bez hnutí stál a mlčel. Na jeho pokyn chůva dál řídila průběh oslavy. Obřad velel zhasnout světla. Služka přinesla obrovský dort ozdobený osmi malými svíčkami. Alain je za povzbuzujících výkřiků drobotiny jedním dechem sfoukl. Alexandra Sharka tato banální rodinná oslava zvláštním způsobem dojala a nebyl dalek toho, aby rázné sfouknutí svíček začal považovat za příznivé znamení osudu. Počkal, až se světlo znovu rozsvítí, a vešel do pokoje. Alain vstal a vrhl se mu do náruče, zatímco jeho kamarádi vystrašeně zmlkli. Ale jeho laskavost způsobila, že se jim nálada rychle vrátila. Poprosil je, aby pokračovali jako by tam nebyl, a stáhl se do kouta, kde polohlasně rozmlouval s chůvou, zatímco se opět rozproudila živá zábava a zazněl smích. Po jídle se rozdávaly dárky Alain jich samozřejmě dostal nejvíc, ale Shark, jenž byl občas velmi citlivý, dal příkaz, aby se nezapomnělo ani na žádného z jeho kamarádů. Všichni dostali dárek na památku a zmateně mu děkovali, což jej ještě víc dojala. Zbytek odpoledne patřil dětem. Obdivovaly dárky a hrály obvyklé hry Shark jim řekl, aby se nebály dělat hluk, protože nemá žádnou důležitou práci. Stáhl se do své pracovny, odkud shovívavě naslouchal dětským hlasům. Pak se znovu nechal unášet svými pozlacenými sny Dědictví, které se chystal předat synovi, v nich nabylo nádhera císařství. Když se Alainovi kamarádi loučili, ještě stále se opájel svými představami. Než se vrátil do podniku, aby ověřil práci paní Bristolové, strávil chvíli sám se synem, který mu znovu děkoval. "Není zač, Alaine," odpověděl, "brzy budeme mít krásnější oslavy. Při příštích narozeninách dostaneš mnohem hezčí dárky. Představ si, že mám jistotu, že naše firma na tom bude brzy mnohem líp. Dnes mám důvod k mimořádné radosti." "Bude na tom líp?" řekl syn s vážným výrazem. "Ceny kaučuku stoupají?" Otec před ním někdy nedokázal skrýt každodenní starosti. I když nechápal, o co se přesně jedná, vycítil, že pro otce jsou velmi důležité ceny kaučuku. Jako dobře vychovaný chlapec předstíral, že se o ně zajímá. Shark ho za tuto starost s úsměvem políbil. "Ještě ne, ale brzy budou vysoké," ujistil ho s přesvědčením. "Slibuji. Jsem si tím jist. S něčím se ti svěřím, ale nesmíš o tom s nikým mluvit. Dnes jsem měl vynikající nápad, který nám oběma zajistí bohatství." "Nápad, tati?" "Opakuji, že vynikající. Jedná se o..." Náhle se zarazil. Stržený nadšením, oslněný onou zázračnou myšlenkou, která mu nepřestávala vířit v mozku, úplně zapomněl, s kým mluví. Vzpamatoval se a shovívavě se usmál: "Jsi ještě moc malý na to, abys tomu porozuměl," řekl. "Vysvětlím ti to později."

Část druhá

MALAJSKÝ LÉK

I

O tři roky později se Alexandre Shark mohl pyšnit tím, že předvídal správně, což byla pro velkého šéfa bezpochyby ta nejlichotivější odměna. Oběd, na který pozval tři nejbližší spolupracovníky, členy správní rady MGS, byl tak trochu oslavou jeho triumfu a zároveň příležitostí, jak udělat tečku za výsledky jejich úsilí a práce. Nikdo ze tří pozvaných, kterým s jistotou blahosklonností říkal společníci, neměl nejmenší ponětí o kaučuku a jeho pěstování. Shark je nechal jmenovat za členy správní rady, když se na základě nadšení, které se ho zmocnilo při četbě článku o AIDS a o prostředku ochrany, rozhodl přebudovat strukturu společnosti. Bez váhání poslouchali striktní instrukce, které jim

ochotně předkládal ve formě připomínek. Alespoň jeden z nich - doktor George - to dělal jednak z přátelství, a také proto, že byl přesvědčen, že je tím povinován své lékařské profesi. Zbývající dva to dělali z lásky k umění, které spočívá ve formování veřejného mínění. Nové funkce jim navíc začaly přinášet slušné zisky. Když Shark oznámil paní Bristolové, již svěřoval mnohé ze svých tajných plánů, že je hodlá jmenovat za členy správní rady, sekretářka se zpočátku neubránila nárazkám na jejich nekompetentnost. Byly to ovšem jen uctivé námitky a Sharkovi nedalo žádnou práci přesvědčit ji o správnosti svého postupu. Připomněl jí konkrétní příklady, kdy byla účast nekompetentních členů ve správní radě pravidlem i v těch nejlépe řízených podnicích a zdůraznil, že odborníci nebo technici by jen brzdili jeho plány. Aby je mohl úspěšně realizovat, musí působit především na veřejné mínění, což je úkol, pro který jsou vysoce kvalifikováni. Oběd skončil v soukromém salonku jedné restaurace proslulé výtečnou kuchyní. Shark popíjel kávu a častoval přitom své tři hosty spokojenými pohledy. Doktor George byl jeho starý přítel. Než se specializoval na psychiatrii, vyzkoušel různá odvětví medicíny. Ale dnes už byl jako člen Akademie věd napůl v penzi a jen zřídka vykonával praxi. Svou funkci ve správní radě nikdy nebral vážně, spíš se jí bavil. Nad svým titulem se často usmíval. Měl spojení na nejvýše postavené lékařské kapacity. Druhý host, který gestem kněze udělujícího poslední pomazání ohříval v dlaních sklenku koňaku, byl Lorens. Kdysi se chystal na církevní dráhu a vstoupil do semináře, kde se mu dostalo dobrého teologického vzdělání a kde se také seznámil s budoucími biskupy. Pak jeho nadšení ochablo. Odmítl se nechat vysvětit, ale udržel si úzké kontakty s církevními autoritami. Neměl stálé zaměstnání, ale vydělával si na živobytí psaním teologických knih, které se těšily oblibě církevních kruhů. Třetím hostem byl novinář Draille, zastávající významná místa v tisku a v televizi. Dnes už psal jen zřídka, ale jeho úvodníky stále tiskla většina velkých deníků. Měl také řadu přátel mezi politiky. Když si zapálili doutníky, Shark konečně převedl rozhovor, který se až do té chvíle týkal těch nejbánálnějších témat, na jediné, jež ho ve skutečnosti zajímalo - jak nejlépe zužitkovat dosavadní úspěch.

???

Sharkova intuice se osvědčila. Smělý program, do něhož se pustil před třemi lety a který někteří považovali za čiré bláznovství, začínal přinášet ovoce a vypadal nesmírně nadějně. Poptávka po odstředěné emulzi neustále rostla. MGS už neživořila. Zaznamenala pozoruhodný rozvoj a chybělo už jen málo, aby se dostala do čela pelotonu nadnárodních společností, v což její pán a mistr doufal. Shark se stal terčem závistivých pohledů konkurentů. Titul kaučukový král, který mu kdysi s krčením ramen a ironickým úsměškem přisoudili, teď špatně skrýval pocit žárlivého obdivu. Zároveň se s velkými náklady, které někteří posuzovali jako extravagantní, rozhodl vyměnit vedoucí tým společnosti tak, aby v něm mohl vládnout jako absolutní pán. Po několika bouřlivých schůzích a kuloárovém manévrování se mu podařilo zbavit se původních členů správní rady, kteří mu vadili. Zabralo to jistý čas (příliš mnoho času na jeho netrpělivost), ale nijak závažný problém to nebyl. Mnozí členové si už dávno mysleli, že malajský kaučuk nemá žádnou budoucnost, a zajistili si křesla v čele společnosti v jiných částech světa, které produkovaly rentabilnější výrobky. Vyděsilo je, jak Shark neuváženě investuje, a byli přesvědčeni, že podnik, který jim stejně přinášel jen minimum zisků, vede k úpadku, takže využili první příležitosti a vzdali se svých míst. Aby Shark přesvědčil pár odbojníků, skupil jejich akcie za cenu nepatrně vyšší než byla cena na burze, a oni tvrdili, že udělali dobrý obchod. O několik měsíců později ceny vylétěly nahoru a kaučukovému králi, který skupil všechny dostupné akcie - nejen akcie své společnosti, ale také akcie ostatních společností - přinesly slušný zisk, v němž našel část kapitálu, který potřeboval pro své investice. Ani se schválením tří nových členů správní rady neměl problémy. V té době se na tato místa nikdo nehrnul. Nové členy pak snadno přiměl k tomu, aby mu pomáhali. Každého z nich k tomu vedly jiné důvody. Doktora George Shark přesvědčil, že využije-li svých známostí a bude-li se podílet na kampani ve prospěch prezervativu, bude užitečný nejen pro firmu, ale především pro lidstvo. Vůči Draillovi a Lorensovi použil nejprve podobné argumenty a potom jim za nízkou cenu postoupil balík akcií a přislíbil rychlý a podstatný zisk, což se také stalo. S tím se však Alexandre Shark nespokojil. Možným konkurentům nedal čas, aby si uvědomili výhody plynoucí z AIDS, a zaplatil opci na odstředivky kaučukové emulze. Tím trh s těmito stroji zablokoval na několik let dopředu, takže i přes rostoucí poptávku si pěstitelé kaučuku, jimž se pomalu začínaly otvírat oči, nemohli odstředivky opatřit. Odkoupil rovněž další zahraniční společnosti, které měly několik plantáží v Malajsii. Tím MGS získala na mezinárodním významu, což konečně ospravedlnilo i její název. Když předpokládaná poptávka skutečně vzrostla, měl v rukách veškerou moc, jak to předvídal v onen horečnatý den. Všechny tyto operace vyžadovaly obrovské investice, pro které by ani rychlý nárůst akcií nezajistil potřebný kapitál. Pro vítězství myšlenky proto Shark neváhal obětovat svůj osobní majetek, který mu zanechal otec. Ale ani to však ještě nestačilo. Hledal tedy jiné zdroje. V době, kdy se banky chovaly rezervovaně, našel významnou a diskrétní finanční pomoc. Čínský miliardář Han, bydlící sice v Malajsii, ale obchodující ve všech částech světa, byl jedním z prvních, kdo si uvědomil sílu Sharkovy intuice a jeho úvah. Han byl pozoruhodná osobnost. Shark plánoval, že se s ním setká i při další připravované inspekční cestě do Malajsie. Kromě vděčnosti za pomoc cítil vůči Čiňanovi i úctu, kterou současným obchodníkům přiznával jen velice zřídka. Poznal, že Han má skoro tak dobrý nos jako on a je stejně odvážný. Z jeho strany to nebyla malá chvála.

## II

Shark krátce nastínil současnou situaci společnosti a stručně poděkoval svým spolupracovníkům za všechno, co podle svých možností udělali, aby napomohli jejímu rozvoji. "Výsledky jsou povzbudivé," prohlásil. "Samozřejmě existují klady i zápory. Ceny kaučuku, poté, co překonaly všechny rekordy, přechodně klesají. Tyto výkyvy jsou nevyhnutelné a my jsme se na ně připravili. Hlavní je, aby křivka poptávky stoupala, což také dělá. Ale tato tendence

se musí zrychlit. Podle mého názoru musíme získat mnohem lepší výsledky, dokážeme-li naši činnost zintenzivnit a zkoordinovat. Reklamní kampaň ve prospěch prezervativu začala dobře, ale je teprve v prvním stádiu. Nastal čas, aby se odrazila ode dna. Georgi, přiznávám, že díky tvému vlivu se lékařské kruhy zřejmě rozhodly poskytnout nám svou podporu. Několik kapacit se už ozvalo, ale mnozí lékaři jsou ještě zdrženliví." "V podstatě nejsou," ujistil ho doktor George. "Není problém je přesvědčit, že prezervativ je v současné době jedinou zbraní proti AIDS. Všichni to vědí stejně dobře jako já. Problém je přinutit je k tomu, aby se vyjádřili veřejně a dostatečně nahlas. Někteří, kteří mají rádi publicitu, si nepřejí nic jiného, ale je to o nich všeobecně známo a jejich prohlášení tudíž nemají takovou váhu. Nicméně doufám, že přesvědčím i ostatní, aby se nechali slyšet. Budu se tím důkladně zabývat." "Opakuji, buď teď, nebo nikdy. Počítám s tebou." Role, kterou Shark přisoudil doktoru Georgovi, v žádném případě nenarušila jeho bezúhonné vědecké svědomí. Doktor byl přesvědčen, že křížové tažení vedené šéfem MGS je životně důležité pro záchranu lidstva ohroženého pohromou, před níž se medicína cítila bezbranná. Dlouho o tom diskutoval s kolegy z Akademie věd, kteří se specializovali na AIDS. Jak už řekl, všichni zastávali názor, že v tuto chvíli je jedinou možnou ochranou prezervativ. Proto se je během přátelských rozhovorů snažil přesvědčit, že je jejich povinností propagovat tuto pravdu všemi možnými sdělovacími prostředky. Jako v ozvěnu Sharkových nehlubších myšlenek jim neustále opakoval: "Musíme postihnout nepřátelské nebo lhostejné vrstvy, a těch je hodně, zejména mezi mládeží." A tak poněmhu, od lékaře specialisty k profesorovi, od profesora k členovi Akademie, probouzel mezi nejvyššími vědeckými kapacitami vědomí jejich profesionální odpovědnosti. Nikdo nebyl povolanejší, aby mohl varovat masy lidí před tímto nebezpečím, upozorňovat na jediný prostředek, jak se mu vyhnout, a zároveň vyburcovat státní moc, která by se měla začít podílet na tomto tažení a uplatnit veškerou svoji autoritu, jak v to doufal Alexandre Shark. Doktor George nejprve skromně popsal detaily svých jednání s nejrůznějšími osobnostmi a na závěr se zmínil o tom, že se jeho aktivita neomezuje jen na Francii. Jeho přátelé ho doporučili svým zahraničním kolegům a on se zúčastnil několika mezinárodních konferencí. Shark jeho postup bez výhrad schválil. "Výborně," řekl a obrátil se k novináři Draillovi. "Doktor George pracoval dobře. Teď toto hnutí musí důkladně podpořit tisk. Týká se to samozřejmě vědeckých časopisů, ale také a především novin s velkými náklady. Všichni velekněžové medicíny musí mít možnost vyjádřit se nejen ve specializovaných časopisech, ale také v běžných novinách. Uznávám, že vaši přátelé tu a tam své rubriky k dispozici odborníkům dali. Stalo se to bezpochyby na vaše naléhání a za to vám děkuji. Ale," dodal autoritativnějším tónem, "myslím, že to nestačí. Kampaň ve prospěch prezervativu v rozhlase a televizi vlastně ještě ani nezačala. V rozhlase si sotva troufají slovo prezervativ vyslovit. V televizi není nic." "Já vím," připustil Draille, "ale buďte si jistý, že to není vina ani mých přátel, ani moje. Televizní redaktoři musí v podobných případech více či méně poslouchat příkazy státní moci. A státní moc je ustrašená a extrémně stydlivá. Má strach, že u jistých kruhů narazí na přehnanou citlivost. Aby se projevila mnohem odvážněji, musel by se AIDS proměnit v smrtelnou hrozbu pro lidstvo a znepokojení by muselo vyvolat hrůzu. A k tomu ještě přece jen nedošlo." "Ale dojde," zasáhl Shark. "Mám k dispozici statistiky, které jsou v tomto ohledu nadějně." Doktor George svažil obočí, aby dal najevo, že nesouhlasí s tímto realistickým přístupem. Kaučukový král mu nevěnoval pozornost. "Já jsem o tom také přesvědčen," ujistil Draille, "a nejsem sám. Jak víte, mám přístup do jistých politických kruhů a vím, že chtějí zapojit rozhlasové a hlavně televizní vysílání do propagandy, která nás tak zajímá. Mohu vás ujistit, že k tomu dojde." "O vašich přesvědčovacích schopnostech nepochybuji, Drailli," řekl Shark, střídaje kritiku s poklonami podle metody, kterou měl tak rád. "Co se týče tisku, můžeme každopádně konstatovat, že to není špatný začátek. Několik deníků a jeden dva týdeníky přinesou čas od času o této problematice články. Je ovšem většinou poměrně krátký a zřídka upoutá pozornost, jakou by si důležitost tématu zasloužila," dodal a s bolestným výrazem pokýval hlavou. "Dávám vám slovo, že přijde chvíle, kdy se novináři s několika řádky nespokojí. Jsem přesvědčen, že brzy uvidíte slovo prezervativ napsané velkými písmeny v titulcích těch nejváženějších deníků a krátce nato i na obálkách týdeníků s největšími náklady. Pak budou následovat ženské časopisy. Rozhlas a televize potáhnou za jeden provaz. V následujících letech bude reklama taková, že zklamaný nebudete." "Nic jiného si nepřejí. Věřím vám a plně vám důvěřuji," uzavřel Shark. "V mediální sféře to tedy vypadá dobře. Co se týče sdělovacích prostředků a politiků, zdá se, že záležitost směřuje správným směrem. Přál bych si říct totéž o církevních kruzích," pokračoval a obrátil se k Lorensovi, který odložil skleničku koňaku a nasadil kajicný výraz. "Pane Sharku," řekl, "jsem první, kdo připouští, že jsem ještě nebyl příliš úspěšný, ale pospíším si dodat, že moje poslední kontakty i ve mně vyvolávají naději." "Jenomže, Lorensi," odpověděl Shark opět poměrně přísným tónem, "nedávná prohlášení některých kardinálů moc povzbudivá nejsou. Myslím, že jsem někde četl, že jeden z nich připodobnil použití prezervativu k mrzké prostopášnosti, a řekl, že jeho šíření by znamenalo propagovat sexuální nevázanost. Takové stanovisko je pro nás velmi špatné. Nemusím vám říkat, že jsem byl podobně jako doktor George velmi rozhořčen. A nepochybuji, že se to dotklo i vás." "Ano. Ale spousta zanícených katolíků, k nimž se počítám i já, tím byla velmi šokována. A právě proto, že toto přehnané stanovisko tyto kruhy a dokonce i někteří kněží kritizovali, začalo se mnoho církevních hodnostářů ptát, jestli by od takových krajních odsudků neměli upustit. Osobně se znám se sekretářem jedné takové význačné osobnosti a můžu vám důvěrně sdělit, že na příkaz svého nadřízeného teď právě pracuje na textu, jenž má napjatou situaci uklidnit. Připomíná v něm jisté prostředky profylaktické ochrany (to já jsem mu tento termín napověděl), které by nebyly předepisovány systematicky. Jedná se o velmi obtížný text, který by měl obě strany usmířit. Sekretář mě požádal, abych mu ho pomohl napsat." "Opravdu?" řekl Shark mírnějším tónem. "S radostí konstatuji, že jste nezůstal stát se založenými rukama. A podaří se vám shodnout se na tak podnětném textu?" "Je to velmi delikátní. Vyžaduje to čas a diplomatické jednání. Jeho Eminence si představuje, že v nejhorším případě může být prezervativ tolerován jen u zjevně nemocných." "Jen u zjevně nemocných?" zamumlal Shark a usklíbl se. "To nestačí, Lorensi." "Jistě, ale je to první krůček a myslím, že po něm budou následovat další. Použití prezervativu jako menšího zla už ospravedlnili američtí biskupové. Udělali to s velkým respektem a odvolali se při tom na autoritu svatého Augustina." Lorens použil citátu, který Shark trpělivě vyslechl, ale myslel přitom na něco jiného. "Myslím, že vás můžu



ujistit," uzavřel své povídání někdejší seminarista, "že argument menšího zla si najde svou cestu do nitra církve." "I v případě papeže?" zeptal se starostlivě Shark. "Nemám přímé informace z Vatikánu, ale doufám, že i tam brzy díky přátelům navážu kontakty. V tuto chvíli není žádná odezva. Všeobecně se ví, že se Jeho Svatost k tomu staví nepřátelsky, ale pokud se, jak jste před chvílí naznačil, pohroma změní ve světovou katastrofu, doufám z jeho strany alespoň v blahosklonnou neutralitu." "To si přejeme všichni," zamumlal Shark, aniž si všiml vyčítavé mimiky doktora George. "Menší zlo? Blahosklonná neutralita? Nežádáme přece od nich tak moc. Už to by byl první krůček. Děkuji vám předem za všechno, co v tomto směru podniknete, Lorensi... Mimochodem, a co konzervativci? Jejich pozice je mimořádně složitá. Pokusil jste se s nimi navázat kontakt?" "V jejich případě si raději nedělejte iluze. Deklarovali nepřátelské stanovisko a nemůžeme očekávat ani tu nejmenší změnu v jejich chování. Navázal jsem s nimi jisté kontakty a předstíral jsem, že s jejich sektou sympatizuji. Jim ne-lze namluvit, že se jedná o menší zlo. Oni si nic horšího nedokážou představit. Prezervativ je podle nich nástrojem ďáblůvým. Jsou přesvědčeni, že ho vytvořili lidé na satanův popud, jen aby podnítili smilstvo a cizoložství. Lékaře a vědce, kteří propagují jeho používání, vede démon a průmyslníci jen profitují na jeho rozšíření. Co se týče vás, pane Sharku, mohu vás ujistit, že kaučukového krále dobře znají. Samozřejmě jsem si dával pozor, abych neprozradil naše vztahy, ale vaše jméno padlo náhodou při rozhovoru s jedním z mých kontaktů. Vědí, že patříte mezi hlavní producenty kaučukové emulze, a považují vás za jednoho z největších nepřátel své víry. Za jakéhosi Antikrista." "Antikrista? Opravdu?" řekl překvapeně Shark. "Jejich vliv je naštěstí omezený" "Je, ale jejich nevrzavost se může projevit i jiným způsobem než jen slovy. Někteří z nich jsou schopni spáchat nějaký neuvážený čin. Proto jsem vás chtěl o jejich stanovisku informovat." "Ještě jednou vám děkuji, Lorensi. Člověk by měl vědět, s kým má tu čest, a znát své protivníky... Závěrem mi, přátelé, dovolu konstatovat, že jsme se všichni vydali po dobré cestě. Teď jen musíme naše úsilí zdvojnásobit. Dál pěstujte vaše vzácné styky." Schůzka generálního štábu skončila ke spokojenosti kaučukového krále. Vstal. Draille a Lorens ho napodobili a se slovy díky odešli. Doktor je chtěl následovat, ale Shark ho zdržel. "Co se děje, příteli? Něco tě trápí? Nesouhlasíš s naším programem?" Otázku motivovalo přítelovo chování. Zdálo se, že George je už hodnou chvíli myšlenkami jinde, a konec rozhovoru sledoval jen velmi roztržitě. "Ale souhlasím," odpověděl George, který se s úsměvem vzpomínal. "Souhlasím s tebou ve všech bodech, protože se jedná o dobrou věc. Jenom mě trochu překvapilo, že tě slyším alespoň dvakrát vyjadřovat naději, že se z epidemie AIDS stane světová katastrofa." "Tak tohle tě trápí? Vždyť je to jen způsob, jak o tom mluvit," řekl Alexandre Shark bezstarostně.

### III

"Doprovodíš mě do kanceláře?" zeptal se Shark přítele. "Chci se tě ještě zeptat na něco, co by ostatní nezajímalo." "Vždycky rád pozdravím paní Bristolovou," odpověděl doktor. "Už jsem ji dlouho neviděl. Předpokládám, že ji těší rozkvět společnosti a šíře aktivit kaučukového krále. Pořád na tobě tak lpí?" George už dávno uhádl tajnou vášeň paní Bristolové. "Víc než kdy jindy," odpověděl Shark se spokojeným úsměvem. "Lpí na mně a samozřejmě i na MGS. V sídle společnosti teď vládne nad vším personálem jako císařovna." Paní Bristolová nabyla na důležitosti, což jen posílilo její přirozenou důstojnost. Skvěle sekundovala svému šéfovi a ulevovala mu od vši rutinní práce, která pro něj neměla žádné kouzlo. Ponechávala tak jeho myslí dostatek prostoru, aby v ní mohla dozrávat velká rozhodnutí. S autoritou řídila armádu sekretářek a písařek, která obsadila nejhezčí patro domu, jak to Shark několik let předtím naplánoval. Doktora George znala odedávna. Pozdravila ho s úctou vztahující se k jeho vysokému postavení, a zároveň přívětivě, jak se slušelo na stálého hosta a důvěrného přítele velkého šéfa. Shark pozval George do své kanceláře. Byla to místnost, pro kterou museli vybourat několik přiček, aby dosáhla rozměrů odpovídajících Sharkovu vkusu. Nechal ji zařídit střídavě a elegantním stylem, v němž si liboval. Osobně dohlížel na uspořádání nábytku. Když se jednalo o jeho image, nechtěl zanedbat žádný detail. Vyptával se přítele, jaká atmosféra panuje v lékařských kruzích. George potvrdil to, o čem mluvil už při obědě. Shark se však při jeho odpovědích tvářil kupodivu zamyšleně, a dokonce roztržitě, jako by od přítele čekal jiné informace. "Všechny kapacity jsou přesvědčeny, že prezervativ je jedinou účinnou ochranou, alespoň pro tuto chvíli," řekl George závěrem. "A opakuji, že čekají jen na vhodnou příležitost, aby ho prohlásili urbi et orbi." "Jediná ochrana, alespoň pro tuto chvíli," opakoval Shark. Zvedl hlavu a zdůraznil poslední slova. "Samozřejmě. Do té doby, než vědci objeví vakcínu, která tuto nákazu eliminuje, nebo alespoň lék, který ji dokáže účinně léčit." "Do té doby, než objeví...", opakoval znovu Shark, jenž byl, jak se zdálo, čím dál ponořenější v myšlenkách. Pak se probíral, jako by ho po chvilkové roztržitosti náhle začalo zajímat, co přítel říkal. "Myslíš, že najdou?" "A co?" "Vakcínu nebo lék?" "Já v to doufám," odpověděl George, aniž si všiml, jak se příteli křečovitě sevřel obličej. "Ale jestli tě zajímá můj názor, obávám se, že to bohužel nebude ani zítra, ani pozítří." "Bohužel," opakoval mechanicky Shark s povzdachem, který doktor přisoudil zklamání, které pociťoval i on sám. "Ale někde jsem četl zmínku o nějakém léku, který má být účinný, nějaký zido... Nepamatuji si přesný název." "Zidovudin? Paliativum, které pokud vím, nesplňuje to, co se od něj očekávalo. Používá se, protože nic lepšího nemáme, ale někteří lékaři tvrdí, že je stejně nebezpečný jako špatný. Mnoho odborníků si myslí, že budeme čekat ještě řadu let a že bude zapotřebí mnoha experimentů, abychom došli k cíli, pokud vůbec nějaký cíl existuje." "Máš přesné informace o dosavadním výzkumu vedoucím k nalezení účinného léku proti AIDS?" zeptal se Shark naléhavě. "Nemám bezprostřední kontakty s biology," odpověděl překvapený doktor. "Vím jen, že v nejrůznějších ústavech a laboratořích výzkum horečně pokračuje. Někteří lidé říkají, že je to dost neuspořádané. Postup výzkumu brzdí nedostatečná spolupráce. Nesmíme důvěřovat optimistickým prohlášením některých veličin, které noviny v honbě za senzacími ještě zveličí. Jeden z předních výzkumníků, profesor Steine, nedávno prohlásil, že k cíli dojde tak za čtyři nebo pět let." "Já vím. Četl jsem jeho prohlášení. Co si o tom myslí odborníci?" "Bezpochyby se jedná o kvalifikovaného vědce, ale většině kolegů to připadá příliš krásné, než aby to byla pravda." "Příliš krásné, než aby to byla pravda? A co si o tom myslíš ty?" zamumlal Shark. "Opakuji, že na tuto

otázku nejsem odborník a nevím o ní o moc víc než zvědavý člověk, který čte se zájmem vědecké časopisy. Ale znám se osobně s několika biology, kteří jsou ve styku se Steinem a s několika dalšími vědci. Mám prostředky, jak si sehnat informace, pokud tě to opravdu zajímá." "Jestli mě to zajímá!" Alexandre Shark vykřikl větu s takovou prudkostí, že tentokrát přítele zcela ohromil. Okamžitě se uklidnil a pokračoval mnohem uměřeněji. "Samozřejmě že mě to zajímá. Jako každého člověka, který čte každý den v novinách o utrpení nešťastníků nakažených touto chorobou a o zoufalství jejich blízkých." Toto vysvětlení překvapení doktora George nerozptýlilo, ale poskytlo mu důvod umístit kaučukového krále ve svém hodnocení o stupínek výš. Cítil k němu velké přátelství. Obdivoval jeho inteligenci a energii, ale podezíral ho z jisté citové tvrdosti. Výjimku tvořil jen jeho syn. Ale nikdy by si nedokázal představit, že může být citlivý rovněž k neštěstí druhých. "Hrůza pro nemocné a kalvárie pro jejich blízké, ani nevíš, jak přesně jsi to vystihl," přisvědčil. "Byl jsem v přímém kontaktu s obětmi v případech, kdy se nemoc projevuje neurologickými poruchami, k čemuž dochází dost často. Je to příšerné... Jsem rád, že i přes své pracovní zaneprázdnění jsi jako já, jako my všichni - přístupný soucitu." "Nikdo nemůže zůstat tváří v tvář takové pohromě lhostejný," řekl Shark s poněkud strojeným důrazem, "ale kromě těchto lidských aspektů jsem se vždycky vášnivě zajímal o výzkum ve všech odvětvích. Samozřejmě hlavně o kaučuk. Ve Francii existuje výzkumný ústav, který má pobočky ve všech kaučukářských zemích. Chemici, biologové a agronomové v něm nadšeně pracují na zkvalitnění emulze a na selekci klonů, které dávají vyšší hektarové výnosy. Už došli k pozoruhodným výsledkům, a doufají, že za několik let budou jejich výsledky ještě mnohem lepší. Sleduji zblízka jejich výzkumy a poskytuji jim velkou finanční pomoc. Jsou to dobře vynaložené peníze, protože to budou právě tyto klony, které použiju při současném rozšiřování plantáží. Jejich příští objevy mi poslouží při realizaci toho, s čím počítám do budoucnosti." Sharkovi zářily oči, když ličil, jakého pokroku kaučukářský průmysl dosáhl. Bylo to téma, díky kterému jako by zapomněl na stín starostí, který cítil předtím, když hovořil o výzkumech AIDS, a na nepokoj, který v poslední době pociťoval. Vrátil se k tomu, co ho zajímalo nejvíc, a pokračoval: "Ale na tom není nic výjimečného. Zajímám se o výzkum v mnoha dalších oblastech." "Jsi opravdu zvláštní člověk. Obdivuji tvou aktivitu." "Kdybys mi proto mohl získat nějaké přesnější informace o biologickém výzkumu v rámci AIDS, o tom, jak dlouho budeme muset čekat na výsledky, plně by to uspokojilo mou zvědavost a byl bych ti za to vděčný." "Postarám se o to. Když budeš chtít, můžu tě dokonce seznámit s doktorem Langrim." "Kdo je doktor Langri?" "Výzkumník, vědec, takový podivín. Není žádný velký šéf, je to individualista. Žárlí naopak na všechny veličiny a považuje je za neschopné. Myslím ale, že vědecké kruhy mu nezůstávají nic dlužny. Má sice svou hlavu, ale někdy mívá zajímavé nápady. Kdysi jsme si byli velmi blízcí, ale pak jsem se s ním přestal stýkat. Mohl bych s ním zase navázat kontakt." "Děkuji. Nijak to ostatně nespíchá. Teď se musím připravit na cestu do Malajsie. Odjíždím za pár dní. Vráť se asi za tři týdny. Pak si s tvým přítelem Langrim rád popovídám. Vždycky jsem měl slabost pro samotáře." "Taková krátká cesta bude velmi únavná." "Je to nezbytně nutná inspekce, kamaráde. Mám v Malajsií výborného generálního ředitele, který pochopil situaci, i to, co od něj chci, ale nic nenahradí oko mistra. Víš, že sám jsem bývalý plantážník a zlobil bych se na sebe, kdybych zanedbal zdroj našeho bohatství - kaučukovníky. Poptávka po emulzi je v tuto chvíli taková, že budeme muset znovu zvýšit naše úsilí. Budeme muset obdělávat rozsáhlé pozemky panenské půdy. A brzy přijdou na řadu další. To je budoucnost. Myslet na budoucnost, kamaráde, na tom stojí veškerý úspěch podnikání." Na chvíli zmlkl, jako by meditoval nad rozličnými aspekty své poslední věty. "Ale neboj se," pokračoval, "nemám v úmyslu se přepracovat. Částečně to bude cesta pro zábavu. Beru s sebou svého syna." "Alaina? Kolik je mu teď let?" "Jedenáct. Už je z něj mladý muž. Je jako andílek. První ve třídě. Je čas ho nějak odměnit. Těší se na prázdniny." "V jeho věku, to chápu." Shark začal být opět roztržitý a na přítelovy poznámky už odpovídal jen jednoslabičně. Doktor pochopil, že rozhovor je u konce, popřál mu šťastnou cestu a odešel. Po jeho odchodu zůstal kaučukový král dlouho zamyšlený v tichu své obrovské kanceláře, jejímiž stěnami nepronikal zvenčí žádný zvuk. Pak potřásl hlavou a přejel si dlaní po čele, jako by chtěl odehnat nějakou neodbytnou myšlenku.

#### IV

Než boeing přistál na singapurském letišti, letěl nad šňůrou neobydlených ostrůvků pokrytých tropickým pobřežním porostem, které tečkují průliv mezi Malajsií a Sumatrou. Alexandre Shark při každé cestě pozoroval s jistým nádechem vzrušení, jak se přibližuje země, kterou důvěrně znal. Jeho znalost Malajsie se neomezovala jen na rychlé inspekční cesty, které podnikal každý rok od té doby, co se stal velkým šéfem MGS. Měla mnohem hlubší kořeny a začínala spolu s nesmazatelnými obrazy vzpomínek na dětství. Narodil se tam. Jeho otec byl generálním ředitelem plantáží v Kuala Lumpur, než přesídlil do Paříže do správní rady. Ještě teď mluvil lidovou malajštinou, kterou ho naučil jeho čínský vychovatel. Později, těsně po skončení druhé světové války, na konci jinošského věku, se sem vrátil a pobýval tady celé čtyři roky. Jeho otec trval na tom, že musí projít všemi etapami řemesla, jako to udělal on, od nařezávání kůry kaučukovníků až po finanční spekulace na mezinárodním trhu. Pro začátek ho uvedl do funkce obyčejného asistenta na plantáži, pak z něj udělal ředitele a nakonec ho povolal do pařížského sídla společnosti. Alexandre Shark byl pyšný na to, že byl plantážníkem, což ho stavělo do jiného světla než finančníky, kteří obvykle seděli ve správních radách. Vážil si těchto tvrdých učňovských let a počítal s tím, že až Alain vyroste, bude postupovat stejně. Během pobytu na plantážích zažil závažné změny ve společenské atmosféře Malajsie. Zpočátku bylo zapotřebí uvést do pořádku pozemky, z nichž mnohé utrpěly japonskou okupací. V prvních letech, které následovaly po ústupu Japonců, bylo také nutné čelit mnoha nepokojům a teroristickým atentátům. Zároveň docházelo k hlubokým změnám sociálního klimatu, které přivodilo ukončení britského protektorátu a zánik mnoha rasových předsudků. Bariéry, které se kdysi tyčily mezi evropským a asijským personálem, padly. Vyšší funkce asistentů a ředitelů plantáží zastávali předtím jen ti první, druzí byli odkázáni do nižších funkcí mistrů a vedoucích pracovních skupin. Sharkův otec, který od konce války cítil, že začíná vát nový vítr, vydal instrukce, aby tato bariéra byla

odstraněna dřív, než zanikne sama díky vývoji zvyků a politických poměrů. Shark tento způsob řízení postupně přebíral. Dnes byli mnozí asistenti a ředitelé plantáží Číňané, hinduisté nebo míšenci. Rasová rozmanitost, která v Malajsi existovala, umožňovala výběr. Na základě Sharkových striktních příkazů si současný generální ředitel Morlange vybíral vždycky ty nejlepší. Společenské zvraty, teroristické atentáty a spory mezi Číňany a Malajci, k nimž docházelo po vzniku velké Malajsie, to všechno nakonec přešlo. Nová vláda udělala konec nepokojům nemilosrdnými represemi. Malajsi nepotkalo nic takového jako Indočínu, nestala se Vietnamem. Plantážníci sklopili hlavy a nechali bouře opadnout. Všimli si spíš svých pozemků a klesající poptávky po kaučuku než vnitřních sporů. Sharkovu otci a následně pak i Alexandrovi se podařilo vybudovat skvělé vztahy s vládou. Plantážníci zvedli hlavy už dávno, alespoň ti z nich, kteří dokázali předpovědět návrat prosperity. V první řadě mezi nimi zářil kaučukový král Alexandre Shark. Po celou cestu si v duchu promítal vzpomínky, aniž opomněl synovi vysvětlit různé etapy toho, co považoval tak trochu za hrdinský epos. Generální ředitel Morlange na ně čekal na letišti. Byl to ještě poměrně mladý Francouz, kterého Shark nechal rychle vystoupit po žebříčku hierarchie, protože ho považoval za mnohem kvalifikovanějšího pro řízení zvýšené produkce, kterou před třemi roky v onen den horečnatého nadšení naplánoval pro svou společnost. Morlangova předchůdce, který podle jeho vkusu nebyl dost podnikavý, bez váhání poslal do penze, sice nepříliš zdvořile, ale zato s velkou finanční kompenzací. Alexandre Shark uměl být nemilosrdný, pokud to vyžadoval zájem firmy. Hořel netrpělivostí, aby se mohl okamžitě vypravit do Kuala Lumpuru a odtamtud pokračovat na nejdůležitější plantáže patřící společnosti. Rezignovaně však souhlasil s tím, že stráví zbytek dne v Singapuru. Vyhověl tak Alainovým prosbám, kterého by bylo zklamalo, kdyby neviděl přístav a město. Morlange je doprovázel nejprve na náměstí Raftles a pak na nábreží. Shark lhostejně hleděl na obří mrakodrapy, které tu od jeho poslední návštěvy vyrostly. Zatímco si Alain zděšeně prohlížel betonové monumenty tyčící se nad přístavem a nepodobající se ničemu z jeho představ o Malajsi, Shark, jenž mu občas něco vysvětlil, se útržkovitě bavil s Morlangem, kterého Singapur rovněž nijak nenadchl. Jezdil sem jen zřídka. Oba někdejší plantážníci, z nichž jeden dosáhl až na vrchol hierarchie a druhý pracoval v kancelářích v Kuala Lumpuru, nezapomínali, že svou kariéru začali v terénu. Když se setkali, jejich první rozhovor se netýkal čísel a finančních odhadů, ale růstu kaučukovníků, staveb nových silnic a chování mladých plantážníků. To bylo i dnes jejich oblíbené téma. Krátce předtím než se začalo stmívat, obrátil se Shark důvěrně na svého generálního ředitele a potichu řekl: "Nemusíte s námi chodit do čínské čtvrti, Morlangi. Jste velmi milý, že jste nás provedl moderní částí města. Myslím, že vás turistické výlety nebaví stejně jako mě. Ale já," dodal s pohledem upřeným na syna, "mám důvod vypít kalich hořkosti až do dna." Morlange sice zdvořile protestoval, ale na ředitelovo naléhání se s úlevou vzdálil. Jak slíbil, zavedl Shark syna do klikatých uliček čínské čtvrti. Zatímco Alain s úžasem hleděl na nekonečnou řadu obchůdků zdobených pestrobarevnými korouhvičkami, v nichž převládala jasně červená barva, a poslouchal ohlušující výbuchy hudby, která štafetově přeskakovala z jedné uličky do druhé, Sharka toto zvláštní prostředí zaujmout nedokázalo. Ani ta nejpitoresknější podívaná ho neodvedla od myšlenek, které přebíhaly od výroby emulze v Malajsi až k jejímu použití ve světě. Obešli velký zábavní park a vešli do divadla s nepřetržitým programem, v němž mohli zvědavci strávit několik minut nebo i několik hodin, a pak zamířili k dalším atrakcím. Prošli čínskou čtvrtí celou a teprve potom ji opustili. S Morlangem se sešli v hotelu, v němž se ubytoval a ve kterém pro ně rezervoval královské apartmá. Rychle povečeřeli, a Alain, unavený z cesty a z procházky, si šel lehnout. Shark zatelefonoval paní Bristolové, aby se ujistil, že po jeho odjezdu nedošlo k žádné mimořádné události. Pak zůstal s Morlangem hodinu v hotelovém baru, aby si s ním promluvil o obchodu a upřesnil program následujících dnů. Dal si s ním schůzku nazítří časně ráno, kdy konečně odletí do skutečné Malajsie, a šel také spát.

## V

Alainovo nadšení potěšilo otcovo srdce, když je Morlange pozval, aby se usadili v malém firemním letadle. Zkratka MGS byla napsána na pilotní kabině velkými a zdaleka čitelnými písmeny. Letadlo byla akvizice stará teprve několik měsíců. Jeho koupi navrhl Morlange a Shark ji okamžitě schválil, stejně tak i řadu úprav, umožňujících přistání na většině plantáží. Pilot, Malajec, je pozdravil s úsměvem, který se proměnil v hlasitý smích, když na něj Shark promluvil v jeho rodném jazyce. "Cos mu řekl, tati?" zeptal se Alain. V týdnu před odletem ho otec naučil několika malajským slovům, ale rozhovor ještě sledovat nedokázal. "Složil jsem mu poklonu za krásu a čistotu letadla. Jeho otec, kterého jsem znal, řídil auto naší společnosti. V té době to bylo něco nebývalého, skoro privilegium. Malajci vždycky obdivovali krásné věci, a hlavně luxusní automobily. Jak vidíš, dnes se někteří přizpůsobili současnému trendu a se stejnou pečlivostí a láskou ošetřují svěřená letadla. Všimni si, že pilotní kabina a křídla se lesknou stejně jako karoserie nějakého rolls-royce nebo mercedesky." "Poletíme krátkou oklikou, pane," řekl Morlange, "jestli proti tomu nic nemáte. Moc nás to nezdrží a můžeme se podívat na naši plantáž u Johoru, kterou jsme odkoupili od jedné malé společnosti. Ačkoliv není moc rozsáhlá, nevývíjí se špatně. Zmodernizovali jsme ji. Ale nemůžeme tam přistát. Přistávací dráha ještě není dokončená." "Polet'me," souhlasil Shark. "Mám rád celkové pohledy." Letadlo vzlétlo, opustilo město a brzy přelétlo nad několika malajskými vesnicemi, kampongy, lemujícími velkou severojižní cestu v západní Malajsi, a minulo causeway, umělou hráz spojující singapurské území s Johorem. Shark ukázal synovi toto úžasné dílo, po němž vede silnice a železnice, a vysvětlil mu, jak v roce 1941 anglická armáda, která před japonskou invazí ustoupila ze severu na jih poloostrova, vyhodila hráz do povětří v naději, že tím nepříteli zastaví. Singapur je však naneštěstí zásobován vodou z Johor Baharu. Japoncům stačilo jen přerušit potrubí a obklíčená armáda jim zůstala vydaná na milost a nemilost. Obrovská děla z námořní základny mohla střílet jen směrem k moři. Shark se sice těchto dobrodružných událostí nezúčastnil, ale očití svědkové mu o nich často vyprávěli. Letadlo nabralo výšku, opustilo osu cesty a zabočilo oklikou k východu, jak navrhl Morlange. Brzy se ocitlo nad rezavou plochou džungle, nad níž se ještě třepetaly chomáče bílé páry jako vzpomínka na ranní mlhu. Shark byl spokojen, když viděl, že pohled na tuto



obrovskou plochu na syna velmi zapůsobil. On sám byl k přírodním scenériím či k dílům lidských rukou většinou lhostejný, ale vždycky se cítil podivně dojatý, když přelétal nad malajskou džunglí. "Kde jsou tvé plantáže, tati?" zeptal se náhle chlapec, když se dostatečně naobdivoval okolí. "Vidím jen les." "Nerozkládají se po celé Malajsii, hochu," odpověděl otec se smíchem. "Džungle, les, jak říkáš, pokrývala kdysi devět desetin plochy poloostrova. Teď už to tolik není, ale zůstává jí naštěstí pořád ještě dost. Je vidět, jen když letíš letadlem, jako teď my. Ale brzy jeden z našich pozemků uvidíš." "Támhle je, pane," řekl Morlange a ukázal prstem na maličkou zelenou skvrnu, miniaturní ostrůvek, ohraničený rovnými liniemi, jenž vystupoval z rezavě zbarvené džungle. "Je hrozně malý," zamumlal zklamaný Alain. "Protože jsme ještě daleko a poměrně vysoko," řekl otec. "A pak, je to jedna z našich nejmenších plantáží. Uvidíš jiné a mnohem větší. Kolem osmi set hektarů, že, Morlangi? Takových pozemků ve Francii moc není." Na jeho žádost pilot zamířil s letadlem dolů a několikrát nad plantáží přeletěl tak nízko, že mohli rozeznat kulie při práci na stavbě. Mávali rukama a zdravili letadlo. "Tady vidíš své první kaučukovníky," řekl Shark synovi se zvláštním dojetím, jako kdyby mu představoval nějaké kouzelné panství. Letadlo teď letělo nad zeleným lesem, místy přerušovaným vykácenými a zastavěnými plochami, které Morlange detailně popisoval. "Továrnu jsme museli celou přestavět a uvést do stavu, aby se v ní dala vyrábět odstředěná emulze. Starou budovu jsme zbourali a ředitelův bungalov rovněž. Byl to brloh, napůl sežraný termity. Támhle jsme museli postavit ubytovny pro kulie, které jsme museli najmout. Když jsme to tu přebírali, plantáž byla takřka opuštěná. Pouze kaučukovníky byly v dobrém stavu." "To je hlavní," poznamenal Shark. "Moc kvalitní nebyly, ale už dlouho jim nikdo nenařiznul kůru a odpočinek jim prospěl... Tady je síť nových cest, po nichž mohou jezdit naše cisterny. A tady," řekl a ukázal na pole porostlé nižšími stromy se světlejším listím, "je nová plantáž, kterou jsme založili před dvěma roky. Staré kaučukovníky už nestály za nic. Pokáceli jsme je a nahradili druhy s mnohem větší produktivitou. Už poměrně dost vyrostly." Až do této chvíle Shark projevoval jen mírný zájem. Znal z paměti všechny detaily prací, které byly zahájeny na jeho příkaz. Hlášení o jejich postupu se hromadila v deskách paní Bristolové. Teď však projevil zvýšenou pozornost. Tohle byla budoucnost. "Kdy počítáte s nařiznutím kůry?" "Za dva nebo tři roky, pane. Ve zpomaleném rytmu. K plnému výnosu přistoupíme o něco později." "Výborně!" zamumlal spokojeně Shark. Nepatrná pomoc, jistě, ale bude dobrá, až bude třeba uspokojit poptávku, jejíž velký růst očekával v nejbližší době. Po této oklice letadlo zamířilo ve směru na Kuala Lumpur, k severu. Občas křížovalo silnici a železniční trať. Džungle se objevovala už jen jako malé izolované ostrůvky, oddělující řadu kampongů s jejich bungalovy se zaoblenými střechami vyrobenými z palmového listí. Objevilo se také pár rýžovišť a miniaturní kaučukovníkové pole se špatně ošetřovanými stromy a porostem divoce rostoucí trávy, které nemělo nic společného s dokonalým uspořádáním plantáží MGS. V Kuala Lumpuru, po rychlém obědě u Morlangu, vyložil Shark ještě trochu obluzeného syna v hotelu, poradil mu, aby si odpočinul, a slíbil, že se pro něj vpozdvečer zastaví. On sám, kterému atmosféra Malajsie vzala všechnu chuť odpočívat, doprovodil ředitele do budovy agentury, aby zkontroloval kanceláře a prohlédl některé dokumenty, než se vydá na schůzku, kterou mu Morlange domluvil s Hanem. Schůzka s Hanem měla v jeho očích vždy mimořádnou důležitost.

## VI

Když Shark ukončil svou návštěvu v kancelářích agentury, promluvil si s několika zástupci generálního ředitele, pak se sklonil nad mapami, plány a statistikami, prohlásil, že je spokojený, a podíval se na hodinky. "Za nic na světě bych nechtěl pana Hana nechat čekat." "Ještě máme trochu času," poznamenal Morlange. "Byla by chyba přijít tam s předstihem. Čeká nás v šestnáct hodin třicet minut." Tato opatrnost byla bezpochyby důkazem, jakému významu se Han těší mezi personálem MGS v Malajsii. Shark souhlasil. "Navrhoval, že se s vámi sejde tady v agentuře," pokračoval Morlange. "Ale myslel jsem si, že byste mu rád oplatil jeho poslední návštěvu v Paříži." "A odhadl jste to naprosto správně. Pravidla zdvořilosti musíme v případě pana Hana velmi striktně dodržovat. Vidáte se s ním někdy?" "Občas v agentuře. Ale jen zřídka a jeho návštěvy jsou krátké. Určitě se o naše podnikání zajímá, ale svým způsobem. Nikdy nechtěl navštívit žádnou z našich plantáží, kam bych ho nechal dopravit letadlem, protože vím, jak si ho vážíte. Ale ví všechno o naší produkci a prodeji." "A o ziscích, předpokládám." "O ziscích, o investicích a finančních perspektivách. Myslel jsem, že před ním nemám nic skrývat." "A dobře děláte. Kdybyste před ním něco zatajil, všiml by si toho." "Při našem posledním setkání se mi zdálo, že je spokojený." "Nemá důvod nebýt. Peníze, které vložil do naší společnosti, mu nyní vynášejí slušné úroky." "A doufá, že mu vynesou ještě víc." "To je přání, kterým se obírám i já. Máme společné zájmy. Pojďme za panem Hanem."

???

Vila, pokud to nebyl palác, ve které Han bydlel, stála na jednom pahorku na předměstí Kuala Lumpuru. Jmenoval se Bukit Tunku - Pahorek princů - a rozkládala se na něm čtvrt, v níž žily jen významné osobnosti. Návštěvníky tu už očekávali. Brána se otevřela ještě dřív, než firemní auto zastavilo před vchodem. Strážný se uklonil až k zemi a pokynul jim, aby vjeli do parku. Alexandra Sharka potěšilo, že jejich automobil, luxusní mercedes, nejváženější značka v Malajsii, nevypadá příliš uboze ve srovnání s nádherou panství, do něhož právě vjeli. Majitel během let shromáždil v parku nejkrásnější rostlinné druhy, které v Malajsii rostly: bouganvilie, ibišky, dosny a několik druhů orchidejí, které se daly jen obtížně pěstovat, ale Han měl výtečného zahradníka. Rostly tu druhy rostlin, jejichž jména návštěvníci neznali. Obří lekníny pokrývaly hladinu několika jezírek. Stromy s hustým listovým chránily před prudkým sluncem přistřižené trávníky, nad jejichž pravidelností a velikostí by zbledli žárlivostí i ti největší angličtí znalci. Auto zastavilo před krytým portálem, kde Han s manželkou zdvořile a laskavě přivítali návštěvníky, což je pro Čiňany charakteristické. V jejich přivítání však byl i jistý odstín úcty, jež bývá vyhrazena významným osobnostem.



Shark se choval podobně. Kaučukový král a miliardář z Bukit Tunku si uvědomovali, že oba patří k elitě, a svým chováním to potvrzovali. Pan Han byl, jak se říká, mezinárodní třída. Chvillemi měl velice západní způsoby. Naučil se jim během četných cest do Ameriky a Evropy. Jeho rodina se v Kuala Lumpuru usadila dávno před druhou světovou válkou a už tenkrát nadělala velké jmění, takže patřila k nejbohatším čínským rodinám v zemi, v níž někteří Číňané měli obrovský majetek. Hanův otec byl stejně rozvázný jako později jeho syn. Ačkoliv Angličané nevěřili v japonskou invazi, Han ji předvídal a podařilo se mu převést svůj majetek a rodinu do USA, kde během okupace Malajsie našel azyl. Naskytlo se mu několik příležitostí, jak ještě rozšířit kapitál, který vložil do různých podniků pracujících pro národní obranu, takže majetek ještě zdvojnásobil. Po osvobození měl štěstí, že našel vilu takřka nedotčenou. Během celé války v ní bydlel jeden vysoký japonský funkcionář, který měl úctu k bohatství, a proto ji uchránil před vyplněním. Snažil se ji uchovat v původním stavu, udržoval její zařízení a dokonce ošetřoval květiny a trávníky v parku, který už tehdy byl krásný. Návrat pořádku do Malajsie, kde většinu plantáží a dolů vyplnili nikoliv Japonci, ale vzápětí po osvobození mazaní Číňané, byl pro pracovitěho otce další příležitostí, jak potřeby nadělat jmění. Za nízkou cenu odkoupil od lidí, kteří vydrancovali zařízení továren a plantáží, nakradený materiál a za mnohem vyšší cenu ho prodal plantážníkům a majitelům dolů. Kotle, válcovací stolice, jímky na srážení emulze, nákladní automobily rozmontované na náhradní díly, to vše okamžitě po návratu Evropanů opustilo sklepy a podzemí a jako zázrakem se objevilo na malajském denním světle spolu s holicími strojky, kartáčky na zuby, dýmkami a celou řadou dalších nejrůznějších věcí. Všechno to haraburdí pak mohli bývalí majitelé odkoupit zpátky na obrovských tržištích pod širým nebem v Singapuru a v několika dalších městech. Hanův otec, který si po celou válku uchovával tajné styky se všemi společenskými vrstvami, v tom našel příležitost víc než výnosnou. Jeho tehdy dvacetiletý syn, jemuž se dostalo důkladného vzdělání v USA, se začal zajímat o jisté obchody, na které ho studia nepřipravila, a už v té době prokázal neobyčejnou schopnost řídit otcův podnik, takže když se otec ve vysokém věku stáhl do ústraní, mohl to udělat s uspokojením nad naplněným životem a s přesvědčením, že třikrát nahromaděné jmění nechává v rukou odborníka. Alexandre Shark, jenž byl právě v Malajsii na praxi a snažil se všemožným způsobem sehnat zařízení pro plantáže, měl příležitost se s Číňanem setkat. Byli přibližně stejného věku. Hanovi se líbil jeho způsob obchodního podnikání. Shark akceptoval vyšší cenu, když zboží nezbytně potřeboval, a naopak smlouval, dokud nezískal slevu, pokud nákup nebyl tak neodkladný. Pak se spolu setkali mnohem později, během recepce pořádané jedním vysokým vládním hodnostářem, když Shark přijel do Malajsie na inspekční cestu, aby urychlil přípravu nezbytné k realizaci svých ambiciózních plánů. Z plantážníka Sharka se stal velký šéf MGS a z Hana pan Han. Zavzpomínali spolu na staré časy a potom si dlouho povídali. Číňan se chtěl s budoucím kaučukovým králem znovu setkat. V době, kdy produkce kaučuku dosáhla kritického minima, vyvolaly sice Sharkovy iniciativy vyčítavý úžas mezi plantážníky, ale vzbudily Hanovu zvědavost. Číňan a priori nikdy smělými podniky neopovrhoval. Během následujícího dlouhého rozhovoru Shark u miliardáře rozpoznal bystrého ducha a našel v něm chápavého člověka, který se dokonce začal zajímat o jeho plány. V době, kdy hledal kapitál tak trochu všude, si uvědomil, jak by bylo výhodné získat jeho finanční pomoc, a rozhodl se mu částečně svěřit se svým přesvědčením, že šíření AIDS vyvolá velkou poptávku po emulzi na výrobu toho, čemu váhavě říkal profylaktické prostředky. Objevil tento termín dávno před biskupy a používal ho, aby nenarazil na případnou přehnanou stydlivost svého partnera. Ale pokud si pan Han ve svém jazyce uchoval prudérní rezervovanost Asijců, nemohly ho uspokojit narážky, když zavěťřil možnost velice rentabilního obchodu. "I suppose you mean French lettres?" zeptal se, dokazuje tím, že žádné nuance lidové angličtiny mu nejsou cizí. Alexandre Shark vážně přisvědčil. Pan Han si pak vyžádal několik dnů na rozmyšlenou. Jeho instinkt a jistý sklon riskovat zvítězily nad přirozenou opatrností. Souhlasil, že se na celém podniku bude podílet, a vkládal do něj čím dál větší finanční prostředky, když vycítil, že strach z AIDS roste. Byl jedním z hlavních tichých společníků MGS a blahopřál si k tomu.

???

Čínští sluhové, mlčenlivé bílé siluety s přesnými pohyby, přinesli čaj a zákusky. Čaj nalévala paní Hanová sama. Byla to Číňanka, která strávila první část svého života v USA. Han se s ní oženil během jednoho ze svých pobytů. Byla mnohem mladší než její manžel a velmi hezká. S velkým taktem a laskavostí řídila rozhovor, během kterého samozřejmě nepadla ani zmínka o kaučuku nebo o obchodních záležitostech. Mluvílo se hlavně o Sharkově cestě, o věku a zdraví jeho syna a o jeho prvních dojmech z Malajsie. Všechny otázky kladli manželé Hanovi tak, že návštěvník měl pocit, že se o něj zajímají, a snažil se chovat podobně a vyptávat se na zdraví pana Hana, jeho ženy a rodičů, kteří zůstali v USA, a projevovat nadšení nad nádherně udržovaným parkem. Když vyčerpali všechny zdvořilosti a dopili čaj, paní Hanová vstala, s úsměvem se omluvila a rozloučila se s hosty, kteří si toho měli, jak řekla, hodně co povídat o věcech, jimž vůbec nerozumí. Morlange si se Sharkem vyměnil pohled a pak učinil totéž, vymlouvaje se na důležitou schůzku. Slíbil Sharkovi, že mu pošle auto zpátky hned, jakmile přijede do agentury, a odjel. Magnát z Pahorku princů a kaučukový král spolu zůstali sami.

## VII

Ted' přišly na řadu otázky mnohem vážnější. Shark začal tím, že popsal situaci světového obchodu s kaučukem, a potom přešel k dovršenému pokroku ve vývoji společnosti a k nadějím, které vkládal do probíhajícího rozšiřování plantáží. Několik krátkých poznámek ho přesvědčilo, že Číňan je dokonale informován o všeobecném vývoji trhu a o pozici, kterou v něm zastává MGS. Rozhovor pokračoval až k těm nejzávažnějším úvahám. "Budoucnost je slibná," řekl na závěr Shark. "AIDS v žádném případě neustupuje, ale v Americe a Africe se naopak šíří. Prostředky ochrany, které nás mimořádně zajímají, začínají pronikat do mnoha společenských vrstev. Ne sice tak rychle, jak

bychom si přáli, to přiznávám, ale podle několika průzkumů, které jsme podnikli, procento jejich používání pravidelně roste. Začali jsme s reklamou, abychom spotřebitele povzbudili. Mohu vás ujistit, že ve Francii spotřeba stoupá." Protože věděl, že se může spolehnout na Hanovu diskrétnost, naznačil mu, že se na této reklamní kampani podílí. Číňan vážně přikývl. "A jak jsme na tom v Asii?" zeptal se Shark a pohlédl na svého partnera s mimořádným zájmem. Pan Han se usmál, pak se usklíbl a zavrtěl hlavou. "V tomto případě," řekl, "pro nás Malajsie nepředstavuje..., jak bych to řekl, příliš dobrý terén pro manévrování. Vládou tu přísné mravy, pane Sharku, je mi líto, ale je to tak." S výrazem hluboké lítosti znovu zavrtěl hlavou a pokračoval: "AIDS se tady zatím ještě neobjevil, alespoň úřady žádný případ nehlásily. Ale i kdyby se tu nemoc objevila, což je více než pravděpodobné, obávám se, že se omezí jen na pár izolovaných lidí, než aby se rozrostla do epidemie. Kromě toho silně pochybuji, že by vláda tolerovala reklamní kampaň srovnatelnou s tím, co se děje u vás. Spokojila by se vyhlášením přísných zákonů, které by ještě víc potlačily sexuální svobodu, už tak dost omezenou, bohužel! Malajci jsou jako dobří muslimové mimořádně ostýchaví. Zavrhují veškerou prostopášnost ve slovech i skutečích... Naštěstí," dodal po krátkém přemýšlení, "existují v Asii země, kde je prostituce poměrně rozšířená a kde, jak vím, AIDS už několikrát udeřil." "Opravdu?" komentoval Shark se zájmem. "Thajsko, se nímž máme společnou hranici, je smutně proslavené volnými mravy. Doneslo se mi, že v této zemi už existuje několik ověřených případů této příšerné nemoci. Myslím, že jich tam musí být mnohem víc, o nichž se neví. Většina prostitutek bere drogy. Nakazily se injekcemi. Tento způsob nákazy nás samozřejmě přímo nezajímá, ale prostitutky jako takové tvoří ohnisko nemoci a není na škodu, když se rozšiřuje i jinými cestami. Mám tam jednoho dobrého přítele. Je toho názoru, že pokud se epidemie rozšíří, jak lze předpokládat, reklama prezervativu by měla šanci na úspěch, a můj přítel má všechny předpoklady, aby se o ni postaral." "Musíte ho v tom povzbudit, pane Hane." "To už jsem udělal, monsieur." Rozhovor se odehrával v angličtině, ale Han neustále Sharka oslovoval monsieur. "Vidíte, monsieur, že můj hlavní zájem je totožný s vaším. Lidstvo má povinnost bojovat proti této pohromě," dodal velmi důstojně. Na okamžik se odmlčel a přivřel oči, zatímco Shark ho pozoroval s rostoucím uspokojením. Po chvíli se mu tvář rozjasnila úsměvem a on pokračoval: "Promiňte, že změním téma našeho rozhovoru, monsieur, ale víte, že v Malajsii se staví jedna továrna na výrobu prezervativů? Už brzy bude uvedena do provozu. Dvojitá výhoda: za prvé, pracovní síla je tu lacinější než na západě, a za druhé, emulzi nemusíme dovážet." "My?" zeptal se Shark, který se teď také usmíval. "Mám jistě podíly v tomto podniku," prohlásil skromně pan Han, "a přál bych si, aby nám vaše plantáže dodaly trochu té vzácné emulze. Ach! Zpočátku jen malé množství! Začneme s malou výrobou, ale je tu možnost jejího rozšíření. Souvisí to s naším hlavním zájmem, monsieur. Lze předpokládat růst poptávky v Thajsku a také v některých velkých indonéských přístavech, kde nevládnou tak přísné mravy jako u nás. Rovněž Filipíny by mohly být místem zajímavé spotřeby. I na těchto ostrovech mám své přátele. A proč ne nakonec v samotné Malajsii? Některé prostitutky, o nichž jsem vám vyprávěl, přecházejí občas hranice a někteří Malajci, kteří nejsou tak puritánští jako ostatní, je tajně navštěvují... Myslím," uzavřel své myšlenky a na tváři se mu rozšířil ještě spokojenější úsměv, "že vaše plantáže by nám mohly dodávat emulzi za velmi dobrých podmínek. Ušetříte cenu za dopravu." "To je jistě námět k úvaze, pane Hane. Dám instrukce Morlangovi, aby projednal podmínky s vaším ředitelem." Mlčky a zamyšleně na sebe hleděli, vychutnávající uspokojení, které člověk cítí v přítomnosti partnera s výjimečně bystrým duchem, jenž si okamžitě osvojí hlavní linii velkých myšlenek, aniž by se mu muselo cokoli složitě vysvětlovat. Han se znovu rozhovořil: "Určitě Thajsko, Indonésie a Filipíny, možná Malajsie, to všechno je v pořádku," vzdychl, "ale i když předpokládáme ten neoptimističtější vývoj, představuje to jen relativně omezenou klientelu. V této části světa však existuje země, na kterou často myslím a jež by pro nás byla místem velkého odbytu. Bohužel se zdá, že až do dnešního dne ji nákaza nezasáhla. Alespoň oficiální dokumenty se o žádném případě nakažení nezmiňují." "Která je to země, pane Hane?" zeptal se Shark s pokrytecky bezelstným výrazem. Han si dovilil další úsměv. "Jste příliš prozíravý a příliš se staráte o prosperitu MGS, monsieur, než abyste na to nemyslel ve dne v noci stejně jako já." Shark na Číňanovu mimiku odpověděl chápavým úsměvem. "Ve dne v noci, pane Hane, ano, uhádl jste. Ale nemám v této velké zemi prakticky žádné kontakty a prostředky, abych mohl jednat. Jde samozřejmě o Čínu. Víc než jedna miliarda obyvatel." "Mnohem víc než jedna miliarda," zdůraznil Číňan emfaticky. "A jejich počet každým dnem roste. Opakuji, že na to myslím neustále. A myslím, že vy byste mohl mít přesné informace, pane Hane, a dokonce i prostředky..." "Mou skutečnou vlastí je Malajsie, monsieur, kde se má rodina usadila už před několika generacemi. Já sám jsem v Číně nikdy nebyl. Ale stejně jako vás i mě tato země zajímá a mohl bych v ní navázat jisté kontakty. Mám tam výborného přítele, který je mi naprosto oddán." "Vy máte oddané přátele na celém světě, pane Hane. Právě v to jsem doufal. Tak co? Jaký je názor vašeho přítele?" "Ani Číňané nejsou prostopášníci, monsieur." Tuto poslední větu pronesl s nedefinovatelným výrazem, v němž by i ten nejpozornější člověk těžko rozeznal, je-li to výraz rasové hrdosti, nebo svědectví o hořké deziluzi. Pak pokračoval stejným tónem: "Vláda se chlubí, že je udržuje ve svaté čistotě. Pro Malajce je to otázka víry, tam, v socialistické republice, je to otázka politiky. Z hlediska, které nás zajímá, je výsledek tentýž." "Obdivuji se čistotě mravů v této zemi, pane Hane, ale přesto tam musí být mezi mládeží pár odvážlivců, kteří se vymykají striktním zákonům pokrokové morálky." "O tom jsem přesvědčen, monsieur. Přísný ideál socialistického režimu je jedna věc, ale nemůže pokaždé odolat aktivitám lidské přirozenosti." "To mi připadá samozřejmé. Takže?" "Můj přítel ostatně tvrdí, že AIDS se už objevil, ale úřady o tom mlčí. Podobně jako v Malajsii, i tam se zatím jedná o izolované případy a nelze hovořit o epidemii. Aby nastala, muselo by dojít k rostoucí touze po svobodě, která by vycházela z odporu proti otroctví příliš přísného režimu." Han se na delší chvíli zamyslel a pak pokračoval: "Přeji si takovou změnu z celého srdce a jsem přesvědčen, že k ní dojde. Ale tak daleko ještě nejsme. Musíme být trpěliví. Pokud tak vážná epidemie vypukne, jak je pravděpodobné, úřady k ní budou muset zaujmout stanovisko. Budou přinuceny vyhlásit možnosti ochrany. Můj přítel se aktivně zabývá tím, že na to připravuje jisté lidi, jak jste to moudře udělal vy ve Francii." "Od vaší prozíravosti nečekám o nic menší výsledky, pane Hane. Ve skutečnosti jsem nepochyboval, že důležitost této gigantické zásobárny lidských bytostí by vám mohla uniknout." "Mnohem víc než miliarda obyvatel, monsieur," opakoval Číňan. "Úžasná

lidská zásobárna, jak říkáte." "Kolem jedné čtvrtiny obyvatel naší planety. A pokud události potvrdí vaše předpoklady..." "V takovém případě," přerušil ho Han, "se všechny naše naděje splní."

## VIII

Po této výměně názorů se rozhostilo ticho nabobtnalé hlubokými myšlenkami. Opět to byl pan Han, kdo ho přerušil. Udělal to s lhotejným výrazem, jako by oznamoval nějakou samozřejmost bez valného významu. Ale Alexandre Shark, který si tento nezáměr dokázal vyložit, dobře věděl, že teď přijde něco důležitého. "Když jsem naposled pobýval v USA," řekl, "dozvěděl jsem se, že Američané věnují astronomické sumy na vědecký výzkum, jenž má za cíl najít lék, jenž by AIDS zastavil. Výzkumné ústavy a laboratoře, které se pustily touto cestou, dostávají opravdu fantastické sumy." Shark nedokázal potlačit zachvění. Poznámka v něm probudila obavy, které mu někdy způsobovaly bezesné noci. Přesto se pokusil odpovědět stejně neutrálním tónem jako Číňan. "Já vím, a nemělo by nás to překvapovat. Epidemie se v Americe v posledních letech šíří hrozným způsobem. "Ale zdá se, že vědci zatím neuspěli. Kdosi velmi informovaný mi sdělil, že nedoufají, že by v nejbližších letech nějakého úspěchu dosáhli. Možná jim to bude trvat celá desetiletí. Jistě, někteří hovoří o sedmi nebo osmi letech, jiní dokonce o pěti či o šesti, což, jak si dovoluji poznamenat, není příliš dlouhá lhůta." "Mám podobné informace," zamumlal Shark. "Ale nesmíme považovat za bernou minci všechno, co vědci řeknou. Jako mezi ostatními lidmi, je i mezi nimi řada chvastounů." "Předpokládám, že ve Francii," pokračoval Han, "kde mají vaši biologové světovou reputaci, se intenzivní výzkum také zaměřil tímto směrem." "To tedy ano, tím si můžete být jistý!" vykřikl Shark s náhlou prudkostí, jako kdyby v něm toto téma vyvolalo bouři vedlejších myšlenek. "Ve Francii a v celé Evropě dostávají vědci pracující na tomto problému obrovské subvence, ale přece jen ne tak velké jako v Americe." "Ale předpokládám," řekl Číňan, který náhle velmi zvažněl, "že vaši vědci rovněž nemají žádnou naději, že dojdou k úspěchu dříve než za několik let." "Jeden z nich nedávno citoval čísla srovnatelná s těmi neoptimističtějšími odhady amerických kolegů: pět nebo šest let. Ale podle seriózních expertů ti, kteří vystupují s podobnými prohlášeními, vydávají za realitu své naděje. Zdůrazňují, že je velmi obtížné neutralizovat virus AIDS a že se vědci ocitli tváří v tvář problémům, které byly až do dneška zcela neznámé." "Četl jsem na toto téma podrobný a velmi zajímavý vědecký výklad," řekl Han a potřásl hlavou. "Já jsem jich rovněž četl několik, příliš složitých, než abych pochopil jejich správnost, ale význam těchto obtíží jsem z nich vyrozuměl." "Já také," přisvědčil Han a přimhouřil oči, "a pochopil jsem, že máme jistý čas na to, abychom..." Znovu se odmlčel. Zdálo se, že nemůže najít slova vystihující myšlenku. "Abychom se podle toho zařídili," napověděl mu Shark. Číňan pokýval hlavou na znamení souhlasu. "Podle mého osobního názoru," pokračoval Shark, "máme času dostatek. Každopádně byste měl vědět, že tuto otázku sleduji pozorně. Mí informátoři mi ještě nejsou schopni podat přesné údaje. Zdá se, že se i ti nejrozházejší odborníci zmítají v pochybnostech a často podávají protichůdné informace. Ale pátrání budu popohánět. Pokud se někdy objeví nějaké nové skutečnosti, budu mezi prvními, kdo se o nich dozví, a pospíším si vám je sdělit." "O tom nepochybuji, monsieur Sharku, a děkuji vám za to. Za sebe vám slibuji totéž, pokud se mi podaří získat nějaké informace v USA. Tato otázka má pro nás jistý význam, že?" "Jistý význam, jak říkáte," přisvědčil kaučukový král. Další ticho, které členilo tento rozhovor, se tentokrát protáhlo na celou minutu. Pan Han ho ukončil a opět mimořádně nedbalým tónem řekl: "Plochy, které hodláte osázet letos nebo příští rok, budou výnosné až za pět či šest let, pochopil jsem to správně, monsieur Sharku? Musíte mě omluvit, jestli říkám hlouposti, ale nemám tu čest být bývalým plantážníkem jako vy." Pokud by o tom ještě nebyl přesvědčen, našel by Shark v této poslední poznámce potvrzení toho, že Hanovy myšlenky jsou naladěny na stejnou délkovou vlnu. "Asi pět nebo šest let, pane Hane. Nemusíte být bývalý plantážník. Přesně víte, jak kaučukovník roste, a umíte počítat." K tomuto tématu se už dál nevyjadřovali. Oba měli pocit, že mají poměrně komplexní přehled, že zdůraznili to hlavní, a pro tuto chvíli odsunuli stranou detaily, které budou muset prostudovat s chladnou hlavou. Důležitý rozhovor byl u konce. Vyměnili si pár zdvořilostních frází a spokojený Shark odešel.

## IX

Než opustil Hanovo velkolepé panství, ještě naposled se rozhlédl po parku. Nepřekvapilo ho, že vidí tlupu opic, usazenou v korunách vysokých stromů lemujících trávníky, která lhotejně sledovala projíždějící mercedes. Džungle nebyla daleko od Bukit Tunku. Pan Han vpády těchto zvířat toleroval a tvrdil, že dodávají jeho nádhernému panství punc originality. Shark se nechal odvézt rovnou do hotelu, kde se měl sejít se synem. V následujících dnech chtěl navštívit plantáže. Rovněž se bude muset zúčastnit oficiálních večeří nebo recepcí, ale dnešní večer chtěl ještě strávit s Alainem a ukázat mu lidové čtvrti Kuala Lumpuru. Sais, malajský šofér, řídil luxusní auto s opovážlivou jistotou, že má díky prvotřídnímu vozu a důležité osobnosti, kterou veze, absolutní přednost před bizarní směsicí automobilů, rikš a motocyklů, jejichž řidiči se tvářili, jako by každý z nich měl svou vlastní koncepci silničních pravidel. Shark nevěnoval této vřavě a panelovým domům, které kolem defilovaly, sebemenší pozornost. Nechal se unášet opojným snem a jen občas polohlasem pronesl pár slov, která řidiče zřejmě nijak nerušila. "Mnohem víc než miliarda Číňanů," mumlal. "Trh, který ještě není otevřený, ale jednou určitě bude. Pan Han situaci pochopil naprosto správně." Snil o úžasné poptávce po emulzi v důsledku epidemie AIDS v Číně, která by podle vši pravděpodobnosti měla mít stejný exponenciální růst jako v Americe. "Exponenciální," zamumlal znovu. Ten termín se mu líbil, protože mu připomínal nekonečné tajemství matematiky. Obrovská poptávka, na kterou jeho konkurenti nebudou schopni reagovat. Jistě, někteří z nich si už začínali uvědomovat svou neprozíravost a plánovali nesmělé změny. "K čemu jim to bude dobré!" vykřikl Shark a krátce a sarkasticky se zasmál. Marně se budou snažit objednat odstředivky. Příliš pozdě. Existovalo jen velmi málo výrobců těchto strojů a trh byl na dlouhá léta zablokovaný díky Sharkově opatrnosti. Získal



pro sebe důležité opční právo. On, kaučukový král, měl odstředivek dostatek, a poslední mu dodají za pět šest let. Pět šest let! Tato čísla mu připomněla poslední část rozhovoru s Hanem, takže se na okamžik zachmuřil. Ale po krátké úvaze od sebe odehnal dotěrnou myšlenku a do hotelu dorazil s představou dolarů, hrnoucích se do pokladny MGS. Alain, nedočkavý, až spolu vyrazí na slíbenou obhlídku města, na něj čekal pod krytým portálem. Sais obřadně otevřel dvířka mercedesu a očekával Sharkovy instrukce. Ten na něj promluvil malajsky. "Dnes večer tě už nebudu potřebovat. Půjdem se se synem nadýchat čerstvého vzduchu." Sais ho pozdravil se širokým úsměvem. Za obdivných pohledů hotelových portýrů vůz prudce vystartoval. Alain chtěl okamžitě vyrazit do ulic. "Musíš mi dát trochu času, abych se vysprchoval a převlékl, a ty musíš udělat totéž, pokud nechceš, aby tě považovali za nevzdělaného divocha. Sám se přesvědčíš, že tady jsme v zemi gentlemanů, která si uchovala britské zvyky, k nimž se přidala jistá vytríbenost. Tady se lidé převlékají než večer vyjdou z domu, hlavně když se chtějí toulat po lidových čtvrtích." Asi o půl hodiny později, poté co se Shark informoval u jednoho z portýrů, si najali dvoulístnou rikšu a vyrazili do domorodého města. Shark si rychle uvědomil, že na rozdíl od moderních čtvrtí, jako například v Singapuru, kde rok od roku rostou obrovské mrakodrapy jako houby po dešti, staré čtvrti se od jeho mládí příliš nezměnily. Opustili rikšu a Shark nasměroval Alaina k čínským čtvrtím, kde po celou noc kypěl život. Všechny čínské čtvrti světa jsou si navzájem podobné. A přesto tu Shark necítil ani nudu, ani lhostejnost, jako předcházející den v Singapuru. Ačkoliv obchůdky s pestrými vývěsními štíty a hudební doprovod byly stejné, připadalo mu, že atmosféra se změnila. Nebyl tu cítit pach mezinárodního přístavu, ale vládla tu nedefinovatelná vůně Malajsie, která kdysi opájela jeho mládí. Nejznatelnější to bylo na tržištích pod širým nebem, kde se na pultech vršily hromady potravin, všemožná drůbež, pečená nebo syrová, kachny, vyhublá kuřata, chobotnice, sušené ryby a čínská vejce. Nad jejich zápachem, který zaplňoval celou ulici, se zvedal žaludek. Všechny tyto čínské pachy, ať už silné nebo bezvýrazné, se vytrácely na okrajích indických čtvrtí, kde návštěvníky pohltila vůně tamilského kari, která se zase vytratila, jakmile člověk vstoupil do malajské čtvrti. Tady nabízeli venkovani z okolních kampongů nejrůznější druhy ovoce navršené v pyramidách: mango, mangostanu, papáje, kokosové ořechy, ananasy a hlavně ovoce, jehož strašná, nedefinovatelná vůně přehlušovala všechny ostatní a nakonec vládla nad všemi malajskými tržišti - durian s bílou dužinou a kůrou, na níž se ježí trny. Žádný Evropan na něj nikdy nezapomene. Stačí, aby se jednou jedinkrát jeho nosní dírky nasýtily této vůně, nad níž se jedním zvedá žaludek a již se druzí opájejí. V době sklizně je durian často příčinou krvavých střetů mezi Malajci, Číňany a Indy. Na závěr zvolil Shark večeri v tamilské čtvrti. Kořeněné kari, které jim naservírovali na rozviklaný stolek postavený na ulici, bylo opojným vyvrcholením. Alain už byl napůl opilý záplavou barev, pronikavých tónů čínské hudby a směsicí neznámých vůní. Shark, jako každý dobrý plantážník, když vzpomínal na své mládí, s jistotou dávkou předpojatosti tvrdil, že Malajsie je jediná země na světě, kde lze jíst mnohem chutnější kari než to, které připravují Tamilové ve své původní vlasti. Při pohledu na Alainovo nadšení se cítil šťastný a rozhodl se, že pro tento prázdninový večer zapomene na všechny nové plány, které se mu formovaly v mysli. Ale když se v rozumnou dobu vrátili do hotelu (nazítří měli vstát velmi brzy a navštívit plantáž), poté co popřál synovi dobrou noc a sám si šel lehnout, vzpomněl si na jednu část rozhovoru s panem Hanem, která ho v tu chvíli nijak zvlášť nezaujala. Ve srovnání s velkými projekty v Číně nebyla nijak zajímavá, ale přece jen v jeho podvědomí zůstala. Když si na ni vzpomněl, jako by pocítil lítost. Přišlo mu to na mysl ve chvíli, kdy ulehł do postele. "Tomu starému lupiči Hanovi nic neunikne," zamumlal. "Jak to, že jsem na to nepřišel sám? Ale ještě není příliš pozdě. Ve Francii nic takového neexistuje. Všechny výrobky jsou dováženy z Japonska a Anglie." Z roztrpčeným úšklebkem pokrčil rameny, vyčítaje si svou nepředvídanost, pak si vzal diář a poznamenal si: "Po návratu do Paříže učinit přípravy k založení továrny na výrobu prezervativů ve Francii. Kapacita?" Okamžik přemýšlel a připomínal si rozličné statistiky. Měl skvělou paměť na všechna čísla vztahující se k tématu, který se stal magnetickým pólem jeho života. Pak připsal: "Roční kapacita kolem třiceti milionů výrobků, samozřejmě s širokými možnostmi rozšíření výroby."

## X

Kebur Besar, největší a nejmodernější plantáž MGS, ležela asi padesát mil od Kuala Lumpuru. Letadlu společnosti, ve kterém letěli, urazilo tuto vzdálenost za slabou půlhodinku. Pilot nabral poměrně velkou výšku, aby cestující mohli vidět moře a město Kuala Seremban, které vévodí Malackému průlivu a na něž jim ukázal prstem. Potom s letadlem zamířil přímo k plantáži. Ta zpočátku vypadala jako malá plantáž u Johoru, jako oáza zeleně s geometrickými obrysy zarámovaná v rezavé džungli. Ale byl to mnohem rozsáhlejší ostrůvek, který, jak se letadlo přibližovalo a obzor džungle pomalíčku mizel v lese kaučukovníků, nabýval v Sharkových očích rozměrů gigantického ostrova, takřka kontinentu. Protože Shark chtěl dodržet svůj zvyk a prohlédnout si plantáž nejprve jako celek než se bude zabývat detaily, požádal pilota, aby nad ní před přistáním několikrát přeletěl v malé výšce. Letadlo zakroužilo nad jednotlivými částmi pozemku, nad starou plantáží, nedávno znovu osázenou, pak nad územím, které na osázení dosud čekalo, a nakonec nad sítí cest, jejichž cihlově červený povrch vynikal v zeleni kaučukovníků. Shark, aniž od tohoto panoramatu odvrátil pohled, se obrátil ke generálnímu řediteli Morlangovi sedícímu vedle něj. Alain, který cestoval s nimi, seděl za otcem. "Jste spokojený s čínským ředitelem Čongem?" Během svých inspekčních cest se nikdy neopomněl zeptat na chování personálu. Lidský prvek ho naopak zajímal ze všeho nejvíce. "Naprosto, pane," odpověděl Morlange bez váhání. "Neúnavný, inteligentní a velmi zkušený pracovník." "Podal důkaz autority?" zeptal se Shark, pro kterého byla tato otázka prvořadá. "Pane, od té doby, co řídí Kebun Besar, se tady velice zlepšilo prostředí. Všechny práce plní podle našeho programu a někdy i s předstihem. Autorita? Už nemáme problémy s dělníky, které jsme tu předtím občas měli. Přivedl je k poslušnosti jedna dvě. Umí být energický a dokonce i dost tvrdý, ale zároveň diplomatický, je-li toho zapotřebí. Považuji ho za jednoho z našich nejlepších ředitelů a jsem vám vděčný, že jste mi ho doporučil, i přes jeho minulost, která by mohla vzbuzovat jisté znepokojení." Shark přijal Čonga na prosbu pana Hana, který znal Číňana



odedávna. Zpočátku zastával místo asistenta, ale od té doby povýšil. "Jeho minulosti? Ano, vzpomínám si, říkal jste mi o tom. To není důležité." "Naneštěstí o něj přijdeme," pokračoval Morlange. "Myslím, že má v úmyslu za dva tři roky odejít do penze." "Ještě si o tom promluvíme," řekl Shark, zaujatý tím, jak letadlo opsalo poslední kruh před přistáním. "Dnes pro vás přichystal překvapení," dodal Morlange. "Překvapení?" "Vypalování nového území, toho nejdůležitějšího. Zdržoval tu práci až do dneška a prosil bohy, aby moc nepršelo. A bohové ho vyslyšeli. Můžeme se ho zúčastnit dnes odpoledne, samozřejmě jen pokud budete chtít." "Vypalování?" zeptal se Alain, zatímco se letadlo blížilo k přistávací dráze. "Vysvětlím ti to," odpověděl otec. "V dnešní době je to velmi vzácná podivná a v Malajsii stojí za vidění. Ani já jsem se jí ještě nikdy nezúčastnil. Za nic na světě bych o ni nechtěl přijít. Samozřejmě že souhlasím." Letadlo teď rolovalo po lateritovém povrchu přistávací dráhy. Na jejím konci zastavilo. Tam na ně čekal Čong se svým prvním asistentem, Angličanem. Takové služební podřízení by bylo před válkou nemyslitelné, pomyslel si Shark. Oba měli na sobě oděv (takřka uniformu) někdejších britských plantážníků: krátké kalhoty a sněhobílou košili, na níž nebyla ani skvrnka špíny nebo potu, a podkolenky stejné barvy vytažené až ke kolenům. Barvu khaki, ačkoliv byla mnohem praktičtější, tady ještě dnes považovali za politováníhodnou nedbalost. Shark, Morlange a dokonce i Alain zvolili stejný oděv. Když kaučukový král prováděl inspekci svých plantáží, nenechal se vodit po kancelářích. V té zdejší kanceláři, do níž je Čong zavedl ze všeho nejdřív, nezůstali ostatně déle než deset minut, během nichž si jen stačili prohlédnout na mapě různé sektory, kam je chtěl Čong zavést. Obchůzku začali na nejstarší části plantáže, kde vzrostlé kaučukovníky dávaly nejvíc emulze. Tapping (toto archaické anglické slovo, označující lékařské pouštění žilou a zároveň nařiznutí kůry kaučukovníku, se používalo i nadále), byl ukončen už dávno. Kuliové, převážně Tamilové, přecházeli od stromu ke stromu a slévali do věder kaučukovou emulzi, která od úsvitu ze zářezů kapku po kapce vytekla. Shark podával Alainovi krátká vysvětlení ve francouzštině a zároveň poslouchal Čongův komentář v angličtině. Chvilí sledovali, jak kaučuková emulze putuje ze zářezů nejprve do věder sběračů, pak do cisteren nákladních automobilů, kam kuliové vědra vylévali, a nakonec do továren, v nichž se sbíhaly všechny cesty. Právě v této budově se zdrželi nejdéle. Shark si pozorně prohlédl všechny sektory a zejména odstředivky, umístěné sem na jeho podnět před několika lety, kdy nahradily soupravy starých strojů. Jeho zkoumavý pohled nenašel nic, co by mohl vytknout. Ani pečlivě udržovaná pole nevyvolala jeho kritiku. Složil Čongovi poklonu za údržbu strojů a za úzkostlivou čistotu, která v celé továrně panovala. Ze zkušenosti věděl, že po několik dnů předcházejících inspekci se tady musel personál činit, aby tuto čistotu zachoval. K tomu bylo zapotřebí ředitelovy autority. Číňan mu zdrženlivě poděkoval. "U starých kultur je to rutinní záležitost, pane. Běžná práce. Každý ví, co má dělat. Já vlastně jen kontroluji, jestli to udělá dobře." "A je vidět, že tomu tak je, pane Čongu. Předpokládám, že rozšiřování polí je hlavní náplní vaší práce." "Bezpochyby, pane." Důvěrnějším tónem, který dokázal nasadit tehdy, když byl spokojený se skromným spolupracovníkem, Shark dodal: "Myslím, že my dva jsme si dost podobní, pane Čongu. Já také nijak fanaticky nezbožňuji rutinní práce." Číňan přijal tuto důvěrnost s úsměvem a lehkou úklonou, které chyběla servilita. Sharkovi se jeho chování líbilo.

V toyotě zamířili do míst, kde se plantáž rozšiřovala. Řídil sám Čong. Jeli po lateritové silnici, která se na slunci, jež už stálo hodně vysoko, zářivě leskla uprostřed kaučukovníkového lesa, teď pustého a tichého. Číňan zastavil auto na okraji staré plantáže, na svahu kopce, odkud se dala přehlédnout obrovská plocha, připomínající na první pohled obyčejnou planinu zarostlou travou a velmi daleko na obzoru ohraničenou džunglí, ačkoliv kaučukovníky z lesa, jímž právě projeli, v celkovém rozhledu bránily. "Včera večer jsme ukončili výsadbu," řekl čínský ředitel a ukázal na mladé výhonky u jejich nohou, které sem dopravili ze školek. Každý z nich vyrůstal z kruhu čerstvě zkpřené a ještě vlhké země. Alexandre Shark zůstal chvíli nepohnutě a mlčky stát. Ostatní ho napodobili. Respektovali jistě vzrušení, které se ho zřejmě zmocnilo před majestátností této obrovské pláně. Tady spíš než pod hustým listovým dospělých stromů nacházel to, co živilo jeho vizi budoucnosti. Bylo to stejně vzrušující jako déšť dolarů, který v duchu zahlédl včera po rozhovoru s Hanem. Mladé, takřka nitkovité výhonky sotva převyšovaly úroveň porostu, který měl zabránit erozi půdy, on však v myšlenkách viděl, jak jejich stonky měsíc od měsíce sílí, jak rok od roku rostou, až konečně přesáhnou výšku dospělého muže a promění se v hustý les stromů s bělavým kmenem a vzájemně propletenými větvemi a vytvoří onu zelenou plochu, která z letadla působí jako geometrická anomálie v džungli. V dospělé ušlechtilé kaučukovníky připravené velkomyslně vylít z mnoha zářezů tekutinu bělejší než mléko. Jeho vize nebyla vizí velkého finančníka, ale plantážníka, jímž byl. V jeho představách se na této travnaté pláni rodilo dílo, které bylo zatím jen nástinem, a jiné, dosud existující jen na papíře: síť širokých silnic, které nahradí stezky a hrubě vyznačené cesty, nákladní automobily křižující tyto silnice v hodině sklizně, nová továrna, kterou bude třeba postavit, protože ta stará by nestačila pokrýt dvojnásobnou produkci danou počtem a kvalitou stromů, právě dnes vysázených. Terén pro tuto továrnu se už připravoval. Skoro uprostřed pláně buldozer právě planýroval zem. Shark se jen obtížně vytrhl ze svého snu. Pohledem přešel celé nové pole táhnoucí se až k džungli a pak sklopil oči k zemi. Hleděl na stezku vedoucí k čerstvě osázené půdě a pozorně zkoumal mladé výhonky. "Jsou to dobré sazenice, vidíte, pane Čongu?" "Myslím, že ty nejlepší, pane." "Ty nejlepší, které v tuto chvíli máme," zasáhl do rozhovoru Morlange. "Úzce jsme spolupracovali s malajským výzkumným ústavem. Vědci se zaručují, že tato sadba kaučukovníků je zdaleka nejkvalitnější. Během několika málo let jsme značně pokročili v kvalitě kaučukové emulze a výnosů." "To samozřejmě vím," zamumlal Shark. Protože financoval výzkumný ústav v Paříži, dobře věděl, že výzkum v oblasti kaučuku je prioritou ve všech zemích zainteresovaných na jeho výrobě. Existoval už dávno před válkou, od chvíle, kdy se v Malajsii a Indonésii začal zpracovávat kaučuk ve velkém, ale později, když to vypadalo, že přírodní kaučuk zcela nahradí syntetická chemie, se zpomalil. S vyhlídkami na větší poptávku po kaučukové emulzi zaručující vyšší kvalitu se však znovu obnovil. Od chvíle, kdy se začal šířit AIDS, čímž začala stoupat spotřeba prezervativů, pracovali chemici a biologové na zlepšení kvality uhlovodíků, zatímco agronomové se usilovně snažili získat selekci, roubováním a dalšími postupy takový druh kaučukovníků, který by

poskytoval mnohem větší hektarové výnosy. Shark, který často hovořil s ředitelem pařížského výzkumného ústavu, se od něj dozvěděl, že rok 2000 bude svědkem zrození nového druhu kaučukovníku, jenž bude ještě mnohem kvalitnější, než je ten, který existuje dnes. "Rok 2000," pomyslel si, když si vzpomněl na tento rozhovor, "to znamená ještě patnáct let. Za tu dobu musíme přesázet většinu našich starých plantáží." Ale slovo výzkumu obrátilo myšlenky k obavám, které se pomalu stávaly fixní ideou. Shark musel vynaložit velké úsilí, aby na ně přestal alespoň pro tuto chvíli myslet.

## XI

"Co je to vypalování, tati?" zeptal se Alain potichu. Zmítala jím zvědavost vyvolaná touto operací, která, jak se zdálo, vzrušovala stejně i jeho otce a všechny personál Kebun Besar a o níž několikrát padla tajemná zmínka během oběda, na který je pozval Čong. Alain rozuměl jen útržkům rozhovoru vedenému v angličtině. Čínský ředitel žil osaměle v jednom bungalovu, vybaveném veškerým moderním pohodlím a postaveném na nejvyšším pahorku celé plantáže. Chodila tam za ním pouze jedna přítelkyně z města. Čong předpokládal, že by její přítomnost během inspekční návštěvy předsedy správní rady nebyla nejvhodnější. Byt mu udržovala starší hospodyně, kterou představil jako svou příbuznou. Ji se dostalo cti připravit oběd. Ten byl dobrý, ale lehký, jak to vyžadovala denní doba, kdy horko vyzývalo k siestě, kdyby ovšem dědicové britských plantážníků nepovažovali siestu za nedůstojnou. Rozhovor se týkal růstu kaučukovníků, jejich nemocí, bouří, které přerušovaly tapping na několik dnů, tajfunu, jenž zporázel spoustu stromů, ale často se stácel na vypalování, na které je Čong odpoledne pozval. "Vypalování," vysvětlil Shark synovi, omlouvaje se, že bude mluvit francouzsky, "je druhou nejdůležitější fází pro vytvoření kaučukové plantáže. V první fázi se v džungli vykácejí stromy. Vypalování spočívá v tom, že se propletené kmeny postříkají naftou a pak se mezi pokácené stromy pošlou v řadách skupiny dělníků, které zapálí oheň. Když se jedná o velkou plochu jako třeba dnes, je to nebezpečná operace, která rozhodně stojí za podívání... Ano, musí se použít nafta. V jiných zemích se plantážníci spokojují s tím, že nechají kmeny vyschnout, a na konci období sucha je zapálí, ale v Malajsii období sucha neexistuje. Je tady pouze sezóna, kdy prší trochu víc a sezóna, kdy prší méně. Já jsem nikdy neměl to štěstí, abych se něčeho takového zúčastnil, ale můj otec mi vypalování velmi často popisoval. Několikrát ho sám řídil a ukazoval mi úžasné fotografie. Vždycky se posadil na kopec, který vévodil požáru, a hlídal postup nosičů pochodní. Ti se musí za každou cenu udržet v řadě, aby se vyvarovali neštěstí, k němuž může dojít, jak požár postupuje. Nejednou se stalo, že se nějaký opozdilec nechal požárem překvapit a usmažil se zaživa. Můj otec hlídal, a když nějakého opozdílce spatřil, vypálil jeho směrem několik varovných výstřelů z pušky." "Jestli si přejete, pane, je čas," řekl Čong, když dopili kávu. "Slunce je vysoko." "Jak nařizujete, pane Čongu," řekl Shark a vstal. "Operaci řídíte vy." Číňan je zavedl na nejvzdálenější okraj plantáže, před prostranstvím pokrytým zmetím obřích stromů, poražených už před několika měsíci. Dělníci už stromy jakž takž rozpletli, ale ještě stále tam ležela hromada větví a křovin, dost na to, aby se požár mohl postupně rozšířit a dostat se až do míst, kam by člověk pravděpodobně vůbec nedokázal proniknout. Z prostranství, které se podobalo bitevnímu poli pokrytému troskami po litém boji, stoupal pach nafty. Několik skupin Číňanů čekalo na signál k zahájení operace. Seděli na bobku, vtipkovali a smáli se. Zmlkli, když k nim Čong promluvil. Mluvil chraplavými přízvuky, které se podobaly nadávkám, ale byly to zřejmě jenom rady, protože všichni pokyvovali hlavami na znamení, že pochopili. "Větr je dobrý, pane," řekl Čong, "Můžeme začít. Auto vás odveze na táhleten pahorek, odkud budete mít celkový rozhled. Můj asistent vás doprovodí. Začneme, až dojedete na místo." "A vy, pane Čongu?" zeptal se Shark. "Zůstanu s nimi, pane, nebo spíš před nimi. Budou potřebovat povzbuzení," odpověděl Číňan s úsměvem. Když dorazili na vrchol pahorku, jako prvního spatřili Čonga, jak s mrštností opice proniká do spleti vegetace, přeskakuje z jednoho kmenu na druhý, nohama láme křoví nebo jak se někdy jako had prosmykne pod zmetí větví, které se daly jen stěží překročit. Postupoval tak asi padesát metrů, pak se zastavil, vyšvihl se na kmen jednoho z největších stromů, který původně stával na malém návrší dominujícím bitevnímu poli, a zařval rozkazy. Byl to signál k zahájení operace. Řada dělníků, roztažená asi na dvacet metrů, která u celkovém pohledu působila dojmem hodinového stroje, se dala do pohybu. Kuliové svlečení do půl těla, s šátky omotanými přes obličej a třímající pochodně se podobali démonům, kteří na své cestě rozsévají oheň. Jakmile zapálili ohnisko, okamžitě se dali na útěk před požárem. Sharka podiváná nezklamala. Bylo to úžasné divadlo, pozorovat tyto malé polonahé muže obklopené hustým kouřem, ďábelsky gestikulující, povzbuzující se hlasitými výkřiky a každým okamžikem zakládající nové a nové ohně, kteří v jednu chvíli tvořili souvislou řadu, ale vzápětí prchali, co jim síly stačily, před plameny a ve snopech jisker, které kolem nich vířily a občas jim padaly na záda. Čongův velitelský hlas přehlušoval praskání ohně, a občas, když se zdálo, že se některý z kuliů opoždí, chrлил ze sebe vodopád divokých nadávek. Alain, nadšený tímto divadlem, které se vyrovnalo těm nejfantastičtějším filmům, si mnul oči, v nichž ho začínal štipat kouř. "Nemá pušku, tati," poznamenal, když si vzpomněl na otčovo vyprávění. "Bylo by to zbytečné," odpověděl se smíchem Morlange, který jeho poznámku zaslechl. "Čong své muže velmi dobře zná. Sám si je vybral. Jestli chcete slyšet můj názor, myslím, že se ho bojíte natolik, že jim nemusíte hrozit žádnou zbraní." "Pádny důkaz autority," přisvědčil Shark.

Krátce předtím než řada žhářů došla na Čongovu úroveň, seskočil Čong ze svého hřadu a se stejnou mrštností získal znovu náskok a zaujal místo na nové pozorovatelně, odkud na své muže dál řval pobídky a nadávky. Vypalování trvalo několik hodin. Když už pomalu končilo, toyota odvezla pozorovatele po široké cestě vyznačené v džungli k východnímu bodu řady kuliů. Dojeli tam skoro současně s nimi. Čong už seděl na bobku na předem vykloučeném prostranství, na které nemohl požár dosáhnout, a počítal muže, jak postupně vycházeli z výhně. "Na tuto práci jsou dobří pouze Číňani," poznamenal Morlange. Shark souhlasně přikývl. "Vedou si v ní skvěle, protože ji mají rádi," řekl. "Podívejte se na ně." Čong měl zmačkaný oděv nasáklý potem, roztrhané podkolenky, krátké kalhoty a košili zčernalé a místy propálené, ale oči mu jen zářily a člověk v nich mohl chvílemi rozeznat i krátký záblesk krutosti. Jak se

jeho muži objevovali, mluvil na ně a jeho slova teď zněla vítězoslavně. Nepřestával mluvit a po celou tu dobu se spokojeně usmíval. Muži mu odpovídali podobně, s vítězoslavným úsměvem svědčícím o jejich zaujetí. "Nepochybně to milují," opakoval Shark, potřásaje hlavou. Všichni kulíové už vyšli z plamenů. Černý kouř se táhl nad plantáží, stoupal k nebi a natolik zakrýval slunce, že teplota byla snesitelná, i když oheň hořel poměrně nedaleko. Číňani se shromáždili do malých skupinek a zatímco čekali na nákladní auta, která pro ně měla přijet, hovořili o právě skončené akci. Čong vstal a připojil se k návštěvníkům. V očích mu ještě zůstala trocha z předchozího vzrušení. "Skvělá práce, pane Čongu," řekl mu Shark. "Přál nám vítr, pane," odpověděl Číňan a jeho skromný úsměv si zasloužil obdiv. "Žádný problém?" "Jeden muž utrpěl ošklivé popáleniny. Spadl do díry a to ho zdrželo. Velké hořící větve mu spadly na záda. Nešika. Ostatní si z něj dělají legraci." "Nic vážného?" "Ne, pane. Ošetřovatel, který čekal u spáleniště, ho teď ošetřuje... A já mu strhnu část platu, aby se naučil být šikovnější," dodal a pohled mu náhle ztvrdl.

Potom je odvedl do svého bungalovu, nechal jim přinést pití a požádal o dovození, aby se směl jít převléknout. Když se vrátil, vysprchovaný, učešaný a převlečený do čistých šatů, tvářil se opět mírumilovně. Shark mu ještě jednou poblahopřál k úspěšné operaci. "Dělal jsem, co jsem mohl, pane. Porazit ty největší stromy v džungli nebyl problém. Malajci neztratili nic ze svého mistrovství. Je to jedna z jejich specialit a naučili se používat mnohem modernější nářadí než je sekera. Vypalování bylo složitější. Od té doby, co se plantáže přestaly rozšiřovat, Číňani ztratili cvik. Ale vybral jsem si ty nejlepší a naučil jsem je to. Nezapomněl jsem, co mě učil otec." "Otec pana Čonga měl velké zkušenosti s tímto druhem práce," vmísil se do rozhovoru Morlange. "Kdysi dávno, když se v Malajsii zakládaly velké plantáže, byl šéfem skupiny, která se na vypalování specializovala." "Rozhodně máme spoustu společného, pane Čongu," zamumlal Shark. "To nejtěžší je už za námi," pokračoval Číňan. "Požár bude doutnat několik měsíců. Pak budeme muset terén vyčistit a nakonec zasadíme kaučukovníky. Bude to trvat ještě dva nebo tři roky" Shark se na chvíli zamyslel. Obřad vypalování na panenském terénu a ředitelovy časové předpovědi ho v mysli přivedly k ještě vzdálenější budoucnosti, k té, o níž snil dopoledne nad nově osázenou plantáží. K budoucnosti naplněné perspektivou bohatství, ale zároveň možného neštěstí, které by mohlo zničit i ty nejkrásnější plány. Z myšlenek ho vytrhla poslední Čongova poznámka. "Takže už budu moci odejít do penze, pane." "Do penze? Morlange se mi o tom zmínil, ale nechtěl jsem mu věřit." "Brzy mi bude padesát, pane. Pro plantážníka je to vysoký věk." "To bych neřekl, pane Čongu!" vykřikl Shark s obdivem. "Když na tom budete trvat, zdržovat vás nemohu, ale ujišťuji vás, že vašeho odchodu budeme litovat." Stávalo se jen velmi zřídka, aby Alexandre Shark během inspekční cesty nenašel ani jedinou příležitost, jak pronést pár přísných kritických poznámek. Zcela výjimečně však někoho takhle chválil. Osobnost čínského ředitele Kebun Besarů na něj musela opravdu mimořádně zapůsobit.

## XI

Čong Sharka dokonce zaujal natolik, že o něm nepřestal mluvit ani v letadle, které je odváželo do Kuala Lumpur. Nad džunglí se do nedohledna táhl kouř z požáru a ještě před západem sluncem s sebou přinášel umělý soumrak. "Vynikající ředitel plantáže," řekl. "Vynikající," přisvědčil Morlange. "Nikdy jsem nelitoval, že jsem ho na vaši radu a doporučení pana Hana přijal. A to i přes varování úřadů." "Varování?" "Víte, že našemu příteli Čongovi v mládí hrozilo, že ho pověsí?" "To je velmi zajímavé," poznamenal Shark, jenž nepatřil k lidem, které by takové odhalení vyvedlo z míry. "Ach ano, jeho minulost. Tuhle jste mi o tom něco říkal a já na to zapomněl. Opravdu ho chtěli pověsit?" "A pravděpodobně by ho také pověsili, kdyby nebyl tak mazaný a kromě podezření měli i důkazy o jeho teroristických činech. Došlo k tomu poměrně dlouho po válce, v padesátých letech, v době, kdy to v Malajsii vřelo a kdy musela nová vláda sáhnout k nemilosrdným represivním opatřením. Stovky teroristů odpovědných za atentáty dostaly trest smrti a byly popraveny." "A Čong k nim patřil?" "Jeden policejní úředník mi tvrdil, že si tím byl takřka jist. Vážné domněnky, ale nikoliv důkazy. Nakonec ho propustili na základě pochybností, a také proto, že na vysokých místech začal převládat názor, že tolik poprav už stačí. Ale velmi dlouho zůstal pod přísným dohledem, jednak ze strany úřadů, a také z mé strany, samozřejmě. Ale vždycky se choval poctivě." "A vy jste ho jmenoval ředitelem naší nejlepší plantáže?" "Domníváte se, že jsem udělal chybu, pane?" "Vůbec ne, Morlangi. Přihlédneme-li k jeho kvalitám, já bych udělal totéž. Na omyly mládí musíme umět zapomínat..." "V té době mu muselo být třináct nebo čtrnáct." "A musel umět riskovat. Já sám jsem v životě také riskoval a jsem připravený riskovat znovu," dodal Shark s hlubokým přesvědčením. "Tím, že unikl popravě, prokázal svou inteligenci. Je energický, odvážný a mazaný. Co si můžeme přát od člověka ve vyšší funkci víc?" "Nejdřív jsem ho postavil do čela jedné maličké plantáže. Tam dokázal svoje schopnosti a přišel se zajímavými nápady. Proto jsem neváhal svěřit mu řízení Kebun Besarů. Už jsem vám říkal, že jsme tam měli spoustu problémů s dělníky. Čong několik rebelantů vyhodil a ostatní do čtrnácti dnů přivedl k rozumu." "To mě nepřekvapuje. Když chcete nastolit pořádek, není nad bývalého teroristu," zabručel Shark. "A když se jednalo o realizaci vašeho plánu na rozšíření plantáže, mohl jste sám posoudit, jak se svého úkolu zhostil." "Jste si jist, že se nestýká se svými starými... přáteli? Nevyčítají mu takový obrat?" "Většinu z nich popravili a ostatní odešli do exilu. Ale stejně..." Morlange chvíli přemýšlel a pak pokračoval: "Nemohl bych přísahat, že jich v těchto končinách pár nezůstalo. Kdyby tomu tak bylo, jsem si jistý, že by našel dobré argumenty a poradil by si s nimi. Co se týče té skupiny, kterou si pečlivě vybral pro vypalování, rovněž bych nemohl přísahat, že mezi nimi nejsou někteří, kterým vy říkáte starí přátelé, jimž svěřil starost o ty ostatní, mladší a méně zkušené. Všiml jste si disciplíny, která v celé skupině panovala?" "Všiml a obdivoval jsem ji," odpověděl Shark zamyšleně. "Ti muži jsou odborníci na zakládání požárů. Nás se to týká jen z toho hlediska, že práce je provedena dobře," uzavřel Morlange filozoficky. "Umění, jak využít svou moc. Jsem stejného názoru." "Nechtěl bych ho ztratit," pokračoval generální ředitel. "Ale jeho důvody chápu. Jak vám sám řekl, už není nejmladší." "Což mu ovšem nebrání, aby neskákal jako veverka po stromech. Co chce dělat, až půjde



do penze?" "Svěřil se mi, že by chtěl opustit Malajsii." "Kam se chce uchýlit?" "Možná do Francie, kde se před lety usadil jeden z jeho synů. Otevřel si, jako mnoho jiných Číňanů, restauraci v Paříži. Myslím, že Čong chce jet za ním, aby mu vypomohl." "Nedovedu si představit muže jeho ražení jako číšníka v restauraci." "Určitě touží úplně změnit život a myslím, že se dokáže přizpůsobit jakékoliv situaci." "Možná." Shark se na chvíli zamyslel a potom pokračoval: "Kdyby přijel do Paříže, rád bych se s ním setkal. Vyřídíte mu, že kdyby mu číšnícké řemeslo nevyhovovalo, mohl bych mu eventuálně najít místo u nás. Starý terorista," dodal se smíchem, "by mohl být užitečný. Co si o tom myslíš, chlapče?" Ale Alain po únavném dni usnul s úsměvem na rtech a určitě snil o čínských ďáblech mávajících pochodněmi ve své pekelné výhni. Letadlo se blížilo ke Kuala Lumpuru a ztrácelo výšku, zatímco nebe tmavlo. Shark se zamyslel a pak potichu, aby syna nevzbudil, poznamenal: "Pan Han pravděpodobně jeho minulost znal, když mi ho doporučoval." "Nikdy jsem o tom nepochyboval, pane. Pan Han ví všechno, co se v Malajsii děje." "A jinde také. Ale proč vynaložil takové úsilí, aby ho přivedl na správnou cestu?" "Možná k tomu neměl žádný zvláštní důvod. Možná proto, jak jste před chvílí řekl, že si také myslel, že starý terorista by mohl být užitečný... Nebo možná jen z prosté lidské lásky k bližnímu." Oba muži na sebe chvíli mlčky hleděli. A pak se, aniž se domluvili, rozesmáli. "Myslím, že vaše první hypotéza je pravděpodobnější," řekl Shark, zatímco letadlo přistávalo.

Část třetí

## VELKÉ MANÉVRY

### I

Během několika let, jež následovaly po inspekční cestě do Malajsie, kterou vykonal v Alainově doprovodu, měl Alexandre Shark spoustu důvodů ke spokojenosti. Za prvé, vědci zabývající se kaučukem dokázali měsíc za měsícem vyšlechtit odrůdy kaučukovníků přinášející naději na pozoruhodné zlepšení emulze, a to jak v kvalitě, tak i v kvantitě. Ve světě mezinárodního obchodu teď zaujímal MGS jedno z předních míst. Plantáže prosperovaly. Shark, který jel do Malajsie na inspekční cesty ještě dvakrát, se mohl sám přesvědčit, že v nejbližších letech dosáhne produkce vrcholu, a během několika oficiálních recepcí si ověřil, jaký respekt vzbudil rozmach jeho společnosti u vlády. Za druhé - a nebylo to zrovna nejmenší uspokojení -, nezdálo se, že by biologové nějak výrazně uspěli ve svém úsilí najít lék proti AIDS. Už nebylo slyšet o profesoru Steinovi, který po svých příliš optimistických prohlášeních o postupu výzkumu teď zachovával opatrné mlčení. Přesto však během tohoto období euforického klidu došlo k několika poplachům. Například když jeden profesor, známý svými halasnými prohlášeními, shrnul během interview pro jeden módní týdeník své přesvědčení slovy: Dnes už můžeme říci, že s AIDS je konec... Epidemie je zastavena. Když si Alexandre Shark přečetl toto kategorické prohlášení, zmocnilo se ho rozhořčení. Ze strachu se mu udělalo špatně a několik dní se vůbec nemohl soustředit na práci. Toto pochmurné období sklíčenosti však naštěstí netrvalo dlouho. Pobouření, které profesor svým tvrzením vyvolal ve všech kruzích, ho začalo uklidňovat. Znovu a znovu četl nesčíslné protesty, které profesora důrazně obviňovaly z nadutosti a zdůrazňovaly falešnost takových prohlášení. Shark cítil, jak se jeho hněv uklidňuje, když viděl kritiky, které se objevily v tisku: "Výsledek přehnané touhy sdělovacích prostředků po reklamě... nejhorší rána, kterou mohl této kauze zasadit lékař," prohlásil jeden z profesorových kolegů. "Špatná aktivita," napsal v titulku jeden známý novinář. "V této době se tato choroba neustále šíří," nechalo se slyšet ministerstvo zdravotnictví. Definitivní klid se Sharkovi vrátil, když si přečetl zprávu ze shromáždění Mezinárodního etického výboru sdružujícího dvanáct zemí EHS plus Japonsko, USA a Kanadu. Tato organizace citovala čísla, která jí poskytla Mezinárodní zdravotnická organizace. Počet lidí HIV pozitivních se do roku 2000 zvýší z dvanácti na osmnáct milionů a počet nemocných z pěti alespoň na šest milionů. Tato čísla, citovaná těmi nejkvalifikovanějšími mezinárodními odborníky a doprovázená prohlášeními nejznámějších vědců, svědčila o bezmoci najít vakcínu a s konečnou platností zaplašila obavy kaučukového krále a vrátila mu zdraví a pohodu. Reklamní kampaň ve prospěch prezervativu, kterou Shark finančně silně podporoval a spustil prostřednictvím svých spolupracovníků, konečně doznala neslýchaného rozmachu. Ten den dělal její bilanci s paní Bristolovou, která pro něj sbírala velkou část toho, co vyšlo v novinách nebo bylo odvysíláno v rozhlase a televizi. Články, které rozložila na psací stůl, zaplnily několik desek. Paní Bristolová poklepala prstem na sugestivní fotomontáž, která vyšla na obálce jednoho týdeníku, distribuovaného do celého světa. "A to schraňuji jen ty nejdůležitější dokumenty," poznamenala s uspokojením. "Do mých pořadačů se nevejde ani to, co o prezervativu vychází ve Francii." "Konečně máme místo na obálkách těch největších periodik," řekl Shark. "Draille to předvídal a měl pravdu." "Ministerstvo školství vydalo příkaz zařadit do učebních osnov středních škol přednášky o používání prezervativu. Platí to i pro nižší ročníky a ne jen pro vyšší, jako tomu bylo doposud. Několik společností si nechalo instalovat automaty na prezervativy. Ve hře je také armáda. Prezervativy se za nízkou cenu prodávají ve vojenských kantýnách a zdarma je dostávají vojáci sloužící v zámoří." "Výborně!" přisvědčil Shark. Potlačil úsměv, když si uvědomil, jak se jeho sekretářka nenuceně vyjadřuje. Paní Bristolová se naprosto zbavila zábran, které kdysi měla, když mluvila o této věci a jejím použití. Shark se oprávněně domníval, že k podobnému vývoji došlo ve všech domácnostech. Paní Bristolovou považoval za průměrnou Francouzku a nikdy se neopomněl ptát na její názor. "Co si myslíte o nové reklamní kampani v televizi, paní Bristolová?" "Každopádně je lepší než ta předcházející," odpověděla a usklíbala se. "Jedná se o vážnou věc a ne o důvod pro vtipkování. Ale jestli opravdu chcete znát můj názor, tak si myslím, že ani takhle ještě není příliš přesvědčivá. Je moc krátká a..." "Nepříliš realistická, vidíte? Přesně totéž si myslím i já. Seznámím Draille s vašimi námitkami. Určitě ho napadne něco jiného. Ale i tak si nevede špatně. Budu si to pamatovat." "Myslím, že i pan Lorens si v církevních kruzích vede dobře." Paní Bristolová věděla o všech intrikách, které její šéf spřádal. Obdivovala jeho důvtip a naprosto



s ním souhlasila, protože měla na paměti zájem MGS. "Podívejte se, pane." Položila před něj článek z deníku Le Monde, který zabíral celou stránku a v jehož záhlaví byl titulěk složený z velkých písmen. "BISKUPSTVÍ ODVOLÁVÁ ZÁKAZ PREZERVATIVU," přečetl si Shark. "Dobře," komentoval. "Titulek je velmi dobrý. Přitáhne pozornost." Rychle přeletěl očima text, který už částečně znal. Lorens, jenž na článku spolupracoval, mu ukázal nejdůležitější pasáže. Byla to zpráva o prohlášení Stálé konference francouzských biskupů. Několik řádků přečetl nahlas: "Veškeré obyvatelstvo, a zejména mládež, musí být informováno o riziku... Profylaktické prostředky existují... "Celkem dobré," přisvědčil. Ušklíbl se při zjištění, že jeden kardinál znovu nabádal, aby byl prezervativ doporučován pouze nemocným. "Pořád totéž," zamumlal a podrážděně pokrčil rameny. Uklidnil se, když si přečetl ostatní komentáře. "Menší zlo změni někdejší zákazy. Z Vatikánu nic? Už jsem se s Lorenssem dlouho neviděl." "Včera se zastavil v kanceláři, pane, a přinesl mi tenhle článek. Vatikán pořád mlčí, ale stále existuje naděje a pan Lorens se tím směrem orientuje." "Takže to tak špatné není," uzavřel Shark. "Čekám doktora George. Doufám, že i on mi přinese dobré zprávy... Co je to?" Ukázal na článek v jednom deníku, který jeho sekretářka zařadila až na konec hromady, kterou mu předložila. "Interview profesora Steina, pane," odpověděla se strojenou lhostejností. "Už dlouho o něm nebylo slyšet." "Steině? Ach ano, vzpomínám si. To je ten profesor, který tvrdil..." "Vrátil se ke svým tvrzením. Doufá, že se mu podaří najít lék proti AIDS za pět nebo šest let. Před třemi lety prohlašoval něco podobného. Myslím, že ani teď nemá větší důvody..." Paní Bristolová si už dávno všimla, jak se její šéf zachmuří pokaždé, když padne zmínka o eventuálním pokroku v biologickém výzkumu. Naučila se oslabovat jejich dopad. Shark svažil obočí. Přečetl si pozorně celé interview, ale nekomentoval ho. "Dobře," řekl konečně. "Až přijde doktor George, pusťte ho dál. Nechám si jen tenhle poslední článek. Zbytek můžete odnést." Sekretářka odešla a odnesla s sebou všechny spisy. Zatímco čekal na přítele, četl si Shark s křečovitě sevřenou tváří znovu a znovu Steinovo prohlášení.

## II

Ačkoliv mu George podal detailní zprávu o podílu nejvyšších lékařských autorit na reklamní kampani ve prospěch prezervativu a o svých posledních osobních iniciativách, Shark ho poslouchal s nepřítomným výrazem, pak mu trochu netrpělivě poděkoval a hned převedl řeč na to, co ho zajímalo ze všeho nejvíc. "Jak daleko je v současné době vědecký výzkum? Víš dobře, jak mě toto téma zajímá z lidského hlediska. Kdysi jsem tě prosil, aby ses na to informoval. Dozvěděl ses nějaké podrobnosti? Četl jsi nové interview profesora Steina na toto téma?" "Četl. Steine je vynikající vědec, to nikdo nepopírá. Někteří kolegové ho však obviňují, že často zaměňuje svá přání za realitu, jako ostatně mnoho vědců, ať už se jedná o biology, fyziky nebo chemiky. Jsou to nakonec jen lidé, a často se jim stává, že oznámí pozitivní výsledky dřív, než je potvrdí opakované pokusy." "Opravdu?" řekl Shark a zdálo se, že se mu ulevilo. "Jiní kolegové nicméně tvrdí, že v tomto případě by bylo rozumné Steinovi do jisté míry důvěřovat." "Opravdu?" opakoval Shark a zbrunátněl. Zdálo se, že nedokáže najít slova, aby jimi vyjádřil stav své duše. "A ty tomu věříš?" "Nejsem odborník na biologii, ale poslechni si tohle: máme tu vědce, kterému všichni před několika lety oprávněně vytýkali, že předběhl dobu, když předvídal lhůtu, která nemohla být dodržena, a také nebyla. Teď, když přišel s dalším odhadem, neriskoval by, že ztratí veškerý kredit, kdyby neměl své tvrzení velmi seriózně podložené. Fakt, že jeho nynější prohlášení nevyvolalo řadu kritiky v lékařských kruzích, podle mého dokazuje, že mu lékaři důvěřují." "To je zdůvodnění psychiatra, ale vypadá logicky," zamumlal Shark. "Abych odpověděl na ostatní tvé otázky, co se týče výzkumu jako takového, můžu ti potvrdit, že je v plném proudu. Vláda se rozhodla poskytnout vědcům takřka neomezený úvěr. To už samo o sobě není špatné." "Jistě, to není špatné," opakoval Shark stejným tónem. "Není to sice úvěr naprosto dostačující, ale i tak je dost velký. Někteří škarohlídi ostatně tvrdí, že subvence nejsou rozdělovány spravedlivě. Jiní si stěžují, že neexistuje plán koordinující výzkum. Výzkumné ústavy a laboratoře pracují nepřetržitě, to jistě, ale spíš se jedná o izolované úsilí. S ohledem na takovou epidemii jakou je AIDS je to politováníhodné." "Nepřijatelné," prohlásil Shark. "Takže si myslíš, že neexistuje plodná spolupráce?" "Spolupráce? Panebože!" vykřikl George. "To myslíš vážně? Kdybys znal některé mé kolegy z Akademie jako je znám já, měl bys spíš říkat nesmiřitelná nenávisť, urputná žárlivost a někdy dokonce i nestoudná špionáž." "Špionáž?" opakoval Shark, který svého přítele teď poslouchal s náhle probuzeným zájmem. "Přesně tak, špionáž! Každý se snaží zjistit, jestli snad kolega, chce říct konkurent, a tedy nepřítel, nemá náskok. Všichni se snaží vytáhnout z toho druhého tajemství, které si každý žárlivě střeží. Uvědom si, Alexandře, že pro každého vědce je to obrovská příležitost. Všichni jsou přesvědčeni, ostatně oprávněně, že ten, kdo první najde vakcínu nebo lék na AIDS, dostane Nobelovu cenu. Nedovedeš si představit, jakou chtivost a skřípání zubů vyvolalo interview profesora Steina. Hlavně u doktora Langriho." "Doktora Langriho?" "To je ten přítel, o kterém jsem ti kdysi vyprávěl a s nímž jsem počítal, že mi dá informace o výzkumu, jak jsi mě prosil. Pak už mezi námi o ničem takovém nepadlo ani slovo, takže jsem si myslel, že tě to přestalo zajímat." "Měl jsem jiné věci na práci," zamumlal Shark, "ale pořád mě to velmi zajímá." "Bud' jak bud', náhodou jsem s ním opět navázal styky. Ponořil se do výzkumu až po krk, ale i přes jistou úctu, kterou k němu chovám, si nemyslím, že by se mu podařil nějaký významný objev. Je to zmatkář a navíc mimořádně pyšný, a proto se chová odsouzeně. Část svého času tráví nařikáním, protože si myslí, že ústav profesora Steina shrábne všechny subvence, zatímco jeho laboratoř bude muset žebrať a spokojit se s minimálními zdroji." "Je žárlivý?" "Strašně. Pro mě jako pro psychiatra je to patologický případ. Je smutné vidět člověka, který má sice jisté kvality, ale snižuje se k pokořujícím postupům. Co se týče té špionáže, o níž jsme mluvili, s hroznou lehkomyšlností mi vyprávěl, aniž by věděl, co si myslím o podobných postupech, že má u Steina alespoň jednoho agenta, který ho o postupu výzkumu informuje. Zvláštní povaha!" "Opravdu velmi zvláštní. Myslíš si tedy, že nemá žádnou šanci něco objevit, i kdyby měl značné finanční prostředky?" "Upřímně řečeno, právě to si myslím. V dnešní době nejsou velké objevy výsledkem práce podobných samotářů, ale výsledkem spolupráce mnoha mozků. Navázal jsem s ním styky jen proto, že sis to přál. Určitě je informovaný o všem, co se děje ve

vědeckých kruzích." "Děkuji ti," řekl Shark po krátkém přemýšlení. "Tvůj doktor Langri mě zajímá. Rád bych se s ním setkal." "To je snadné. Kdy budeš chtít. Ale nemluv před ním o profesoru Steinovi, jestli nechceš zažít nervový záchvat." "Naopak," zamumlal Shark, čím dál zamyšlenější poté, co ho doktor George opustil. "Budu o něm mluvit."

### III

Shark nasadil nevinný výraz naivního člověka, jehož uši zaslechnou všechno, co se kolem něj šustne. "Slyšel jsem," oznámil, "že výzkum profesora Steina postupuje poměrně úspěšně a že za čtyři možná za pět let přijde s lékem, který bude schopen vyléčit tu strašnou nemoc AIDS." Při těch slovech tvář doktora Langriho nejprve zrudla a pak bez přechodu zesinala. Obličej se mu zkrivil a ruce zachvátila třesavka, kterou Langri nedokázal potlačit. Zdálo se, že nemůže polknout sliny, a potřeboval dobrou minutu, aby se mu uklidnil dech. Doktor George vrhl na svého přítele vyčítavý pohled, který znamenal: já tě varoval.

Rozhovor se odehrával během oběda, na který Shark George a Langriho pozval. Po počátečním nezávazném rozhovoru Shark šikovně převedl řeč na vědecký výzkum. "Je to oblast, která mě maximálně zajímá," řekl. "Chovám ten největší obdiv k nezištným vědcům, jako jste vy, pane doktore, kteří si z výzkumu udělali cíl svého života. Nemyslete si, že jsem jedním z těch průmyslníků, kteří se uzavírají do své úzké specializace. Tvrdím, že vůči všemu, co má pro lidstvo prvořadý význam - a AIDS k tomu patří člověk, ať jsou jeho zájmy jakékoliv, nemůže zůstat lhostejný." Podobné poznámky z úst kaučukového krále pokaždé vyvolaly v doktoru Georgovi jistý úžas, ale nemohl kritizovat slova odrážející ušlechtilé pocity, která se shodovala s jeho vlastními názory. Rozhovor pokračoval na toto obecné téma až do chvíle, kdy Shark učinil nárazku na práci profesora Steina, jež u biologa vyvolala reakci, kterou Shark pozoroval se zvídavostí experimentátora provádějícího delikátní test na laboratorní myši. Byl spokojený, když u doktora rozeznal charakterové vlastnosti, na něž ho George upozornil. Langri konečně promluvil. Snažil se ovládnout hlas, ale špatně skrývané rozrušení nemohlo oklamat tak pozorného pozorovatele, jakým byl Shark. "Profesor Steine se těší velkému respektu," řekl. "Předpokládám, že zaslouženému." "Bezpochyby. Jen je možná trochu nadnesený jeho touhou po publicitě a prohlášeními v novinách. Tímto způsobem získá pro sebe většinu finanční pomoci, která je výzkumu poskytována." "To je politováníhodné," poznamenal Shark. "Určitě existují i další vědci, kteří si zaslouhují stejnou pozornost a jinž se podobný druh protekcionářství nedostává." Doktor Langri mlčenlivou mimikou předvedl, jak s tímto názorem souhlasí. "Je to politováníhodné," řekl konečně, "ale je to fakt. Co se týče jeho nedávného interview, musím se přiznat, že já osobně..." "Osobně? Jen neváhejte, pane doktore. Rád si poslechnu názor vynikajícího odborníka na tyto otázky, na které si sám nejsem schopen odpovědět." Když chtěl Shark vzbudit v lidech důvěru, nešetřil komplimenty. Tento postup se mu vyplatil i v případě doktora Langriho. "Naprostu nesouhlasím s tím, jak tito vědci svůj výzkum vedou." "Znáte tedy jejich metody?" "Jsem o nich informován jedním z jejich asistentů, který kdysi pracoval se mnou... a odešel ode mne," dodal a pokrčil rameny, "protože jsem mu nabídl mnohem nižší plat než oni. Takže je to nedůstojná otázka peněz. Ale i nadále je mi velmi oddán." "To ho ctí." "Podle toho, co vím, Steine pracuje o překot a dělá spoustu pokusů, ovšem bez širší koncepce." "Vy s ním tedy nesouhlasíte?" "Poslyšte, pane..." Langri se pustil do vědeckého výkladu, kterému Shark bez přerušení naslouchal. Ničemu sice nerozuměl, ale tvářil se, že se o všechno hluboce zajímá. Doktor ukončil svůj projev tím, že ledovým hlasem přiznal, že v poslední době Steine zřejmě jistého pokroku dosáhl. "Výsledkem tohoto rostoucího počtu pokusů, které mu umožnily finanční prostředky, jimiž disponuje, bylo několik šťastných náhod. A zase jsme u peněz. Kdyby ostatní měli takové prostředky, troufám si tvrdit, že by si vedli mnohem lépe." "To vidím. Mějte na paměti, pane doktore, že nejsem člověk, který by se modlil k nějakým idolům. V obchodech, jimiž se zabývám, jsem často musel konstatovat, že slávu jen zřídka doprovází skutečná kvalita. Vždycky jsem měl slabost pro lidi, kteří pokračují ve své práci ve stínu, daleko od světél ramp. Doktor George o vás hovořil tak, že mě to velmi zaujalo. A o vašich výzkumech se zmiňoval s tou největší úctou. To, co jste mi právě řekl, mě přesvědčilo, že se nemýlil." "Děkuji." Tvář doktora Langriho se rozzářila. George ovšem hleděl na přítele s jistým pobavením. "Pokud jsem se s vámi chtěl setkat," pokračoval Shark, "tak jen proto, že jsem si uvědomil, že bychom jako jedna z nejvýznamnějších obchodních společností měli podporovat vědce, když se jedná o boj s takovou pohromou jako je AIDS. Budete-li souhlasit, sejdem se spolu co nejdříve. Předložíte mi podrobný rozbor vašich projektů a požadavků a my vám pomůžeme, tedy chci říci, že vám poskytneme takové finanční prostředky, které si zasloužíte." Langriho tvář teď zářila úplně, zatímco na Georgovi byl patrný naprostý úžas. Langri nenacházel slov, aby projevil vděčnost nad tak nečekanou nabídkou. Shark jeho děkování přerušil a domluvil si s ním schůzku na příští týden. "Ten tvůj přítel je zvláštní chlapík," řekl Shark po biologově odchodu. "Měl jsi pravdu. Hryže ho žárlivost a má vysoké mínění o svých schopnostech." "Bezesporu paranoické sklony," zamumlal doktor. "Ale já to za vadu nepovažuji. Celkem vzato je to sympatický chlapec, který si zaslouží podporu." Doktor George, který během závěrečné části rozhovoru nepronесl jediné slovo, nedokázal skrýt překvapení. "MGS ho opravdu chce... chci říci ty, Alexandre Shark, ho opravdu chceš ve špičkovém výzkumu finančně podporovat?" "Opravdu chci, příteli. Řekl jsem mu čistou pravdu. Společnost jako je ta naše má povinnost držet krok s velkými sociálními proudy a podporovat vědce, kteří je mohou ovlivnit." George na něj chvíli beze slova hleděl, jako by ho slova ozývající se z přítelových úst stavěla před neřešitelnou hádanku. "I přes výhrady k jeho charakterovým vlastnostem, se kterými jsem se ti světl? Mimochodem, to byla drzost, když jsi mu říkal, že jsem pěl ódy na jeho talent. Později mi nevyčítej, že jsem ti ho doporučil bez výhrad. Nezapírám, že má své kvality, ale je to fantasta a cholerik. Nejsem si jistý, je-li schopen něco objevit." Shark nemohl zadržet bezstarostné gesto, kterým jako by dával najevo, že na tomto Langriho povahovém rysu příliš nezáleží. Ale následující slova tento pocit popřela. "Příteli," řekl, "uvidíme, ale myslím, že jsem ho odhadl dobře, ne jako psychiatr, ale jako obyčejný člověk. Věř mi, já se v lidech vyznám. Možná je teď trochu roztěkaný, protože trpí svou izolovaností

a nedostatkem prostředků, které potřebuje, aby mohl ve výzkumu pokračovat. Tenhle stav ducha já znám. Až ucítí podporu, vrátí se mu chladnokrevnost a schopnost uvažovat. Nechci před tebou nic skrývat, vkládám v něj velké naděje." "Ano," zamumlal doktor George. Nevypadal příliš přesvědčeně a byl čím dál zmatenější. Jako specialista na lidskou psychiku instinktivně vycítil, že za přítelovými jednáním se skrývá nějaký záměr, ale na žádný nemohl přijít, a tak po něm nakonec přestal pátrat. "Ostatně je to tvoje věc. Pokud mám nějaké výhrady, tak jen proto, že myslím na zájmy společnosti. Ale ty dokážeš finanční otázky posoudit daleko lépe než já." "Vím, co dělám, příteli. Důvěřuj mi, budou to dobře uložené peníze. Není to poprvé, kdy nějaká významná společnost subvencuje nejrůznější aktivity. Copak nevíš, že mnohé průmyslové firmy financují sportovní oddíly? Nevíš, že jedna společnost zabývající se výrobou elektromateriálu vlastní několik nakladatelství, ačkoliv pro jejich řízení nemají jejich ředitelé patřičné vzdělání a jejich činnost s jejich hlavními profesními aktivitami nesouvisí a často stojí spoustu peněz? Ale to všechno vylepšuje její image." "To je pravda," uznal doktor. "Jestli je to jen otázka image, musím se podrobit." "A kromě toho, ty, vědec, jsi přece přesvědčen, že je třeba nezištně pomáhat výzkumu, nebo ne?" "Samozřejmě." "A že neškodí podněcovat rivalitu mezi dvěma organizacemi? Soutěžení, které z ní vyplyne, může jen zrychlit cestu k úspěchu." "Soutěžení nebo válka na nože," zamumlal doktor. "Ale možná máš pravdu." Alexandre Shark uměl lépe než kdo jiný přesvědčivě argumentovat a přivést partnera, kterého měl proti sobě, k tomu, aby přejal jeho hledisko. A tak se čestný doktor George nakonec nechal přesvědčit, že kaučukový král nejedná jen v zájmu MGS, ale zároveň i lidstva.

#### IV

Během měsíců, které po tomto prvním rozhovoru následovaly, se Shark několikrát sešel s doktorem Langrim. Přítomnost doktora George při těchto rozhovorech nepovažoval za nutnou. Zpočátku se scházeli v novém výzkumném středisku, které doktor založil z many, jež mu spadla z nebes. Ale pak ho Shark čím dál častěji volal k sobě do kanceláře. Choval se velmi povýšeně a dával tak doktorovi najevo, jak je na něm závislý. Mimořádně citlivému a pyšnému vědci se tyto nové vztahy, které neměly nic společného s uznalou blahosklonností provázející jejich první kontakty, určitě nelíbily. Snažil se však nedávat nic najevo a mlčky tím trpěl. Služby MGS byly natolik cenné, že si nemohl dovolit sebemenší vzpouru. Podřizoval se všem příkazům svého mecenáše, i když byly vydávány urážlivým tónem. Tak tomu bylo i s pozváním, které dostal po roce spolupráce. Shark ho sice požádal, aby za ním přišel v neodkladné záležitosti, ale udělal to prostřednictvím své sekretářky paní Bristolové, což ještě znásobilo pocit podřízenosti. Podobně jako doktora George, i paní Bristolovou zpočátku překvapoval zájem, který její šéf Langriho výzkumu věnoval, ale příliš se Sharkovi obdivovala, než aby ho podezřívala z nějakých neuvážených plánů nebo dokonce z pochybných pletich. "Určitě má v hlavě nějaký nápad, který nám uniká a jehož důmyslnost nechápeme," říkala někdy Georgovi, který s ní často prohodil pár slov, než vstoupil do šéfovy kanceláře. V tomto bodě se paní Bristolová nemýlila. Alexandre Shark v sobě živil důmyslný nápad, jehož smysl jeho nejbližším unikl. Byla to paní Bristolová, která ten den uvedla doktora Langriho, jenž si celý zoufalý pospíšil vyslyšet pozvání, které mu předala. Shark měl špatnou náladu a rozhodl se ji ještě zdůraznit. Okamžitě nasadil tón přísného šéfa kárajícího svého zaměstnance. "Doktore Langri," řekl, sotva za sebou paní Bristolová zavřela dveře, "nejsem si jistý, jestli mohu pokračovat v naší spolupráci." Když takto promluvil, pozoroval - jako to dělal v podobných případech vždycky - doktorovy reakce. Byly takové, jaké čekal: nervový třas, změna barvy v obličejí a neschopnost vykoktat ze sebe něco jiného než slůvko pane... Ukázal Langrimu, aby se posadil. "Doktore Langri, je mi líto, že od vás už dlouho nemám nové zprávy. Mohu se vás zeptat, jak jste pokročil ve svém výzkumu?" Langri mu vysvětlil, že potřeboval několik měsíců, aby přeorganizoval svou laboratoř a aby mohl zahájit náročný výzkumný program. Ale toto období přestavby je nyní u konce. Ted' bude moci urychlit sérii pokusů na šimpanzech, od nichž si sliboval výrazné výsledky. "Za jak dlouho?" přerušil ho Shark. "To je těžko říct, pane. Výzkum vyžaduje trpělivost, a v případě AIDS dvojnásob. Ale doufám..." "Jestliže se vás na to ptám," přerušil ho opět Shark tónem čím dál nepříjemnějším, "tak jen proto, že váš kolega, profesor Steine, čas neztrácí. Zase začíná šířit optimistické prognózy. Všude prohlašuje, že se zaměřil na sérii mimořádně slibných pokusů. Samozřejmě, že neřekl, kdy lze očekávat definitivní úspěch. Tak daleko naštěstí ještě nejsme, ale Steine se domnívá, že jeho výsledky jsou velmi povzbudivé. A není sám. Slyšel jsem komentáře kvalifikovaných vědců majících stejný názor." "Četl jsem jejich nedávná prohlášení," řekl Langri s hořkou grimasou, "a můj asistent mě informoval o probíhajících pokusech." "No a?" "Steine ještě ani zdaleka nemá jistotu, ale není vyloučeno, že objeví postup, který mu přinese jakousi mlhavou naději." "A ve vás to žádné znepokojení nevzbuzuje, doktore Langri!" vykřikl Shark a zpražil ho pohledem. Nešťastník zvedl oči k nebi a svou mimikou předvedl, že naopak znepokojen je a že ho stravuje žárlivost. "To je dobře, že jste informován," pokračoval Shark s urážlivou ironií, "ale ještě lepší by bylo, kdybyste konečně začal jednat. To, že jsem vám věnoval svou důvěru, doktore Langri, a že jsem vám dal k dispozici velké finanční prostředky, vás mělo přesvědčit, že od vás čekám nejen pozitivní výsledky, ale že také doufám, že vy budete v cíli první. Nejsem zvyklý prohrávat. V této záležitosti je ve hře pověst celé MGS. Nikdy se nesmím s tím, že vám někdo jiný vypálí rybník. Proto jsem vás podporoval. Důvěřoval jsem vám... A v podstatě si nepřejí nic jiného, než vám důvěřovat i nadále," dodal náhle mírnějším tónem. "Chci vám jen říci, že je to i ve vašem zájmu, doktore. Víte líp než já, že ten, kdo první najde prostředek, jak zastavit AIDS, dostane Nobelovu cenu. Jen ten první a nikoliv jeho následovníci. Druhý se bude muset spokojit s vágním blahopřáním." "Já vím," koktal Langri. "Věřte mi, že se okamžitě pustím do práce, abych byl první já." "V to doufám," řekl Shark opět chladně a odměřeně. "Doufám v to kvůli sobě i kvůli vám. S lítostí vám musím oznámit, že pokud se ještě jednou od kompetentních odborníků dozvím, že profesor Steine má velkou šanci dospět v krátké době k cíli, zatímco vy budete přešlapovat na místě, budu muset zastavit pomoc, kterou jsem vám poskytl, a začít podporovat povolanější výzkumníky." Shark, jehož krutý pohled se soustředil na Langriho jako na kořist, kterou se snaží zhypnotizovat, měl pocit, že nešťastník vypukne v pláč. Směsice rozhořčení, poraněné sebelásky a hrůzy, kterou



v Langrim vyvolaly urážky a hrozby, se nedokázala odrazit v nějakých protestech. Dokázal ze sebe po chvíli vykoktat jen žalostné omluvy. "Ujišťuji vás, pane, že jsem velmi přesně informován o postupu Steinova výzkumu a že..." "A já vám opakuji, že být informován nestačí, doktore Langri!" zahřměl Shark. "Je třeba jednat!" Když si ověřil, že svou obět dostal tam, kde ji chtěl mít, opět změnil chování a pokračoval blahosklonným a téměř otcovským tónem: "Předpokládám, doktore, že ten Steinův asistent, který, jak mě ujišťujete, je vám oddaný, zastává u profesora významné místo." "Jistě, pane. Podílí se na mnohých pokusech." "Možná by vám mohl prokázat mnohem účinnější službu než jen podávat pár informací. Co myslíte?" Langri se na něj podíval s výrazem, který Shark kvalifikoval jako stupidní. Ale střežil se dát najevo jakoukoliv netrpělivost. "Chcete snad říci, pane...", začal doktor. "Já? Co si představujete, doktore?" vykřikl Shark stejně dobrosrdečně. "Nechci říci vůbec nic. Vím, že jste dost inteligentní, abyste věděl, co je ve vašem zájmu." Chvilí se navzájem beze slov měřili. Shark přerušil tísnivé ticho tím, že úplně změnil téma. Nasadil vlídný tón: "V dnešní době se dějí podivné věci, drahý doktore. Podívejte se na tenhle článek, který jsem četl, když jsem na vás čekal. Všiml jsem si, že v poslední době vyšlo na toto téma těch článků několik. Některé mají titul Epidemie počítačů, jiné Počítačové pirátství. Jedná se však o jedno a totéž a já vím, proč mě zaujaly. Mezi nemocí AIDS, na kterou se soustřeďují všechny naše myšlenky, a touto počítačovou anomálií existuje souvislost. Tady je věta, která mě zaujala, a tak jsem si ji poznamenal, protože jsem si myslel, že by vás mohla zajímat. Poslouchejte: Ještě jedna analogie spojuje AIDS a "nemoc počítačů". Jedná se o zákeřnou poruchu počítačů, která se "rozmnožuje" od jednoho počítače k druhému a od jedné elektronické sítě ke druhé jako následek zavedení sledu instrukcí, které, pokud jsou provedeny, dezorganizují počítačový systém. Předpokládám, že jste četl Historii AIDS." "Četl, ale téhle pasáže jsem si nevšiml." "Já ano. A přesto v tomhle oboru nejsem odborník. Určitě se v něm vyznáte víc než já, vidíte?" "Prosím?" řekl doktor, kterého tato změna tónu a tématu uvedla do absolutního zmatku. "Řekl jsem," opakoval Shark trpělivě, "že jste určitě kovanější v informatice než já. Jste přece vědec." "Mám jisté základní znalosti," koktal Langri, "ale není to můj obor." "Samozřejmě, samozřejmě, v dnešní době nikdo nemůže být odborníkem ve všech vědeckých oborech... Říkám tedy, že princip je prostý, i když metoda mi uniká. Jedná se o opravdové pirátství nebo důmyslnou sabotáž. Zločincům - a oni jsou vynikající odborníci - se podaří zavést cizí data do počítače a ten začne třeštit. Je zasažen virem a poskytuje už jen nesouvislé výsledky. Nebo ještě lépe: pirátům se tak podaří dostat k tajným informacím. Stovky počítačů už byly znásilněny jak v Evropě, tak i v USA. Zvláštní, nemyslíte, doktore?" "Opravdu, velmi zvláštní," podařilo se Langrimu ze sebe srozumitelně vypravit. "Předpokládám, že při výzkumu používáte počítače." "Samozřejmě. Je to nezbytný nástroj pro všechny experimentátory. Existuje ve všech vědeckých centrech." "Takže si dávejte pozor," uzavřel hovor Shark s přátelským úsměvem, "aby na něm nebyla někdy provedena sabotáž. Až do této chvíle piráti útočili jen na finanční společnosti nebo na důležité podniky národní obrany. Nevím, co by hledali ve vědeckých centrech, ale opatrnosti není nikdy nazbyt." "Dám si pozor, slibuji," zakoktal opět doktor Langri. "Dobře. A nechte si projít hlavou, co jsem vám říkal, doktore. To by bylo pro dnešek vše." Těmito slovy rozhovor skončil. Langri odešel, zachvácený virem zmatených myšlenek, v němž o sebe narážely pokoření, hněv a hrůza. Aby se vyhnul ztroskotání svých ambicí, rozhodl se však použít jeden z postupů, o kterých zatím jen povšechně uvažoval.

???

"Dostal jste od doktora Langriho dobré zprávy, pane?" odvětila se zeptat paní Bristolová, když ji Shark pozval k sobě, aby jí nadiktoval nějaké poznámky. "Když od vás odcházel, nevypadal moc dobře." "Malé nedorozumění, paní Bristolová. Nic vážného. Musel jsem mu upřesnit pár základních pravidel, která mu unikla. Vědci jsou všichni stejní. Přilí se soustřeďují na detaily svého výzkumu, a tak často ztratí ze zřetele plán jako celek a cíl, který mají dosáhnout. Nemají smysl pro organizaci. Já nejsem vědec. Bůh chraň! Nejsem kompetentní, abych posuzoval jejich výzkum, ale organizace práce je moje doména, a je někdy dobré těm snilkům připomenout, že to je to hlavní. A přesně to jsem udělal. Doufám, že mě pochopil." Po sekretářčině odchodu se jal Shark dlouhými kroky přecházet po kanceláři. "Vyjadřoval jsem se dost jasně?" zamumlal potichu. "Opravdu ten blbec pochopil, co od něj očekávám?"

V

O několik týdnů později narušily pracovní atmosféru, která obvykle panovala ve výzkumném ústavu profesora Steina, podivné incidenty. Jednou vpodvečer pracoval Steine sám v tichu své pracovny. Před sebou měl obsáhlý spis, v němž shromažďovali výsledky série pokusů z posledních měsíců. Jednoho ze svých zástupců pověřil, aby je seřadil a uvedl do pořádku. Občas vzal z hromady list papíru, pozorně si jej přečetl, podtrhl některé pasáže, někdy si poznamenal do zápisníku připomínky, pak list vrátil zpátky do desek a přešel k následujícímu registru. Prošel tak několik papírů, když tu se náhle zarazil, svrátil obočí a na okamžik zůstal zmatený, s patentní toužbou znehybnělou několik centimetrů nad papírem, který měl před sebou. Potom rozčileně pokrčil rameny, zamumlal pár nesrozumitelných slov a nakonec zavolal sekretářku, která pracovala ve vedlejší kanceláři. "Určitě jste se spletla, když jste přepisovala tyhle dokumenty. Chybí tam několik listů, těch nejdůležitějších. Bez nich je celek nesrozumitelný." "Myslím, že jsem se nespletla," protestovala sekretářka, prohlížeje si spisy. "Opsala jsem celou složku, kterou jsem dostala. Žádného opomenutí jsem se určitě nedopustila." "A přesto tady některé pasáže chybí. Ještě nejsem tak senilní, jak tvrdí někteří mí kolegové," řekl s náhlým hněvem. "Srovnám to s konceptem." "Přineste mi ho. Ověříme to spolu." Sekretářka se vrátila se spisem stejně tlustým jako byl ten první a položila ho na stůl před svého šéfa. Chvilí v něm hledali, až sekretářka našla inkriminovanou pasáž a vykřikla. "Je to tak, jak jsem vám říkala. Přesně jsem opsala text, který jsem dostala." "Promiňte, že jsem se nechal tak unést," řekl profesor a usilovně se snažil uklidnit. "Z ničeho vás neobviňuji. Ale pochopte, že je to pro mě mimořádně důležité. Jsem si jistý, že tady chybí některé výsledky. Ty nejdůležitější!"

vykřikl, nechávaje se opět unést hněvem. "Vidím, že vy za nic nemůžete, ale někdo se dopustil nedbalosti, nebo bych měl říci spíš zločinu," dodal s nádechem zoufalství. "Jedná se o náročné, velmi obtížné realizovatelné pokusy, které si vyžádaly rok práce. Kdo vám ty spisy předal?" "Doktor Morin osobně, pane." Steine měl několik spolupracovníků, kteří mu při jeho výzkumech asistovali. Hlavními asistenty byli doktoři Morin a Hertz. Hertz dělal u profesora asistenta už dávno. Na zmiňované sérii pokusů se podíleli oba, ale byl to Morin, komu dal profesor na starost seřadit výsledky a nechat je přepsat. "Není možné, aby Morin zavinil takovou nedbalost," zamumlal Steine. "Zavolejte ho. Řekněte mu, že s ním chci okamžitě mluvit."

???

Sekretářce chvíli trvalo, než se spojila s doktorem Morinem, který dělil svůj čas mezi kancelář, laboratoř a budovu s pokusnými zvířaty. Zatímco na něj profesor čekal, horečnatě listoval v dokumentech. Netrvalo dlouho a objevil další, stejně znepokojivé odchylky. Zmizely souhrnné diagramy. Profesor vstal. Zmocnilo se ho takové rozčilení, že málem převrhl křeslo. Začal přecházet po kanceláři a proklínal osud, který se v poslední době proti jeho práci zřejmě spikl. Nebylo to totiž poprvé, kdy k něčemu takovému došlo. Tím se dala vysvětlit profesora nervozita. Poznámky napsané jeho vlastní rukou, do nichž zaznamenával výsledky analýzy, zmizely, než je stačil dát přepsat na stroji. Byl by přísahal, že je uložil do zásuvky svého psacího stolu. Nemohl je najít. Ale tenkrát to nebylo tak důležité jako teď. Chystal se předělat některá měření, z nichž vyplynulo několikadenní zpoždění. Nedokázal přijít na to, proč poznámky zmizely, a tak začal obviňovat sám sebe z nepořádku. Dnes to však bylo mnohem vážnější. "Vím dobře, že zrovna nejsem vzorem pořádkumilovnosti," mumlal polohlasně. "Stárnu a zapomínám? Ale přesto jsem si jistý, že jsem Morinovi předával kompletní dokumentaci, v níž figurovaly všechny výsledky a diagramy. Morin je seriózní chlapec. Ví, jaký význam tomuto výzkumu připisují. Nemůže být přece tak roztěkaný... Konečně jste tady, Morine!" Mladý muž právě vstoupil. Tvářil se zmateně, protože sekretářka ho upozornila na to, k čemu došlo a jakou má šéf náladu. "Podívejte se, Morine." Profesor Steine mu ukázal inkriminované pasáže. "Nedává to žádný smysl," řekl usouzeným hlasem. "Nemá to žádnou kontinuitu, to hlavní tu chybí. Pamatuji si smysl té věci obecně, ale nemám paměť na čísla. Nemohl jsem vám přece předat tak nekompletní spis." Morin si pozorně prohlížel dokumenty, pak zvedl hlavu a jeho tvář vyjadřovala rozhořčení. "Naprostě přesně si na ty pasáže pamatuji, pane. Věřte, že jsem pochopil, jak jsou důležité. Velmi dobře vím, že v dokumentech, které jste mi předal, figurovaly." "Totéž říkám i já!" vykřikl Steine, napůl uklidněný důkazem o své znamenité paměti a duševní rovnováze, která ho začínala znepokojovat. "Ale dávám vám slovo, že ty dokumenty ve spisu, který jsem předal vaší sekretářce, byly. Všechno jsem to ověřil, list po listu. Nemohl jsem se dopustit podobné nedbalosti." "O tom jsem přesvědčený, Morine. Vím, jak jste pozorný, ale moje sekretářka je také velmi pečlivá. Ani ona nemohla ty listy ztratit. Takže?" "Takže?" Profesor a jeho zástupce na sebe dlouho a mlčky hleděli. "Takže se neodvážuji vyslovit nahlas vysvětlení, které mi přichází na mysl," řekl konečně Morin. "Ty papíry musel někdo ukrást." "Chcete mi namluvit, že máme v ústavu zloděje? To je nepravděpodobné, Morine. Proč by to dělal? Pokud ovšem..." Morin neodpověděl a Steine po chvíli mlčení pokračoval: "Vím, že mám konkurenty, kteří na mě žárlí. Někteří by byli schopni můj výzkum sabotovat. Možná by bylo moudré začít myslet na naši bezpečnost." Opět se zamyslel a pak zavolał sekretářku. Ta na jeho otázku odpověděla, že dokumentaci dostala před polednem, že ji začala přepisovat, ale nestihla práci dodělat za jeden den, takže ji nechala v kanceláři, aby ji mohla dokončit nazítří. "Kde přesně v kanceláři?" "Ve skřínce, do které dávám nedokončenou práci vždycky." "Zamkla jste ji?" "Ne, pane. Nemám to ve zvyku a vy jste ode mne nikdy podobnou opatrnost nepožadoval." "Byl jsem blázen!" vykřikl profesor. "Nikdy jsem si takovou podlost ani nepředstavil." Začal jí dávat striktní příkazy, když tu náhle se doktor Morin plácl dlaní do čela a přerušil ho. "To jsem ale pitomec!" vykřikl. "Není to tak vážné, jak jsme si představovali. Nic není ztraceno. Jsem hlupák, že jsem si na to nevzpomněl dřív! To kvůli celému tomu zmatku. Nechal jsem si originální rukopis poznámek, které sloužily jako podklad k téhle dokumentaci. Bude snadné rekonstruovat celý spis. Zajdu pro ně, jestli dovolíte." "Panebože! Utíkejte, Morine!" Ale naděje profesora Steina měla jen krátké trvání. Zhasla při pouhém pohledu na strhaný obličej zástupce, který se vrátil s rukopisnými poznámkami. "Nejdůležitější dokumenty chybí i tady, pane profesore. Vzpomněl jsem si, že si doktor Hertz dělal poznámky o pokusech, na kterých spolupracoval. Jeho kancelář sousedí s mou. Ještě tam byl. Zeptal jsem se ho na to. Potvrdil mi, že opravdu má poměrně ucelené výsledky. Byla to moje poslední naděje." "No a?" zařval profesor. "Prohledal všechny zásuvky. Bezvýsledně. Nemohl to pochopit. Všechny jeho poznámky zmizely."

## VI

Během poměrně dlouhého období nebylo o profesoru Steinovi slyšet. Novináři, kteří si zvykli přijímat jeho prohlášení, teď od něj dostávali jen rozpačité odpovědi, z nichž vyplývalo, že se nemůže jasně vyjádřit, jak daleko ve výzkumu pokročil. Tato neurčitost čtenáře nezajímala, a proto se ho novináři přestali vyptávat a originálnější informace začali hledat jinde. Štafetu po něm převzal doktor Langri. Jednomu novináři poskytl interview, v němž se vychloubal, že může oznámit výsledky, které jsou pro blízkou budoucnost mimořádně povzbudivé. Možná to byla ješitnost, která ho přiměla nafouknout výsledky svého výzkumu, nebo novinář jeho prohlášení přikrášlil, aby navnadil čtenáře, ale ať to bylo jakkoliv, člověk měl po přečtení článku pocit, že AIDS bude ve velmi krátké době poraženo. Alexandre Shark sebou trhl, když si toto interview přečetl. Byl spokojený, že se Steine přestal vychloubat, a protože předpokládal, že Langri má v profesora rozpačitém mlčení prsty, nechtěl se o tom víc dozvědět a po delší dobu se nesnažil Langriho vyhledávat. "Ten blbec!" zabručel. "Do čeho se to plete? Za koho se považuje?" Pak se uklidnil. Protože dobře znal doktorovu povahu, připadalo mu naprosto přirozené připsat tato prohlášení na vrub jeho ješitnosti. Ale interview v

něm přece jen vyvolalo jistou tíseň. Po úvaze přesvědčil přítele George, aby z funkce člena správní rady MGS provedl ve vědecké laboratoři cosi jako inspekci, aby si ověřil, jestli byly finanční prostředky, které dal Langrimu k dispozici, použity odpovídajícím způsobem a jestli jsou jeho nedávná prohlášení prokazatelná. Georgovi, který měl na Langriho ublíženou ješitnost podobný názor, neměl o jeho vědeckých kvalitách valné mínění a navíc se osobně domníval, že peníze na subvencování jeho výzkumu znamenaly marnou investici, připadal jeho návrh rozumný. "Jenomže já toho o tomto výzkumu sám moc nevím," namítl. "Ale jsi kvalifikovanější než já. O celé věci máš obecné znalosti. A hlavně se přesvědčíš o stavu duše našeho svěťence. Je jeho práce seriózní, nebo právě zešílel, jak by se podle toho interview mohlo zdát?" "Jestli mi důvěřuješ, souhlasím. Ale radši bych si s sebou vzal jednoho kolegu biologa z Akademie." "Vezmi si, koho chceš, ale trvám na naprosto přesných informacích." Doktor George strávil ve výzkumném středisku doktora Langriho svědomitě celý den. Když návštěvu skončil a podělil se o názory se svým kolegou, pospíchal do sídla MGS. Bylo už pozdě, ale Shark byl pořád ještě v kanceláři stejně jako paní Bristolová. George jí ani nedal čas ho ohlásit. Nešetřně ji odstrčil a jako smršť vpadl do šéfovy kanceláře. Oči mu zářily radostí a byl celý rozrušený. "Alexandře!" vykřikl, aniž Sharkovi stiskl ruku. "Myslím, že jsme to chytli za správný konec!" "Neříkej!" "Říkám a pečlivě vážím slova. Myslím, že Langri vede své výzkumy správně. Myslím, že je na dobré cestě k úspěchu, a jsem dokonce přesvědčen, že k němu dospěje poměrně brzy." "Ne!" "Je to skutečná proměna, příteli. Už není tak potřeštěný a má to v hlavě mnohem srovnanější než kdysi. Rozvážně a naprosto zřetelně nám vysvětlil, kudy se výzkum ubírá. Samozřejmě, že si nechal pro sebe počáteční nápad, který ho nasměroval. Je vědec. Ví, že má konkurenty a nemůže prozradit všechno. Ale řekl toho dost, aby ho můj kolega vzal vážně. Některé už dosažené pozitivní výsledky na něj velmi zapůsobily. Langri nás provedl všemi odděleními výzkumného střediska. Mohli jsme si udělat představu o pokusech na šimpanzech, což jsou pokusná zvířata, jež běžně používá. Mě samotného příjemně překvapil pořádek a aktivita panující všude. Jeho metodický postup sice nevyklučuje originální a možná neortodoxní nápady, které by však podle mého kolegy mohly být úspěšné. Mea culpa, příteli," pokračoval doktor. "Přiznávám, že jsem ho kdysi špatně odhadl a že jsem neměl pravdu, když jsem měl některé výhrady k jeho odbornosti. Pravdu jsi měl ty. Jsi obchodník, umíš odhadnout schopnosti velmi odlišných jedinců a vyznáš se v lidech líp než nějaký psychiatr. Ale abych to uzavřel, myslím si, že to Langriho interview vystihovalo skutečnost." "Ne!" vykřikl znovu Shark. Na nic jiného se nezmohl. Nedokázal jinak vyjádřit rozrušení, které v něm nečekaný vývoj výzkumu vyvolal. Dobrák doktor považoval tento výkřik za výraz nadšení podobného tomu, jaké cítil on sám. "Co mi to tu povídáš?" vykřikl ze sebe konečně Shark. Jeho obličej odrážel takové překvapení, že si George, jenž v tuto chvíli nebyl schopen postřehnout zmatek odehrávající se v jeho mozku, pomyslel, že Shark nic nepochopil. "Opakuji ti, že jsi to byl ty, kdo na první pohled odhadl jeho skutečné kvality. Závidím ti tvou prozíravost. Vzpomínám si, jak jsi říkal, že soutěžení mezi dvěma konkurenty může vědeckému výzkumu jen prospět." "Je v tom tedy soutěžení?" "Jistě. Langri si vzal do hlavy, že v tomto závodě dojde do cíle jako první a že vypálí rybník všem svým kolegům a zejména profesorovi Steinovi. Kdyby se mu to podařilo, jaká by to byla sláva pro něj a nepřímě i pro MGS!" "Jaká sláva pro MGS!" opakoval Shark a zoufale se pokoušel zamaskovat chuť svému příteli jednu vrazit. "Soutěžení nebo žárlivost, výsledek je stejný. Co se týče Steina, Langriho vztah k němu se nezměnil. Ted' se raduje, protože se dozvěděl, že u profesora nefunguje všechno, jak by mělo. Steina teď postihlo několik osudových ran, které ho přinutily s dlouhou sérií pokusů začít znovu." "Co se mu stalo?" "Několik nepříjemností. Langri se o tom nijak podrobně nezmiňoval. Prostě mi jen oznámil, že Steine stárne a že se mu často stává, že někým založí ty nejdůležitější dokumenty." "To je u vědce takové úroveň neodpuštělné," poznamenal Shark. "To je i můj názor. Ale nedávno postihly chudáka Steina další problémy. O tom vím, protože je to notoricky známé. Profesor se s tím netají. Dokonce podal žalobu a musel si zavolat na pomoc odborníky na informatiku." "Odborníky na informatiku?" "Ano. Představ si, že jeho počítač, který je pro výzkum nenahraditelný, začal podávat naprosto scestné informace." "Opravdu? Jeho počítač podává scestné informace?" opakoval Shark, kterého popis profesorových neštěstí uklidnil a přivedl na jiné myšlenky. "To je zvláštní." "To se někdy u počítačů stává. Je to cosi jako nemoc. Odborníci hovoří o virech, které však do počítačů injektují lidé se zlým úmyslem. Říká se tomu počítačové pirátství." "Někde jsem o tom slyšel," řekl Shark a přikývl. "Ve Steinově případě se říká, že autorem je určitě nějaký vtípaček, možná student nebo špión, který si to chtěl vyzkoušet než se pustí do zajímavějších počítačů národní obrany. Každopádně je to další zdroj profesorova zklamání a naopak Langriho radosti." Zachmuřená Sharkova tvář se při těchto podrobnostech čím dál vyjasňovala. "Když je řeč o počítačích," zamumlal zamyšleně, "slyšel jsem, že si Langri nechal instalovat nějaký zdokonalený model." "Podle toho, s čím se mi svěřil, tak ten nejlepší. Ten chlapec nešetří, když se jedná o vědecký pokrok." "A předpokládám, že má k ruce kompetentního technika, který s ním umí zacházet. Existuje spousta případů, kdy používání počítače skončí katastrofou, protože ho lidé neumějí obsluhovat. Náš chráněnc nesmí narazit na podobné překážky jako Steine." "V téhle věci můžeš být klidný. Přijal nikoliv obyčejného technika, ale jednoho z nejlepších počítačových odborníků. Je to inženýr s vynikajícím vzděláním, svým způsobem rovněž vědec, který to místo, o němž se ostatní kapacity nezajímají, přijal jen proto, že je velmi dobře placený, což mu umožňuje pokračovat ve vlastních pokusech." "Chápu," řekl Shark.

## VII

Shark chvíli přemýšlel. Vyprávění o počítačích ho uvolnilo a takřka pobavilo, ale to, co ho trápilo, bylo příliš mučivé, než aby to jen tak opustil. "Ale nechme Steina Steinem," řekl netrpělivě. "Vraťme se k práci našeho chráněnce. Opravdu máš dojem, že je na dobré cestě?" Do tváře se mu opět nahrnula krev. Ze všech sil se snažil zakrýt strach a tíseň a tento boj se projevoval podivným hlasovým zbarvením. George, který nedokázal proniknout do mučivých meandrů jeho mozku, to nadále přisuzoval výbuchům radosti nad šťastnou zprávou, jejímž byl poslem. "Každopádně v to velice doufám," odpověděl. "Nemohu ti vysvětlovat všechny jeho nápady, ani částečné výsledky, k nimž dospěl,



protože bys tomu stejně nerozuměl. Ani já nejsem v tomto oboru natolik kvalifikovaný, abych mohl všechno dokonale ocenit. Ale opakuji ti, že na mého kolegu - experta velmi příznivě zapůsobil. Jenom ti řeknu, že pokusy, které teď Langri provádí na šimpanzech, směřují k objevení vakcíny, zatímco ostatní vědci spíš hledají lék, jímž by mohli AIDS léčit. Kdyby se mu to podařilo, bylo by to ještě pozoruhodnější." "Vakcína? Lék? To není totéž?" Jako vždycky když Sharka posedla nějaká utkvělá myšlenka, soustředil se jenom na ni a ničím jiným se nezabýval. Doktor se shovívavě usmál. Už dávno si všiml, že i ti největší myslitelé se k otázkám, které leží mimo jejich obor, staví neuvěřitelně naivně. Začal tedy příteli vysvětlovat co možná nejjednodušeji: "Lék slouží k léčbě nemocných AIDS, vakcína má ochránit před infekcí očkováním. Většina biologů jak ve Francii, tak i v ostatních zemích tvrdí, že objevení léku je snadnější, a zaměřují se právě na to. To ovšem není Langriho případ." "Jestli tomu dobře rozumím," vykřikl Shark a mimovolně sebou trhl, "objevení vakcíny by bylo ještě..." Zarazil se. Málem už vyslovil slovo katastrofičtější nebo něco podobného. Objevení vakcíny by znamenalo konec hrůzy a používání prezervativu by už bylo vlastně bezpředmětné. V jediném okamžiku si uvědomil, jaká zkáza mu hrozí. Neměl daleko k zoufalství, proto reagoval tak prudce. Doktor ho opět považoval za nadšení, které sám pociťoval. "Mnohem důležitější nebo senzační, příteli, jiné slovo neexistuje. Vidím, žeš pochopil. Kdyby se mu to podařilo, dostal by Nobelovu cenu a jeho sláva by dopadla na všechny, kteří mu pomáhali. Především na tebe, na MGS a na členy správní rady. Nikdy bych ti nemohl dost poděkovat za to, že jsi spojil můj osud s touto společností." "Moc se neteš," zamumlal Shark. "Ještě se mu to nepodařilo." "To je pravda, ale velká naděje tu je." George mu dál podrobně popisoval svou inspekci. Shark ho poslouchal roztržitě a mezitím sledoval nit svých zasmušilých myšlenek. Jako by ho to, co jeho přítel říkal, zajímalo jen ve chvíli, kdy se George zmínil o těžkostech, které musí Langri překonávat při shánění šimpanzů, které pro své pokusy nutně potřebuje. "Šimpanz je zvíře, které se geneticky nejvíce blíží člověku. Je tedy pro laboratoře přímo předurčené. Proto se o ně všechny vědecké organizace perou. Až doteď byly pokusy na nich neuspokojivé, ale Langri přistoupil k problému z jiného konce. Opět tě ušetřím vědeckých detailů. Kromě toho má na věci čuch. Stojí to peníze, to je pravda, ale co znamená několik milionů ve srovnání s cílem, který má být dosažen. Včas si pořídil širokou kolekci šimpanzů. Měl štěstí, protože na základě intervencí společností ochránců zvířat a ekologů je dnes prakticky nemožné je sehnat. Jejich používání v laboratořích bude pravděpodobně brzy zakázáno." Poslední poznámka vzbudila Sharkovu pozornost. "Takže jestli tomu dobře rozumím," řekl, "nemohl by získat nové šimpanze, kdyby to potřeboval?" "To je skoro jisté. Ochránci zvířat a ekologové tvoří mimořádně silnou skupinu. Jedni neváživě pronásledují vivisektory a druzí zase tvrdí, že pokračování pokusů na opicích vyústí vyhynutím už tak ohroženého druhu." "A Langri šimpanze nutně potřebuje?" "Samozřejmě. Pokud budou pokusy pozitivní, musí je nesčetněkrát opakovat, aby získal naprostou jistotu. Teprve ta mu umožní oficiálně oznámit rozsah objevu a odhalit metody, které teď samozřejmě uchovává v tajnosti. Ale neboj se. Z Langriho se stal předvídatý chlapec. Vybalil se vším, co potřebuje." Alexandre Shark vypadal, že ho to čím dál víc zajímá. "Někde jsem četl," řekl po chvíli, "že ochránci zvířat proti takové manipulaci ostře protestují." "Slovo ostře je naprosto na místě. Jsou mezi nimi fanaticové. Zeptej se našeho přítele Drailla." "Drailla? Co ten má s těmito lidmi společného?" "Z novinářské zvědavosti začal chodit mezi ně a pak si ho získali svými názory. Nenechává se strhnout k divokým manifestacím, jak to někteří dělají, ale v zásadě je neoblomný. Mnohokrát jsme spolu na toto téma více méně přátelsky hovořili. Neuvědomuje si, že pokusná zvířata mají pro vědu prvořadý význam. Citoval jsem mu spoustu příkladů, kdy byla nějaká velmi vážná nemoc sužující lidstvo z osmdesáti procent vyléčena díky mnohým pokusům na zvířatech, ale on o tom nechtěl nic slyšet. Je to zlo, to spolu s většinou vědců uznávám, ale zlo nezbytné, pokud chceme, aby lékařský výzkum dělal pokroky." "Jestli je nezbytné, to nevím," poznamenal Shark s náhlou energií, "ale je to strašně kruté. Jsou dny, příteli, kdy i já mám sklon odsuzovat vivisekci." "Ten název je odporný, to připouštím. Neodpovídá tak úplně skutečnosti. Ale ty mě překvapuješ." George na Sharka zvědavě hleděl. Některé aspekty přítelovy povahy ho často vyváděly z míry, ačkoli byl přesvědčen, že ho dobře zná. Kdo by předpokládal, že si tento kaučukový král, tento realistický finančník, o němž by člověk předpokládal, že se stará jen o své impérium, najde čas a bude se zajímat o výzkum a trápit se osudem pokusných zvířat? Shark pořád ještě přemýšlel a svému příteli přestal věnovat pozornost. George si uvědomoval, že své poslání splnil, a proto s odchodem neotálel. Když kaučukový král zůstal sám, dál nepohnutě seděl a sledoval řetězení myšlenek, které se začínaly poměrně jasně rýsovat v jeho tvůrčím mozku. Konečně se démon akce, který v něm osudově střídal anděla meditace, zmocnil jeho duše. Zavolał sekretářku. "Paní Bristolová," nařídil jí panovačně, "zavolejte Drailla. Řekněte mu, že se s ním chci co nejdřív setkat." Část čtvrtá

## FALEŠNÉ MANÉVRY

### I

Uplynulo několik let, které Alexandru Sharkovi přinesly dvojí uspokojení. Jednak pracoval na rostoucí prosperitě svého impéria a jednak sledoval, jak se z jeho syna stává muž, jakého si přál mít. Do toho se čas od času mísilo znepokojení - pořád totéž. Ten den povečeřel sám ve městě, večer strávil v kině a domů se vrátil dost pozdě, aby Alain mohl mít dům, ve kterém už několik let bydleli, alespoň na chvíli sám pro sebe. Alainovi už bylo devatenáct. Ukončil studia s červeným diplomem a před většinou mladých lidí svého věku měl náskok. Shark plánoval, že ho přijme do pařížského sídla společnosti, ale předtím trval na tom, aby absolvoval tříletou nebo čtyřletou stáž na malajských plantážích, kde by se důvěrně seznámil s různými aspekty kaučukářského průmyslu. Byl to postup, kterým po příkladu svého otce prošel i on sám a jenž měl v rodině úspěch. Alain začne jako skromný asistent a bude rychle postupovat, pokud prokáže v oboru schopnost a spolehlivost, o čemž jeho otec nepochyboval. Měl odjet za pár dní a těšil se na to. Z této části světa si kdysi jako dítě odnesl samé příjemné vzpomínky. Dnes pořádával večírek na rozloučenou se stejnými starými kamarády. Shark mu raději přenechal volné pole. Vrátil se pozdě, kolem jedné hodiny po půlnoci. Večírek ještě

ani zdaleka nekončil. Shark potichu vešel nepozorován do domu, shovívavým a diskrétním pohledem přelétl tančící páry a pak po špičkách vyběhl do svého pokoje v prvním patře. Za zavřenými dveřmi k němu doléhaly už jen tlumené ozvěny zvukové aparatury, ještě příliš silné, než aby mu dovolovaly usnout, ale zároveň dostatečně slabé, aby podpořily snění, jemuž se dnes večer rád oddal.

Úplně oblečený se natáhl na postel a opět si v mysli promítl některé významné události minulého období, od chvíle, kdy se rozhodl svým způsobem ovlivnit výzkum AIDS. Patřil k lidem, kteří se beze zbytku obětují úspěchu svého podnikání a jsou zcela neteční k druhotným následkům, které může jejich jednání vyvolat. Žádné výčitky nemohou proniknout do jejich svědomí, jež je chráněno tlustým brněním. Takových lidí je spousta. Když si vzpomněl, jak důmyslně napověděl doktoru Langrimu, aby zasáhl do práce svého konkurenta, profesora Steina, začal se usmívat. Nastínil mu jisté postupy, ale odpovědnost za jejich použití nechal na něm: krádež dokumentů, sabotáž některých pokusů, počítačové pirátství a další klukoviny, jejichž součet způsobil vědci značné zpoždění. Shark sražil obočí, jen si vzpomněl na strašné zklamání, které se ho zmocnilo, když si uvědomil, že Langri se stal ještě nebezpečnější než jeho kolega. "A byl jsem to já, kdo mu dal prostředky, aby se mohl vyvíhnout do čela pelotonu vědců!" zamumlal a bolestně se nad absurdností této situace ušklíbl. Naštěstí mu netrvalo dlouho najít obranu. Znovu se mu na tváři objevil úsměv, když si připomněl epizodu s únosem šimpanzů, jejíž detaily byly v jeho paměti ještě zcela čerstvé. Prostřednictvím Draille, který jej seznámil s některými svými přáteli oddanými ochraně zvířat, se mu podařilo pomalíčku získat důvěru jedné malé skupiny, která se rozhodla skoncovat s utrpením těchto zvířat třeba i násilím. Musel jednat velmi obratně, trpělivě a diplomaticky, aby je přiměl k nočnímu nájezdu na Langriho laboratoř a k osvobození šimpanzů, které pak převezli do tajného sběrného tábora. On sám zůstal v pozadí a těm fanatikům naznačil, že je bohatý mecenáš oddaný jejich věci, který je připravený dát jim nezbytné finanční prostředky, aby mohli operaci provést. Draille, poté co posloužil jako prostředník, samozřejmě zůstal mimo tuto úmluvu, s kterou by určitě nesouhlasil. Kaučukového krále to stálo spoustu peněz, ale pro rozpočet MGS to neznamenal nic. Úspěch byl absolutní. Všechny šimpanze, uspané anestetickými šipkami, převezli na bezpečné místo. Byli mezi nimi někteří, kteří už byli infikováni virem AIDS a krátce nato chcipli. Ostatní byli pouze HIV pozitivní a vydrželi mnohem déle. Ale tyto detaily nijak nezkalily mecenášovo milosrdné svědomí. Co na tom, že v jejich novém útulku nebyl nikdo, kdo by mohl vysvětlit agónii nemocných, vyzkoušet na nich léky, vyléčit je, nebo se alespoň pokusit imunizovat ostatní vakcínami s nejistými účinky. Skupina únos provedla s velkou zručností. Shark, který uměl odhadnout lidi, jak doktor George nakonec přiznal, dbal na to, aby velitel komanda měl všechny náležitě kvality. Vyšetřování dlouho přešlapovalo na místě, až bylo nakonec zastaveno. Nebylo to ostatně poprvé, kdy byl proveden podobný nájezd a jeho původci nebyli nalezeni. Jak se zdálo, policie neprojevila žádnou výjimečnou horlivost, aby dospěla k nějakému cíli. Veřejné mínění tento čin kupodivu nijak nepobouřil. Nikdo si neuvědomil, že existuje riziko narušení výzkumu AIDS a že únosci tak ponesou odpovědnost za tisíce obětí. Totéž si v podstatě myslel i Alexandre Shark, ale jeho důvody byly velmi vzdálené soucitu vůči nemocným lidem. Veřejné mínění se postavilo na stranu nepřátel vivisekce a vyšetřovatelé, vždy velmi citliví na emotivní reakce, neprozkoumali možné indicie do hloubky. Velkou obětí byl nešťastný doktor Langri. Do probíhajících pokusů vkládal velké naděje a nové zákony mu zakazovaly obnovit šimpanzí inventář. Shark se už ze strany jeho génia neměl čeho obávat. Langri dlouhodobě onemocněl a nezdálo se, že by se měl brzy uzdravit. Sharkovy obavy se tedy na dlouhou dobu rozplynuly. Profesor Steine stámul a díky ranám osudu už o něm nebylo slyšet. Langri byl mimo hru. Američtí vědci zřejmě přešlapovali na místě a jejich prohlášení nebyla optimistická. Epidemie AIDS se rozšířila po celém světě. A pokud se jakž takž stabilizovala na západě, protože používání prezervativu se pomalu rozšířilo i do kdysi vzdorujících společenských vrstev (Shark ovšem tvrdil, že je zapotřebí ještě mnohé udělat), Asie se teď jevila velmi slibně.

## II

Hudba zdola už pomalu utichala, když se Shark ve svém snění začal zaobírat asijským kontinentem. Číňan Han byl jeden z prvních, kdo předpovídal, že epidemie AIDS se rozšíří v Číně (v té úžasné zásobárně lidí, o níž podobně snil i Alexandre Shark). Díky své mimořádné schopnosti odhadnout situaci předem nastínil naprosto přesně budoucí vývoj. Proč chová takové naděje, vysvětlil v dopise, který psal v době, kdy burácela vzpoura studentů na pekinském náměstí Tchien-an-men. Čínská vláda strčila hlavu do písku a zdálo se, že se režim povážlivě kymácí. Shark ten dopis nevyhodil, ale nechal si ho u sebe, protože si nepřál, aby se dostal do nepovolaných rukou. Byl to zvláštní dopis. Číňan v něm události posuzoval z velmi originálního hlediska. Ale tato filozofie, jež byla Hanovi vlastní, kaučukového krále ani nepřekvapila, ani nepobouřila. Pokud si dopis schoval jako vzácný dokument, tak jen proto, že ho překvapil styl u čínského miliardáře naprosto nezvyklý. Bylo z něj cítit, že se jeho pisatel vyjadřuje impulzivně. Dalo se v něm rozeznat vzrušení a dokonce nadšení, které probleskovalo z každé řádky v obrazech takřka romantických. Shark byl do té doby přesvědčen, že Han ničeho takového není schopen. Občas si ten dopis znovu pročítal. Vytáhl ho ze zásuvky i teď a se shovívavým úsměvem přelétl očima některé pasáže. Han mimo jiné psal: "Vzpomínáte si, monsieur, jak jsme před lety uvažovali o možném rozšíření epidemie v Asii a zejména v Číně? Tehdy jsem tvrdil, že by bylo zapotřebí jakési rozbušky, která by tomuto šíření napomohla, a byl jsem přesvědčen, že k něčemu takovému jednou dojde. No a vidíte, monsieur. Jak víte, nemám ve zvyku se vychloubat, ale byla to prorocká slova, božská inspirace, jak by řekli vaši věřící. K té události došlo. Jsem si jistý, že si vy stejně jako já uvědomujete, jakou mimořádnou důležitost má pro nás revoluční vření v Číně. V jeho čele stojí zejména mládež. Nádherná a statečná mládež! Byl jsem a ještě jsem dojat a vzrušen jejím nadšením. Je to nadšení, které vede k demokracii, k vaší demokracii! Nezadržitelná snaha dosáhnout velikosti a slávy vaší krásné civilizace. Nadšení čínské mládeže - a všichni vaši novináři o tom přinášejí svědectví - se obrací k západu. Je v něm obsaženo vše, ale především svoboda, veškerá svoboda. Je konec s otroctvím a mrzkým

pokrytectvím, které si osobuje právo moralizovat. Jsem šťastný, monsieur, že jsem se dožil úsvitu, který se zvedá nad touto velkou zemí. Výsledky snahy dosáhnout všech západních hodnot na sebe dlouho nenechají čekat. V následujících měsících počítám s neobyčejným rozšířením AIDS. Epidemie dosáhne takových rozměrů, že vláda, ať bude jakákoliv, bude nucena doporučit a dokonce nařít používání prostředků, které nás zajímají. Zprávy o této bouři mě dojalý natolik, že jsem okamžitě vydal příkazy zdvojnásobit kapacitu mé továrny na prezervativy." "Ten darebák!" zamumlal Shark. "Ale jak mu to myslí! Chvilími dokonce líp než mně." Další dopis, který přišel o dva měsíce později, byl rozváznější. Vzpouza studentů zřejmě ztroskotala po brutálním zásahu vlády. Han objektivně přiznával, že se možná nechal strhnout k optimistickým předpovědím, ale jeho naděje nepohasínala. "Slovo svoboda," napsal, "má takový ohlas a vyjadřuje tak krásný ideál, že ho nemohou věčně spoutávat v řetězech. Čím víc ho pronásledují, čím víc se ho snaží pohřbit, tím víc se vzpírá a snaží se dostat na světlo, aby nakonec zvítězilo nad despotismem. Všichni představitelé západních států to tvrdí a mají pravdu. Budeme se bezpochyby muset obrnit trpělivostí, než se dočkáme této nové epochy, po níž z celého srdce voláme. Ale ta epocha přijde, je to osudová nutnost." Ať už to bylo kvůli té osudovosti, o níž se Han zmiňoval, nebo následkem přirozené zhoubnosti viru, epidemie AIDS byla v Číně v plném rozmachu. V Indii, další lidské zásobárně, stejně jako ve zbytku Asie se nemoc šířila také. MGS se rovněž dařilo jako ještě nikdy předtím. Poptávka po emulzi rostla každým dnem. Způsobila to nejen celosvětová poptávka po prezervativech, ale také jiný faktor, s kterým Shark původně vůbec nepočítal. Jednalo se o gumové rukavice pro chirurgické operace, sestry, ošetřovatele a všechny ty, kteří byli vystaveni riziku přímého kontaktu s nakaženou krví. Byly to rukavice pro jedno použití a jejich výroba rovněž vyžadovala odstředěnou kaučukovou emulzi. Alexandre Shark si občas vyčítal, že na tuto pomůcku, jejíž spotřeba překonala i ty neoptimističtější předpoklady, nepomyslel, ale zároveň za ni děkoval nebesům, neboť to byl nečekaný dar jaksi navíc. Spatřoval v tom znamení, že se Prozřetelnost uráčila prokázat mu laskavost. V terénu, v Malajsii, se nové plantáže rozvíjely podle jeho očekávání. Některé budou poskytovat mléko nejpozději do dvou let. Pak bude nutné vykácet několik starších kultur, jejichž produkce se snížila natolik, že už neposkytovala potřebné výnosy, a nahradit staré kaučukovníky kvalitnějšími druhy. Jejich vyšlechtění mělo být výsledkem úspěchů pěstitelských stanic, neboť v této oblasti dělal výzkum neustálé pokroky. Tady mohl Alain najít všestranné uplatnění. Tato myšlenka doprovázená novou vlnou hudby stoupající z přízemí přivedla Sharka zpátky k synovi. Znovu se usmál. Až jednoho dne odejde do penze, přenechá mu impérium ještě rozsáhlejší než to, které před několika lety zahlédl ve snu, když si uvědomil možnosti, které mu nabídla epidemie AIDS.

### III

Když ve svých myšlenkách dospěl až sem, přestal se Alexandre Shark náhle usmívat. Tato noc těsně přes synovým odjezdem přímo vybízela k tomu, aby vzpomínal jen na příznivá období. Vyskytly se v něm sice jisté překážky, ale bez velkých obtíží nad nimi doposud vždy zvítězil. Ale v posledních měsících se znovu začal znepokojovat. Navzdory neúspěchům, navzdory dílčím zklamáním se vědci, kteří se pustili do boje proti AIDS, nevzdali. Zdvojnásobili naopak své úsilí. "Jsou tvrdohlavější než mezci!" zamumlal Shark s jistým vyčítavým vztekem. Někteří v nepravidelných intervalech sice nadále prohlašovali, že se blíží k cíli, že tato katastrofa bude poražena a že je to otázka pouhých několika let. Ti však v Sharkových očích nepatřili k nejnebezpečnějším. Naučil se přijímat jejich ostentativní prohlášení a důvěřovat víc kvalifikovaným a nestranným vědcům, na které se George na jeho žádost obracel a chtěl znát jejich názory na další vývoj. Odborníci se kupodivu shodovali s anonymním davem nemocných nebo velmi ohrožených, kterým tvrzení vědců, na něž se upírala pozornost médií, často přinášela zklamání. Veškerou naději upírali ke dvěma biologům, kteří sice nebyli ověřeni tolika tituly, pracovali v ústraní a jen zřídka podávali zprávy o svém výzkumu, ale nějakým tajemným instinktem očekávali nemocní spásu právě od nich. Jeden byl Francouz, druhý Američan. Tím prvním nebyl nikdo jiný než doktor Hertz, někdejší spolupracovník profesora Steina, na nějž padlo podezření, že prováděl špionáž a sabotoval profesorovu práci, takže ho nakonec propustili. Dávno před únosem šimpanzů ho k sobě vzal Langri, protože chtěl využít zkušeností, které Hertz získal u profesora. A právě tento doktor Hertz se stal jedním ze dvou nejobávanějších Sharkových nepřátel. Sám Steine už nebezpečný nebyl. Propustil Hertze, přijal počítačového odborníka a vrátil se k některým svým pokusům. Nebyl však už nejmladší a následkem nešťastných událostí, které mu přivodily značné zpoždění, ztratil odvalu. Donekonečna opakoval stále stejné pokusy. Chyběla mu víra, jež je nezbytná pro člověka, který chce dojít k velkým objevům. V takovém stavu myslí se už od něj nedalo nic očekávat. Langriho případ kaučukového krále uklidnil ještě víc. Langri ze hry vypadl s konečnou platností. Nikdy se nevzpamatoval z rány, kterou mu zasadili ochránci zvířat. Mozková mrtvice ho vyřadila z veškeré vědecké práce a teď žil v domoví důchodců. "Dva, v tuto chvíli existují jen dva, kteří jsou velmi nebezpeční," opakoval Shark, jenž otázku studoval ze všech hledisek. Hertz ve Francii a profesor Bliss v Americe... "Ale proč," zamumlal, "proč to musím být zrovna já, kdo toho prokletého Hertze má finančně podporovat?" Jeho pletichy vedly k nečekanému výsledku. Byla to paradoxní situace, stejná jako ta, v níž se ocitl s Langrim. Když si na to vzpomněl, neovládl se a zachvěl se vztekem. Neviděl však žádné východisko. Hertz byl perfektně informovaný o všech Langriho posledních pokusech. Nejen že na nich spolupracoval, ale doktor George ho podezřívá, že byl jejich vůdčím mozkiem a že v době, která předcházela únosu šimpanzů, došlo právě díky jemu k tak výraznému pokroku ve výzkumu. Když Langri vypadl ze hry, Hertz na mysli neklesal. Stal se ředitelem výzkumného centra. Těšil se dokonalému zdraví a skutečnost, že se konečně stal svým vlastním pánem, když předtím musel dlouho hrát jen druhé housle, mu dodala energii schopnou překonat všechny překážky. Pustil se do nových pokusů. Sledoval při nich sice původní myšlenku, ale používal nové metody. "Má Langriho odvalu, ale jeho vědecké znalosti jsou mnohem rozsáhlejší. Je to zřejmě Steinova škola," prohlásil George po nové inspekci, o níž ho Shark požádal. Pokud se psychiatrovi nelíbila role, kterou Hertz u profesora sehrál, s ohledem na jeho schopnosti mu odpustil. "Má všechny předpoklady dosáhnout úspěchu, a



nejsem sám, kdo si to myslí. Rozhodně je to osamělý vlk. Nemá moc spolupracovníků. Jenomže dnes je na rozdíl od všeobecně rozšířeného mínění, které jsem sdílel i já, zřejmé, že geniální myšlenky nemusí být jen výsadou týmové práce a že se někdy zrodí i v mozku jedince." V tomto bodě s ním Shark souhlasil, což ho ovšem nijak neuklidnilo, právě naopak. "Vláda mu neposkytuje žádné subvence," pokračoval George. "Musíme mu pomoci všemi prostředky, kterými disponujeme." Prostředky, to byly peníze. Shark se opět ocitl v pasti a musel otevřít pokladnu MGS. Po Langriho pádu byl v pokušení zastavit úvěr, ale to teď už nepřípadalo v úvahu. George by to nesmírně pobouřilo a začal by mít podezření. "Musíme mu pomoci," opakoval doktor. "Ti nejkvalifikovanější odborníci tvrdí, že pokud je někdo vůbec schopen vyhrát boj s AIDS, tak je to on. A veřejnost to cítí. Navíc se nemusíš bát nějakého nového útoku ze strany ochránců zvířat a ekologů, jako tomu bylo v případě jeho předchůdce. Za prvé, Hertz zamítl šimpanze a ostatní opice a v pokusech pokračuje jen na myších. Ujistil mě, že jeho plánům naprosto vyhovují. Ochránci zvířat se o myši nezajímají a nejsou ani chráněny zákonem. A za druhé, protože Hertz je díky svým zkušenostem velmi opatrný, zavedl v laboratoři bezpečnostní systém, který znemožňuje jakýkoliv nepřátelský čin." Shark dál meditoval o mimořádné situaci, v níž se ocitl. Dlouho přemýšlel nad bezpečnostním systémem, který si vědec pořídil. Jako mecenáš měl právo prohlédnout si ve středisku všechny instalace. Pod záminkou, že si dělá starosti o práci svého chráněnce, nechal si bezpečnostní systém podrobně popsat. Znal složení týmů strážných, jejich rozmístění a dokonce vlastnil kompletní schéma elektronického okruhu. "Dokumenty se ukrást nedají a nějaká malá sabotáž rovněž nepřípadá v úvahu," mumlal. "Amatéry v tomto případě nelze použít. Hertz je příliš nedůvěřivý. Někaké nezralé metody nemají smysl, jsou to klukoviny. Je třeba zasadit velký, rozhodující úder. To by bylo řešitelné, kdyby se ovšem jednalo jen o Hertze." Jenomže Hertz nebyl jediným nepřítelem, kterého bylo nutné porazit. Také v Kalifornii věnoval jeden americký vědec - profesor Bliss - svou energii a značný talent (někteří lidé hovořili o genialitě) boji proti AIDS. I když se orientoval na objevení léku, zatímco Hertz pracoval hlavně na získání vakcíny, používal Bliss metody, jež měly s Francouzem mnoho společného. I on byl svým způsobem samotář. Tato charakterová vlastnost je oba paradoxně sblížila. Několikrát se sešli a vyměnili si výsledky, které vůči ostatním vědcům drželi v tajnosti. "Internacionalita ducha!" ušklíbl se Shark. Vzdychl a pak upustil od dalších úvah o ještě neurčitých plánech, které jeho horečnatou mysl zpravidla cele pohltily. Byly čtyři hodiny ráno. Hudba už před časem zmlkla. Shark slyšel smích a potom odjelo několik aut. Brzy v domě zavládlo ticho. Sešel do přízemí, kde se Alain snažil dát do pořádku salon. Překvapilo ho, že vidí otce v tuto hodinu ještě vzhůru, a omlouval se za hluk, který ho bezpochyby vzbudil. "To nic," řekl Shark a než si šel lehnout, syna políbil. "Trávil jsem čas tím, že jsem plánoval. A také snil, to je někdy nutné. Nedovedeš si, Alaine, představit, co všechno člověk musí dělat pro udržení takové společnosti, jakou je ta naše."

#### IV

Možná by touha po nějaké brutální akci, o níž Shark přemýšlel během svých nočních meditací, nikdy nenabyla konkrétnější podoby, kdyby se ke strachu, který v něm vyvolával výzkum doktora Hertze a profesora Blisse, náhle nepřipojila i touha po pomstě. Dostavila se jako následek útoku na jeden z jeho podniků. Několik let se chystal otevřít ve Francii továrnu na výrobu prezervativů, což byla myšlenka, kterou mu nevědomky vsugeroval Han při jedné cestě do Malajsie. K uskutečnění tohoto nápadu vedla dlouhá cesta, a další obchodní podnikání, jímž se vládce MGS zabýval, její otevření oddalovalo. Konečně však byla továrna hotova. Stála na severu země a státní správa ji byla příznivě nakloněna, protože se jednalo o region vážně postižený nezaměstnaností. Její provoz byl zahájen o několik měsíců dřív, než se původně předpokládalo, a okamžitě začala pracovat na plný výkon, to znamená, že začala produkovat plánovaný počet výrobků - třicet milionů ročně. Shark začal brzy uvažovat o rozšíření její kapacity. Jednou v noci se však stala terčem kriminálního útoku. Skupině zůřivců se podařilo proniknout dovnitř a napáchat vážné škody: plastická trhavina zničila generátor, obří obráběcí stroj, balicí pás a několik dalších strojů. Sabotáž to byla velká, i když její následky nebyly tak katastrofální. Všechny stroje byly pojištěné a MGS tedy mohla tuto nepříjemnost brát s nadhledem. Shark továrnu krátce navštívil a zařídil okamžitou opravu poškozených budov. Zničený materiál měl být nahrazen v nejkratším možném termínu. Ale mnohem bolestnější ránu utrpěla jeho sebeláska. Proto občas svíral ruce v pěst a přemítal o strašlivé pomstě. Někdo se odvážil zaútočit na něj, na kaučukového krále, nebo alespoň na podnik, který řídil! Útok na svou pýchu odpustit nemohl. Udělal všechno, aby našel původce. Jejich zločin považoval za zločin spáchaný proti Jeho Veličenstvu. Ostatně nepochyboval, odkud ta rána přišla. Krátce před útokem začal dostávat dopisy plné urážek, v nichž ho pisatelé nazývali zvrhlíkem kazícím mládež. O původu útočníků se nedalo pochybovat. Rozhovor s bývalým seminaristou Lorenssem ho definitivně přesvědčil. "Varoval jsem vás už dávno, pane Sharku," řekl mu Lorens. "Máte nesmířitelné nepřátele. Fanatiky." "Předpokládám, že jsou to ti zarytí konzervativci." "Ano. I když o nich v poslední době není moc slyšet, jejich názory se nezměnily. Myslím, že jsem vám říkal, že prezervativ je pro ně Satanovým výmyslem, jenž má napaňovat smílnění a cizoložení. Reklama, které se těší zejména v televizi, jejich nevrzavost jen zdvojnásobila. Ředitelé všech televizních kanálů také dostávají dopisy plné nadávek a hrozeb. Nenávist těch lidí se obrátila dokonce i proti výrobcům emulze. Vás, pane, jako jednoho z největších producentů, považují za přímého ďáblova pomocníka. Někteří z nich už dlouho uvažují o pomstě, která by v jejich mysli byla pouhou operací veřejné očisty." "Máte důkazy, které vás k takovým domněnkám opravňují?" "To nejsou domněnky, pane. Udržel jsem si, a dokonce i vědomě pěstoval, jisté vztahy s těmito extremistickými kruhy, kam jsem se vloudil pod záminkou, že s nimi sympatizuji. Vy sám jste mi to doporučil." "Já vám to nevyčítám, Lorensi. Vždycky rád vím, kdo jsou moji nepřátelé." "Oni, pane. To je jisté. Založení té továrny na prezervativy bylo poslední kapkou, po níž sklenice hněvu těchto štváčů definitivně přetekla. Přes ni se vám zároveň chtěli pomstít. Zaútočit na plantáž v Malajsku nemůžou, ale napadnout továrnu složitě nebylo. Nemyslel jsem si, že zajdou až tak daleko, jinak bych vás samozřejmě varoval, ale z několika rozhovorů, které jsem s nimi po tom útoku měl, jsem nabyt jistoty, že to spáchali oni." "Dobře,"

řekl Shark. "Takže je to jasné. To je válka. A chtějí ji oni." Nejprve pracoval na rychlé obnově provozu a na zabezpečení továrny proti dalším možným útokům. Teprve pak začal přemýšlet o odvetě, která je ve válce pro muže činu nevyhnutelná. V Sharkově mysli chtivé pomsty vznikla zvláštní směs hněvu a nenávisti. Jeho nepřitelem byl každý, kdo brojil proti prezervativu. Ať už to byli konzervativní sektáři, kteří z jakési zvrhlé čistoty toužili omezit jeho používání, nebo vědci snažící se význam kondomu takřka zcela potlačit, v jeho očích mezi nimi nebylo žádného rozdílu. Zařadil je do jedné kategorie: nepřátelé. Protože nemohl zaútočit na ty, kteří se drželi stranou a v podstatě nepředstavovali vážnější nebezpečí, začal stále častěji myslet na ty, kteří pod záminkou nestranného výzkumu operovali v plném světle svých laboratoří. V hlavě se mu pomaličku rodil plán velkého a rozhodujícího úderu, o kterém snil v polovědomí bezesných nocí a jenž by zničil všechny jejich věrolomné armády a na mnoho let by je vyřadil z činnosti, aby nemohli škodit svrchovaným zájmům výrobců kaučuku.

## V

"Pane," řekla paní Bristolová, "je tady nějaký člověk, který vás chce navštívit. Řekla jsem mu, aby si domluvil schůzku, ale on trvá na svém, a tvrdí, že jste ho kdysi v Malajsii prosil, aby za vámi přišel." "V Malajsii? Někáký muž?" "Čínan nebo něco takového," řekla paní Bristolová s důstojností, v níž chyběla úcta. "Francouzsky sice mluví tak, že je mu sotva rozumět, ale oblečený je slušně. Dokonce má vizitku," dodala a podala mu ji. "Jmenuje se Čong, pokud to vyslovuji správně." "Čong!" V Sharkově překvapení se náhle objevil náznak zájmu. V předcházejících dnech strávil spoustu času tím, že si v duchu procházel všechny své známosti a snažil se mezi nimi najít nějakého mimořádného člověka, který by měl požadované kvality a byl schopen uskutečnit plány, jež v jeho mysli nabývaly tvaru. Nenašel nikoho, kdo by měl dostatek odvahy, schopností a diskretnosti. S instinktivní rychlostí, tak typickou pro jeho analytické myšlení, si znovu prošel v paměti Čongovu bouřlivou minulost a jeho osobnost. Nechybělo mnoho, aby začal tuto neočekávanou návštěvu považovat za přátelské mrknutí oka Prozřetelnosti, která mu byla tak často příznivě nakloněna. "Pozvěte pana Čonga dál, paní Bristolová," řekl a zdůraznil slovo pan. "A ať nás nikdo neobtěžuje." Sekretářka, trochu překvapená tímto přístupem, odešla a vpustila Číňana dovnitř. Nezměnil se. Možná přibral jedno dvě kila, ale uchoval si ony kočičí pohyby, kterým se Shark kdysi obdivoval, když pozoroval, jak Čong přeskakuje z jednoho kmenu na druhý a řídí vypalování stromů v džungli. Vládce MGS ho přijal přátelsky. Uměl být takový, když tušil, že by mu návštěvník mohl být užitečný. "Udělal jste velmi dobře, že jste za mnou přišel, pane Čongu. Nezapomínejte, že jsem starý plantážník jako vy a že plantážníci se spolu vždycky domluví." Pozval ho, aby se posadil, nabídl mu něco k pití a pak se rozproutil přátelský rozhovor, vedený zčásti ve francouzštině a zčásti v angličtině. "Mluvíte obdivuhodně naším jazykem, pane Čongu. Jak dlouho jste ve Francii? Trochu se na vás zlobím, že jste o sobě nedal vědět dřív." Čong se omluvil a odvolával se na to, že je ostýchavý - nad tím se Shark musel usmát - a že si netroufal obtěžovat tak významnou osobnost, jakou je kaučukový král. Pokud se nakonec rozhodl přece jen za ním zajít, tak jen proto, že ho k tomu v posledním dopise vybídl pan Han. "Opravdu?" řekl Shark zamyšleně. "Já jsem také dostal zprávy od pana Hana. Má přijet brzy do Paříže. Rád se s ním zase sejdu. Vidím, že jste zůstali ve spojení." "Vždycky byl ke mně hodný. Často od něj dostávám zprávy o tom, co je nového v Malajsii. Já mu zase popisuji svůj život v Paříži. Není ostatně moc zajímavý, pane," odpověděl Číňan s úšklebkem. To byla jediná narážka na Hana. Shark si rychle uvědomil, že se Čong nudí. Souhlasil s tím, že pomůže synovi vést vyhledávanou restauraci, ale takové zaměstnání mu příliš nevyhovovalo. "Je to trochu monotónní práce pro muže činu, ne? Udělal jste dobře, že jste se na mě obrátil. Možná bych vám mohl sehnat mnohem zajímavější zaměstnání. Každopádně ne tak jednotvárné. Budu o tom přemýšlet." Ten den to víc nerozváděl. Rozhovor pokračoval banální výměnou vzpomínek a skončil slibem, že se oba muži zase brzy sejdou.

V následujících týdnech se sešli několikrát. Jednou zašel Shark na večeři do restaurace Čongova syna, v níž ho přijali s velkými poctami a rezervovali mu stůl poněkud v ústraní, aby mohl s Čongem nerušeně rozmlouvat. Jindy se Čong zastavil v kancelářích společnosti, kde ho Shark okamžitě přijal, k velkému překvapení paní Bristolové, která mu bezdůvodně nedůvěřovala a neviděla ráda jeho intimní vztahy s šéfem. S obvyklou diplomacií se Shark snažil v Čongovi vzbudit důvěru a dokonce se mu podařilo vymámit z něj několik příhod z jeho minulosti strávené v Malajsii v ilegality. Bylo to dávno předtím, než převzal odpovědnost za sklizeň kaučuku a mohl zapomenout na toto nebezpečné období. Stále častěji se k těmto vzpomínkám vracel. Mohla za to nostalgie, kterou v něm vyvolávala jeho nynější nečinnost. Když Shark vycítil, že mu Čong důvěřuje, a ujistil se o jeho mlčenlivosti, opatrně se začal, jako kdyby si tato odhalení vyžadovala důvěrnost i z jeho strany nebo jako by to byla jakási výměna zdvořilostí, zmiňovat o delikátní operaci, o níž někdy uvažoval, která by byla poměrně nebezpečná, dobře zaplacená a jejíž realizace si nezbytně vyžadovala služeb muže energického a odvážného. Čonga myšlenka na takové dobrodružství zřejmě nijak nepřekvapila. Shark měl dokonce dojem, že podobnou nabídku očekával. "Mám nepřátele, pane Čongu," řekl a pozorně si všiml jeho reakcí, "nepřátele bez skrupulí, kteří zašli až tak daleko, že způsobili vážné škody v jedné mé továrně. Nejsem z těch, co se s takovou pohanou smíří, aniž by se nepokusili vrátit jim to i s úroky." "To je naprosto přirozené, pane," přisvědčil Čong. "Proto mě napadlo, že bych teď zase já mohl zničit jedno jejich zařízení, které škodí dobrému chodu mé společnosti." Čong se nechal slyšet, že zničení takového zařízení by pro něj nepředstavovalo nepřekonatelný problém a že po všem, co pro něj MGS udělala, je připraven jednat v jejím zájmu. Vždyť mu dodnes vyplácí penzi. "Ujišťuji vás, že se nejedná o zločin, můj milý Čongu. Žádné prolévání krve." Číňanovo zlehčující gesto ho nijak nepřekvapilo. "Ale přesto je to operace, která musí být dovedena do konce a já nemám právo zamlčet, že se pohybuje na hraně obvyklých pravidel konkurence a že naše zákony nic takového nepřipouštějí." Čong opět pokrčil rameny a bezstarostně se usmál. Bylo zřejmé, že ho tato skutečnost nijak nevydělala. "Malér je," pokračoval Shark, "že

na to jeden muž nestačí. Takový zásah vyžaduje malou skupinu. Je třeba zneškodnit strážné. Samozřejmě ne nijak surově." "To by neměl být problém, pane," řekl Číňan s nedbalým výrazem. "Našel jsem tady několik bývalých přátel, kteří se nudí stejně jako já. Malajský vzduch jim neprospívá. Někteří už dávno žijí ve Francii, jiní v Americe." "V Americe?" opakoval Shark překvapeně, aniž dal najevo zájem, který v něm toto slovo vyvolalo. "V Kalifornii," upřesnil Čong. "Usadil se tam jeden z mých synů." Právě v Kalifornii bydlel profesor Bliss, který spolu s Hertzem představoval největší nebezpečí. Shark, jehož ještinstvo někdy hraničila s prozíravostí, byl v pokušení přičíst tuto shodu opět na vrub šťastné náhody, nového znamení zájmu Prozřetelnosti. Ale aby mohl vypracovat plán těchto dvou operací, který v jeho mysli nabýval čím dál jasnějších obrysů, potřeboval ještě přemýšlet a získat dodatečné informace. Pro první pokus to stačilo. Rozloučil se s Čongem, aniž mu sdělil další podrobnosti, jenom mu poradil, aby se připravil na všechny eventuality a navázal znovu kontakty s bývalými přáteli. Rozloučil se s ním s tím, že mu dá brzy vědět, jakým způsobem mu může být užitečný.

## VI

Když ho o několik dnů později přišel navštívit Han, Shark byl zpočátku v pokušení uvěřit, že se jedná o další znamení přízně, jímž ho obdarovala Prozřetelnost. Ale následný rozhovor mu brzy otevřel oči a přesvědčil ho o tom, že na Hanově příjezdu není nic nahodilého. Bůh Osud a bohyně Prozřetelnost neměly v Hanově panteonu místo. Když čínský miliardář cestoval do USA, zastavil se takřka pokaždé ve Francii a navštívil kaučukového krále. Ani tentokrát neudělal výjimku. Zdržel se dokonce několik dnů a měl s ním několik rozhovorů. Hned při tom prvním si Shark všiml, že oba trápí stejné starosti. Po úvodní rozmluvě o běžných věcech, při níž si skromně vyměnili informace o tajných intervencích, které podnikli pro rozšíření prezervativu v jihovýchodní Asii, Han prohlásil: "Pro tuto chvíli se všechno jeví v pořádku, jak co se týče produkce, tak i spotřeby. Měli bychom tedy oba pohlížet do budoucnosti s velkým klidem. Nicméně..." Číňan na okamžik významně zmlkl, pokýval hlavou a pak pokračoval: "Nicméně může dojít k nehodě, která nám může způsobit velké problémy. Jste natolik opatrný, abyste se nemusel bezprostředně znepokojovat. Ale neříkejte mi, že možnost takové nehody ve vás nevyvolává jisté obavy, protože navzdory respektu, který k vám cítím, bych vám nevěřil." V případě tak bystrého společníka se Shark nesnažil chytračit. "Jisté obavy, pane Hane? Měl byste říci: strach každou minutu. Kdysi jsme spolu hovořili o nebezpečí jako o něčem velmi vzdáleném. Zdá se, že dnes je hrozba naprosto jasná a nebezpečí velmi blízko." Han znovu souhlasně přikývl. "Výzkum, bohužel!" zamumlal. "Lékaři, biologové, epidemiologové!" vykřikl Shark se vztekem, který cítil pokaždé, když si vzpomněl na tento triumvirát. "Jsou posedlí snahou najít lék proti AIDS jako naši vědci snahou vylepšit kaučuk!" "Srovnání se mi zdá příliš subtilní, ale správné. Shrneme-li to, monsieur, je to cosi jako válka." "Válka," přisvědčil Shark. "A v této atmosféře žiju už několik let. Až doteď jsem dělal všechno co jsem mohl, abych ji oddálil, ale jak říkáte, dnes nám hrozí víc než kdy jindy." Oba se na chvíli odmlčeli a navzájem se obdivovali. S uspokojením shledali, že uvažují podobně jako dříve. Shark se domníval, že nebude na škodu trochu poodhalit plány. "Ve válce je, pane Hane, všechno dovoleno. Nedávno mě potkala jedna nepříjemná záležitost. Ale o tom vy zřejmě nevíte, vidíte?" "Naopak, vím všechno, monsieur. Jednu z vašich továren zničili vandalové, že?" Shark, soustředěný na svou touhu po pomstě, se nevyptával, jak to, že je Číňan tak dobře informovaný. O incidentu se zmínilo jen pár francouzských novin na stránkách určených banalitám. Mnohem později, když přemýšlel o Hanově ďábelské prohanosti, se začal v duchu ptát, jestli atentát na jeho továrnu náhodou nezorganizoval on s cílem vyprovokovat ho k odvete akci. Ale nesnažil se sehnat důkazy pro své podezření, které pro něj už ostatně nebylo důležité. Pokračoval: "Ujistěte vás, pane Hane, že jsem v tomto boji nikdy nezůstal sedět s rukama v klíně. Nikdy jsem před útoky nepřátel neustoupil." "O tom jsem nikdy nepochyboval, monsieur. Tam na konci světa, v Malajsii, dělám všechno pro to, abych byl informován o důležitých událostech západního světa. Vyptávám se cestovatelů. Jeden z nich mi vyprávěl o sérii incidentů, které kdysi zbrzdily pokusy některých francouzských vědeckých středisek. Nikdy se nepodařilo vypátrat, kdo je má na svědomí. Nemám sice jistotu, ale se svými skromnými intelektuálními schopnostmi jsem si vždycky myslel, že zdrojem těchto překážek by mohla být... jak bych to řekl, nějaká inteligentní vůle." "V celé své kariéře," poznamenal Shark s úsměvem, "jsem měl vždycky na mysli především zájmy společnosti, kterou mám čest řídit." "A vzhledem k tomu, jak moc mi na této společnosti záleží, vám k tomu blahopřeji." Porozumění bylo absolutní, stejně jako vzájemná důvěra. Han pokračoval: "Minulá opatření tedy byla oprávněná a v jistém měřítku i účinná, protože postižení vědci si uvědomili, jaké má jejich práce zdržení. Ale vraťme se do přítomnosti. Určitě víte, že v tuto chvíli vědci pracují dvojnásob a že alespoň dva z nich mají reálnou šanci uspět. Neptejte se mě, jak to vím, není to žádné tajemství." "Hertz a Bliss," zamumlal Shark. "Hertz ve Francii a Bliss v Americe. V tom se shodujeme. V duchu se tedy ptám, jestli bychom proti nim neměli něco podniknout." "To je i můj názor. Zevrubně jsem o tom přemýšlel a něco mě napadlo. Nebude vás nudit, když se vám svěřím s tím, k čemu jsem dospěl?" "Vždycky jsem měl úctu k myšlenkám, monsieur, a zejména k těm vašim." Shark mu vysvětlil, že teď už není čas podnikat něco v omezeném měřítku a za pomoci amatérů. Jejich protivníci se ostatně proti podobným zásahům zabezpečili. "Chceme-li tuto válku vyhrát, pane Hane, musíme jednat velkoryse a zasadit nepříteli rozhodující úder." "Naprosto s vámi souhlasím," prohlásil Číňan, kterému se objevil v očích záblesk, jenž celému jeho vzhledu dodal krutosti. "Rozhodující úder, to je ten správný výraz. Musíme nepříteli zničit." Shark na něj trochu znepokojeně pohlédl. Nemyslel si, že by Han mohl uvažovat o něčem, co by přesahovalo jeho nápady. "Tím rozhodujícím úderem," řekl tiše, "jsem myslel, že zničíme protivníkovy zbraně a munici natolik radikálně, že mu alespoň na několik let zabráníme, aby nám škodil." Han se po jeho slovech neznatelně ušklíbl, jako by chtěl vyjádřit jisté zklamání, ale nijak je nekomentoval, pouze řekl: "Dovolil jsem si naznačit Čongovi, který teď bydlí v Paříži, aby s vámi navázal kontakt. Kdysi jsem mu prokázal jisté služby. Nezapomněl na to a je mi hluboce zavázán. I vás si váží, monsieur Sharku, což mu umožní, aby po poněkud pochybné minulosti své jméno očistil. Myslím, že tak se to ve Francii říká, ne?" "Už jsme se spojili." Han



naznačil, že to nevěděl. "Velmi oceňuji jeho kvality," pokračoval Shark. "Trochu se teď nudí a svěřil se mi, že by si nepřál nic lepšího, než řídit nějakou odvážnou operaci, samozřejmě za podmínky, že bude dobře zaplacená." "To se rozumí samo sebou." V tomto bodě už Shark neváhal a prozradil Číňanovi první část svého plánu, která spočívala v kompletním zničení Hertzova střediska: materiálů, dokumentů, archivů, pokusných zvířat, laboratoří a dokonce celé budovy. "Ve Francii je Hertz naším nepřítelem číslo jedna. Je opatrný, protože jeho laboratoř se už za jeho předchůdce stala terčem útoku. Ale mám velmi přesné informace o jeho bezpečnostním systému. To je nezbytné. Dokonce mám kompletní schéma celého zařízení... To všechno jsem získal proto," dodal po jistém váhání, "že jsem to já, kdo ho subvencuje." "Monsieur!" vykřikl Han. V tomto výkřiku nebyl ani ten nejmenší odstín výčitky, jak se Shark obával, ale naopak úcty. Čínský miliardář se rozzářil a jeho chování se nepatrně změnilo. Až do této chvíle dával Han najevo naprostou rovnost s kaučukovým králem a v některých chvílích dokonce vyjadřoval blahosklonnou nadřazenost, například když mluvil o minulých akcích a když je kvalifikoval jako do jisté míry úspěšné. Ale po tomto posledním důvěrném sdělení jeho společníka se Han lehce uklonil, jako by tím chtěl vyjádřit obdiv. "Už jsem to říkal a opakuji ještě jednou, že obdivuji důmysl vašeho ducha." Shark mu s úlevou poděkoval za tuto poklonu tím, že se na oplátku rovněž uklonil. "V případě doktora Hertze to tedy není neřešitelný problém," řekl nakonec. "Ale máme alespoň stejně tak nebezpečného nepřítele v Kalifornii, profesora Blisse. A to je delikátní problém. Operace, na které jsme se myslím oba shodli, by musela být provedena současně nebo skoro současně na obou frontách. Pokud zasáhneme pouze ve Francii, bude velmi nebezpečné něco takového zopakovat. Svět bude varován a ve všech zemích se na takové útoky dobře připraví." "Čong má v Kalifornii oddané přátele," pronesl pomalu Han, "a dokonce tam má i jednoho syna, stejně odvážného jako je on sám. V poslední době se mu v obchodním podnikání příliš nedaří." "Svěřil se mi s tím. Bohužel jsem však nemohl shromáždit potřebné informace o zařízení profesora Blisse." "Možná bych vám mohl být užitečný," řekl Han s nedbalým výrazem. "Jistě, neměl jsem ten geniální nápad, abych ho financoval, ale věřte, že toho lituji." "Geniální? Nepřehánějte," protestoval Shark s falešnou skromností. "Pomohla mi náhoda." "Genialita, monsieur, spočívá v umění jak náhodu využít. Prostřednictvím přátel, kteří se zajímají o biologický výzkum, bych mohl sehnat pár informací o Blissově zařízení a jeho bezpečnostním systému. Náhodou jsem se trochu informoval." "Náhodou," poznamenal Shark. "Vracím vám poklonu, pane Hane. Genialita spočívá v tom, jak náhodu využít."

## VII

V několikahodinovém intervalu zničily dva útoky výzkumná centra doktora Hertze ve Francii a profesora Blisse v Americe. Tentokrát nemohlo veřejné mínění zůstat lhostejné. Tento dvojnásobný zločin vyvolal ve světě velký rozruch. Nemocní AIDS a lidé HIV pozitivní, ohrožení nemocí, viděli, jak se rozplývá naděje, že nejproslulejší vědci své doby objeví vakcínu nebo lék. Byla to katastrofa pro nemocné a zároveň i pro vědu. Roky urputné dřiny a tisíce trpělivých pokusů se rozplynuly vniveč. Budovy, v nichž se nacházela výzkumná centra obou vědců, rozmetaly silné výbuchy. Kanceláře vyhořely, archivy byly zničeny, měřicí aparáty roztrhány a pokusná zvířata zabita. Policie objevila na místech katastrof jen doutnající trosky a žádné stopy. Zločin byl připraven v naprosté tajnosti. Žádné indicie neexistovaly. Největší otázkou, která trápila vyšetřovatele, novináře a vlády, byl motiv tohoto strašného a zároveň nevysvětlitelného zločinu. Nikdo nedokázal na nic rozumného přijít. Jaké šílenství mohlo vzkličít a jaký chorý mozek mohl vymyslet útok na mírumilovné vědce pracující ve dne v noci pro blaho lidstva? Našel se jeden samozvaný detektiv, který naznačil, že tuto hanebnost mohli spáchat kolegové notoricky žárlící na oba vědce, ale tato hypotéza veřejné mínění zřejmě nepřesvědčila. Vyvolala nicméně nervozitu mezi vědci, která jejich výzkumu mohla jen uškodit. Vyšetřovatelé se nakonec přiklonili k tomu, že se se vši pravděpodobností jednalo o nějaké zaslepené teroristy, o anarchisty, kteří představují nebezpečí pro celou společnost. Bilance plánu Alexandra Sharka dalece překonala jeho naděje, protože z vědeckého hlediska byla katastrofa ještě horší než se předpokládalo. Profesor Bliss a doktor Hertz při útoku zahynuli spolu se svými nejlepšími spolupracovníky, kteří byli o všem informováni a určitě by byli schopni pokračovat v pokusech s novým materiálem. Když se Shark dozvěděl z médií o úspěchu svého plánu a zároveň o ztrátách na lidských životech, neubránil se úleku a záchvatu nevolnosti. Pak začal přemýšlet. Vzpomněl si na poslední rozhovory s Hanem, když spolu probírali detaily operace a přesné instrukce pro Číňana Čonga. Během těchto schůzek se ukázalo, že pokud jejich představa o cíli, jehož má být dosaženo, byla stejná, nápady na samotné provedení se v detailech rozcházely. Když Han mluvil o zničení nepřítele, ukazoval hned od počátku spiknutí svou pravou tvář. V Sharkových představách se operace měla odehrát v noci, kdy v budově nebude personál. Strážné z bezpečnostní služby měli útočníci odzbrojit a před definitivním zničením materiálů a budovy odvést ven. Když s tímto plánem přišel, všiml si, že Han na něj hledí s podivným výrazem, jako by ho překvapila a dokonce pohoršila naivita, kterou u svého společníka nepředpokládal. "Je zbytečné prolévat krev, že, pane Hane?" řekl Shark, trochu znejistělý z tohoto pohledu. Jako většina jeho současníků zdědil i Alexandre Shark při svém narození dlouhou linii předků, jimž se hnusily krvavé zločiny. Tento instinkt mu zůstal. Han se poněkud křečovitě usmál. "Nemám to rád o nic víc než vy, monsieur. Ale zbytečné? Je možná škoda, že máme takové předsudky." "Škoda?" "Chci říci, že by bylo nerozumné nevyužít tuto příležitost, abychom se svého úhlavního nepřítele zbavili definitivně." "A kdo je tím úhlavním nepřítelem?" "Mozek," odpověděl Han. Číňan toto slovo vyslovil velmi vážně a také se známkou hlubokého respektu. "Mozek, monsieur," opakoval. "Zbraně našich nepřátel, tedy materiál, se dá vždycky v kratší či delší lhůtě nahradit. Zničený mozek nahradit nelze. Nebo se alespoň objeví znovu až po jedné nebo několika generacích. A podle všech mých informací jsou mozky těchto dvou vědců naprosto výjimečné." Shark se nad touto logikou chvíli zamyslel. Ale ani zmínka o nemilosrdné válce, kterou Číňan považoval za hlavní argument, nedokázala potlačit zděděné předsudky. Proto se Shark držel svého plánu, který se omezoval na zničení materiálu. Domníval se, že i tak by měly výsledky operace stačit na několik let. Han ho trpělivě a zdvořile poslouchal a Shark si myslel, že ho o svém hledisku přesvědčil. Dnes pochopil, že se zmýlil a že

jeho společník byl rozhodnutý provést plán podle svého. Alexandre Shark se v tomto případě na svou povahu choval nezvykle naivně. Nepochopil, co se odehrává v Čiňanově mysli. Poukazoval na zásady civilizované společnosti zakazující útočit na lidský život. A přesto se to dalo velmi snadno uhadnout. Stačilo si všimnout zděšení, rozpaků a naprostého nepochopení, které se v obvykle neproniknutelném Hanově obličejí zračily, aby si uvědomil, že Čiňan stojí před velkým problémem, s nímž si jeho racionální orientální myšlení nedokáže poradit, a je v pokušení označit ho za naprostou absurditu. Tento problém odolával jeho bystrému mozku i během několika následujících večerů, kdy se ho marně pokoušel vyřešit za pomoci opiových dýmek v místnosti, kterou mu zapůjčil Čong. Co znamená ztráta maximálně deseti lidských životů, když úspěch operace bude mít časem za následek smrt desítek nebo stovek obětí? Když o této absurditě přemýšlel, byl Han na okamžik v pokušení svému společníkovi názorně vyložit, jak šílené je to stanovisko. Kdyby udělal, co mu napovídala intuice, možná by se Alexandru Sharkovi otevřely oči, možná by mu z nich spadly šupiny a on by konečně spatřil hrůznost svého počínání. A možná by se probudilo i jeho svědomí, které spalo už několik let. Ale Han si myslel, že Sharkovo stanovisko je opravdu tak nesmyslné, že o něm nemá smysl diskutovat. Proto se o svém názoru nezmínil a nechal Sharkovi volnou ruku, aby dal Čongovi přesné instrukce. Bývalý terorista kaučukového krále nanejvýš pozorně vyslechl. Zdálo se, že naprosto pochopil, co se od něj i od jeho francouzských a amerických přátel očekává. Přisahal, že rozkazy do puntíku splní. Shark si teprve teď uvědomil, že čínský miliardář měl na Čonga mnohem větší vliv a že mu dal jiné příkazy. Aby měl jistotu, stačilo si přečíst zprávu o atentátech. Obě operace byly provedeny kolem devatenácté hodiny. V tu chvíli už nižší personál pracoviště opustil, ale většina šéfů tam zůstala a vzhledem k naléhavosti výzkumu ještě pracovala, jedni v kancelářích, druzí v laboratořích. Zločinci si byli také téměř jisti - a v obou případech se to ukázalo jako správné -, že největší šéfové budou v tuto hodinu v podvečerním klidu shromažďovat výsledky měření nebo budou mít poradu s nejbližšími spolupracovníky. Nepřítel, mozek, jak říkal Han, byl zničen.

???

Pro vědu to tedy byla nenahraditelná ztráta. Když si Shark přečetl všechny detaily v ranním vydání novin, dlouho jím zmítaly rozporuplné pocity. Pak potřásl hlavou a energickým pohybem zahnal nevolnost. Vždyť přece za ten masakr nenese žádnou odpovědnost. Naopak se mu pokusil zabránit. Nebyla to jeho chyba, že byla operace provedena jinak než ji naplánoval. Jinak a zároveň účinněji, to si musel přiznat. Vzpomněl si na některé Hanovy argumenty. Je to nemilosrdná válka. Za tak dobře provedenou operaci nelze vůbec nic vyčítat Čongovi, a natož Hanovi. Když se rozhodl, že si z toho vezme jen to pozitivní, s konečnou platností zahnal nepříjemné pocity, do nichž ho ta zpráva uvrhla, a přinutil se myslet na svého syna. Tento všelék mu pomáhal pokaždé, když prožíval těžké chvíle. Alaina stáž na plantážích těšila. Několik měsíců strávil jako asistent a nedávno se stal správcem jedné malé plantáže. Otcí pravidelně psal a v dopisech své povýšení popisoval s nadšením, které Sharkovi připomnělo jeho vlastní mládí. Představil si syna zápasícího v Malajsii se spoustou nástrah svého řemesla. Zjihle se usmál a do duše se mu vrátil klid.

## VIII

Doktor George, bývalý seminarista Lorens a novinář Draille si zvykli jednou měsíčně společně zajít na oběd, ačkoliv patřili k velmi odlišným společenským kruhům. Dělal to už několik let, od chvíle, kdy jim Shark vytyčil společný cíl a světil jim obdobná poslání. Při obědě si obvykle vyměňovali zkušenosti. Ten den se sešli v restauraci, do které většinou chodili. Brzy bylo zřejmé, že je trápí něco jiného, co jim zabraňuje diskutovat o důvěrně známých tématech. Týkalo se to přinejmenším dvou z nich: George, který se tvářil rozpačitě a starostlivě, a Draille, nejhovornějšího z těch tří, který však během celého dnešního oběda pronesl sotva pár slov. Normálně se choval pouze Lorens, jako vždy úlisný a soustředěný sám na sebe. Vedl monolog, v němž se chlubil svými posledními pletichami, a vytahoval se, že si kolem prstu omotal dva nebo tři biskupy, kteří se nespokojují tím, že považují prezervativ za menší zlo, ale otevřeně vychvalují jeho použití. Druzí dva ho poslouchali netečně, a zdálo se, že myslí na něco jiného. Lorens nakonec přerušil svou samomluvu, třemi loky dopil kávu a poměrně dotčeně je opustil. Na rozloučenou jim doporučil, aby na příští schůzku přišli s lepší náladou. Když spolu doktor a novinář zůstali sami, chvíli na sebe mlčky hleděli. "Vypadáte ustaraně, doktore," poznamenal konečně Draille. "Jsem ustaraný. A myslím, že vy taky. To o našem příteli Lorensovi ovšem neplatí." "Události z minulého měsíce se ho zřejmě nedotkly. Ani se o nich nezmínil." "Já jsem o nich taky nemluvil. Ale to mi nebrání, abych na ně často nemyslel." "Myslím, že nás trápí totéž, doktore." George odpověděl jen souhlasným gestem. Draille nemusel upřesňovat, jaké události má na mysli. O obou atentátech se stále ještě psalo v mnoha novinách palcovými titulky. "Kvůli těm strašným zločinům často ani nespím," přiznal se doktor. Draille gestem naznačil, že to je i jeho případ, a pak se náhle zeptal: "Viděl jste v poslední době našeho přítele Sharka?" "Už měsíc ne. Abych pravdu řekl, trochu mě to trápí, protože jsem s ním chtěl mluvit o vážných věcech. Několikrát se vykroutil, když jsem ho prosil o schůzku. Nakonec souhlasil, že mě přijme dnes. Za hodinu mám být v jeho kanceláři." Draille opět chvíli mlčel a pak poznamenal něco, co na první pohled nemělo s předcházejícím tématem žádnou souvislost: "Nedávno jsem potkal jednoho známého, který se angažuje mezi ekology. Už dlouho jsem ho neviděl. Pana Sharka si velmi váží." "Zná se s ním?" "Díky mně. Kdysi, když pan Shark pocítil velké sympatie k ekologům a obdiv k ochráncům zvířat, což mě u něj tehdy trochu překvapilo, jsem je seznámil. Toho člověka jsem pak ztratil z očí. A teď mi vyprávěl, že se s panem Sharkem několikrát sešel... Bez mého vědomí." Doktor George se zachvěl a pohlédl na novináře s náhlým znepokojením. "A co vzniklo z těch nečekaných sympatií?" "Pokud vím, tak vůbec nic. Opakuji, že jsem se jejich rozhovorů nezúčastnil." Po krátkém přemýšlení dodal, upíraje na doktora významný pohled: "O pár měsíců později došlo k tomu útoku na Langriho. Jistě si na to pamatujete, doktore. Únos šimpanzů a jako bezprostřední následek

nemoc, díky které musel ten nešťastný vědec s výzkumem skončit." Doktor George sraštil obočí a energicky a nesouhlasně zavrtěl hlavou. "To spolu nesouvisí, příteli. V životě existuje spousta podobných neskutečných náhod." "Určitě, doktore, určitě. Události z minulého měsíce mi pravděpodobně zakalily rozum. Jak říkáte, nemůže se jednat o nic než o shodu okolností. Ale je to divná náhoda, nemyslíte?" Vstal a odešel, aniž dál rozváděl, co má na mysli. Doktora George se po jeho odchodu zmocnil nevýslovný zmatek. Rozhovor způsobil, že v něm jen narostlo mlhavé podezření, které před časem v jeho mysli vzklíčilo, ať se ho sebevíc snažil potlačit.

???

Opustil restauraci a zamířil pěšky ke kancelářím MGS. Byly dost daleko, ale potřeboval se projít, aby si urovnal myšlenky. "To není možné," mumlal. "Jenom si to namlouvám. Už jsem se ve svém oboru setkal se spoustou podivínů. Teď to začíná harašit mně." I jemu ve skutečnosti připadalo, že tyto tragické události spolu nějak podivně souvisejí. Jejich oběti se stali vědci pokoušející se bojovat proti AIDS. Znovu v duchu prošel všechny okolnosti, které tato neštěstí provázely. To, jak se Shark vyptával na práci biologů. Jak naléhal, že chce být podrobně informován o práci profesora Steina, s jehož úspěchem se počítalo. Jak se zajímal o rivalitu panující mezi vědci, o doktora Langriho a o zvrácenou žárlivost, která ho mohla přivést až k nějakému neuváženému činu. Jak usiloval o to, aby mohl k výzkumu finančně přispět, což mu umožnilo setkat se několikrát s Langrim v nepřítomnosti doktora George. Podobně přece jednal s Draillovými přáteli. Jak ho rozrušilo, když mu psychiatr s nadšením oznámil, že Langri je snad krůček od velkého objevu. A pak tu bylo to, co naznačoval Draille. Že k únosu šimpanzů došlo krátce po Sharkově tajné úmluvě s oním nesmiřitelným klanem ochránců zvířat! A konečně tu byl ten dvojnásobný atentát, který zmařil několikaleté vědecké úsilí a zavinil smrt dvou vynikajících vědců, od nichž celý svět očekával objev, jenž by skoncoval s tou příšernou epidemií. "To přece není možné," zamumlal znovu. "Můj přítel Alexandre Shark, ani žádný jiný člověk nemůže být schopen takové hanebnosti. Už mi to leze na mozek. Udělal bych líp, kdybych se nechal vyšetřit nějakým kolegou psychiatrem." U novinového stánku si mechanicky koupil noviny a v chůzi jimi začal listovat, aby přišel na jiné myšlenky. Bylo to marné, o obou atentátech se ještě všude psalo. Titulek jednoho článku velkými písmeny zdůrazňoval, že se vyšetřovatelé o motivu těchto zločinů jen dohadují. George se náhle zastavil jako zasažený bleskem. "Motiv, motiv!" vykřikl zoufale. Zaplavilo ho oslepující poznání, že všechny ty události, jimiž se v myšlenkách zaobíral, nejsou dílem podivné náhody, ale že mohou být naopak dílem neúprosné logiky vedené fixní ideou. Jeho vzrušení bylo takové, že nahlas vykřikl. Pak ještě zadrmolil cosi nesrozumitelného, odhodil noviny na chodník a rychle zamířil ke kancelářím MGS.

## IX

George přišel o něco dřív. Shark tam ještě nebyl. Paní Bristolová ho zavedla do ředitelské kanceláře a poprosila, aby počkal. Za podobných okolností mu obvykle dělala společnost a rozprávěla s ním, ale teď si doktor okamžitě všiml, že není ve své kůži a že vůbec nemá náladu se bavit. Nejprve si pomyslel, že je nevyšpalá. Pozoroval ji, jak skládá papíry na šéfově stole, a aby zapomněl na vlastní rozčilení, dobrácky se jí zeptal. Suše mu odpověděla, že se jí daří dobře. "Určitě jste trochu přepracovaná. Máte toho asi hodně, paní Bristolová." "Obchod je obchod," odpověděla mu stejným tónem. Vzala si za záminku jakousi naléhavou práci a znenadání ho opustila. Ale jak se obracela, George zahlédl její křečovitě stažený obličej. Málem se rozplakala. George okamžitě napadlo, jestli ten očividný zmatek, tak překvapující u ženy, která se obvykle uměla dobře ovládat, nepramení z toho, že ví o některých praktikách svého šéfa, s nimiž nesouhlasí. Díky privilegovanému postavení v MGS mohla být informována o všem. To by odpovídalo jejímu současnému rozpoložení, ale George neměl čas se tím hlouběji zabývat, protože Alexandre Shark vešel do své kanceláře a pozdravil ho. Hypotéza, která teď dostávala čím dál zřetelnější obrysy, doktora George děsila. Byl tak rozrušený, že ji nedokázal srozumitelně formulovat. Spokojil se tedy zpočátku jen s tím, že položil Sharkovi otázku a hned se v duchu pokáral za její pošetilost. "Víš něco o těch atentátech proti výzkumným centrům Blisse a Hertze?" "Samozřejmě," odpověděl Shark, pokrčil rameny a snažil se neuhnout očima před Georgovým upřeným pohledem. "Kdo by to nevěděl." "Co si o tom myslíš?" "A co bych si měl myslet? Jako všichni ostatní mám za to, že se jedná o odporný zločin a velkou ztrátu pro vědu." "Pro některé lidi to ztráta není," poznamenal doktor ledovým tónem. "Co tím chceš říct?" "Že pro výrobce kaučuku a zejména pro MGS je tato pohroma, která může odsoudit k smrti tisíce nemocných, velkou výhodou." "To je hledisko, na které jsem si ani nedovolil pomyslet," zamumlal Shark a hlas se mu lehce zachvěl. "Je to velká příležitost pro MGS, pro tebe... a pro mě taky," dodal doktor náhle bojovně, "protože jsi mě přemluvil, abych spojil vlastní zájmy se zájmy společnosti." "Uklidni se. Ty za to nemůžeš a já taky ne," koktal Shark se skloněnou hlavou, protože už nemohl nadále přítelův pohled vydržet. "Ty taky ne? Můžeš mi to odpřisáhnout?" "Samozřejmě. Co sis vlastně představoval?" Zavládlo dlouhé mlčení, během kterého se Shark pokoušel najít půdu pod nohama a doktor rozvahu. Byl tak rozčilený, že nedokázal zformulovat jasnou větu, a už vůbec ne obžalobu, která mu připadala směšná. Prohlásil pouze mrazivě: "Prosím tě, abys okamžitě přijal mou demisi z funkce člena správní rady této společnosti, se kterou už nechci mít nic společného. Zítřka to ode mne dostaneš písemně. Vzhledem k našemu dávnému přátelství se se svým podezřením nikomu nesvěřím... Ach panebože! Může to být neodpuštělné! Sbohem." Shark chtěl protestovat, ale neměl na to čas. Doktor George už nedodal ani slovo, nepodal mu ruku, odešel a prásknul za sebou dveřmi. Přítelovo chování a výčitky, které četl v jeho očích, Sharka nepříjemně rozrušily. Nezpůsobily to výčitky svědomí. Pojmy dobro a zlo byly v jeho mysli už dávno podřízeny pouze měřítku vyššího zájmu MGS, než aby si připustil svou hanebnost. Když se někdy náhodou objevil stín výčitek (k tomu došlo, když se dozvěděl o smrti obou vědců), rychle ho rozptýlil triumfální paprsek úspěchu společnosti. Nevolnost mu způsobila bolest nad roztržkou s



Georgem. Cítil vůči němu opravdové přátelství. Do této bolesti se však mísila i obava, aby se bývalý přítel, z něhož se stal nepřítel, nesvědčil se svým podezřením úřadům. Když se však nad tímto rizikem zamyslel, uklidnil se. Za prvé proto, že sám George tuto možnost zavrhl, a Shark ho znal natolik, aby věděl, že mu může důvěřovat. A za druhé, George neměl své domněnky podložené žádným spolehlivým důkazem. I kdyby chvíli bojoval s pokušením ho zradit (a to určitě nebylo v jeho zájmu, protože patřil dlouho ke správní radě společnosti), byl natolik prozíravý, aby si uvědomil, že jeho prohlášení by všichni brali jako výplod chorobné psychiatrovny mysli. Kdo by uvěřil tak ďábelskému jednání? Z této strany žádné riziko nehrozilo. Zbýval pouze fakt, že ztratil přítele. Protože byl mimořádně citlivý na osobní vztahy, hluboce se ho to dotklo. Aby tuto nepříjemnou myšlenku, která by mu mohla pokazit celý den, zahnal, obrátil se o pomoc k léku, jenž mu pomohl pokaždé, když se mu něco podobného stalo. Vyndal ze zásuvky poslední synův dopis, který měl vždy při ruce. Přišel už před třemi týdny. Od té doby Shark už žádný další nedostal, a to ho trochu znepokojovalo. Váhal, jestli nemá synovi zatelefonovat, ale chtěl ještě pár dní počkat, protože toto nezvyklé zpoždění připisoval na vrub vysilující práci a nechtěl syna obtěžovat výčitkami. Svou netrpělivost vždycky tišil tím, že si poslední dopis četl několikrát denně. Jako obvykle se mu vrátila dobrá nálada. Brzy si už nebude muset o budoucnost dělat starosti. Dopis svědčil o Alainově nadšení. Teď z něj byl hotový plantážník. Morlange hovořil s velkým uznáním o způsobu, jakým vedl plantáž, kterou spravoval. "Nedělá to proto, že jsem tvým synem. Myslím, že nic takového nemá v povaze." "Já vím, hlupáčku, že to nemá v povaze," zamumlal Shark. "Umím si vybírat vedoucí pracovníky." Morlange kromě jiného Alainovi řekl, že za několik měsíců si ho vezme jako zástupce ředitele agentury v Kuala Lumpuru, aby se seznámil s obecnějšími obchodními a finančními problémy a s řízením plantáží jako celku. "Výborně!" podotkl Shark a složil dopis. Za dva nebo tři roky povolá syna do pařížského sídla společnosti. Pak se stane členem správní rady a nakonec, v okamžiku, kdy mu Alexandre Shark předá veškeré plné moci, pánem celého impéria. Kaučukový král nechtěl ve své funkci zůstat navěky. Odejde po špičkách. Po tolika letech tvrdých bojů to bude zasloužený odpočinek. Jako pokaždé když se nechával ukolébávat touto perspektivou, cítil, jak jihně a má blízko k slzám. Jen obtížně tento pocit zahnal vítězoslavným úsměvem. Ze snění ho nemilosrdně vytrhlo zvonění telefonu, který ho spojoval s paní Bristolovou. Trhl sebou. "Volá vás Malajsie, pane," ozval se hlas paní Bristolové. "Pan Morlange si s vámi přeje mluvit osobně." "Dejte mi ho." Vzal sluchátko. Do obličeje se mu náhle nahrnula krev. Morlange v podobnou hodinu takřka nikdy nevolal. Sharka přepadl neodůvodněný strach, že se dozví nějaké špatné zprávy. Dlouho a bez přerušení Morlange poslouchal a čím dál víc se mračil. Pak se zeptal na pár podrobností a poměrně klidně rozhovor ukončil. "Dobře, děkuji vám, Morlangi." Chvilku přemýšlel a potom zavolal paní Bristolovou. Cítil potřebu podělit se o své rozrušení s věrnou přítelkyní. "Špatná zpráva, paní Bristolová. Alain je nemocný. Určitě proto mi tak dlouho nepsal. Nechtěl mě vylekat. Ne, nejsem znepokojený. Morlange si myslí, že se bezpochyby jedná jen o nějakou banální chorobu. Malajské podnebí je někdy nesnesitelné. Určitě je to jen nějaký druh malárie. Ale Morlange nedůvěřuje místním lékařům. Myslí si, že by bylo lepší, kdyby se Alain vrátil do Francie. Má pravdu, je to opatrný člověk. Pár týdnů dovolené a Alain bude v pořádku. Přiletí za pár dní. Morlange ještě datum upřesní."

## X

Paní Bristolová věděla, že se její šéf nepohodl s doktorem Georgem, ale nevěděla, proč k tomu došlo. To, jakým způsobem George po jejich poslední rozmluvě opustil kancelář, jak utekl, rozčilený natolik, že se s ní ani nerozloučil, naprosto jasně vypovídalo o jeho duševním rozpoložení. Dopis, v němž doktor oznamoval svou demisi a v němž se zmiňoval o jakýchsi nepravděpodobných zdravotních důvodech, jen její dojem potvrdil. Když se odhodlala a zeptala se na to Sharka, jeho rozpačité odpovědi jí s konečnou platností potvrdily, že mezi oběma přáteli došlo k vážné roztržce. "Už mi o Georgovi nemluvte!" odsekl Shark. "Vůbec nerozumí obchodu." Paní Bristolovou proto překvapilo, když se doktor jednou odpoledne bez ohlášení objevil v sídle společnosti a chtěl vidět šéfa. Její překvapení vystřídalo znepokojení, protože George se mračil a vypadal, jako by prožil silný otřes. Pozvala ho k sobě do kanceláře. "Je zaneprázdněný? Musím ho vidět." "Je u něj jeden významný člověk z Výzkumného kaučukářského ústavu. Myslím, že se dlouho nezdrží. Ale je-li to nutné, mohu mu oznámit, že jste tady." George na okamžik zaváhal. "Nedělejte to. Počkám, až návštěva odejde." Pak potichu dodal: "Stejně se brzy dozví, co mu chci říct... Ach, panebože! Přisahal jsem, že se s ním už nikdy neuvidím, ale existují okolnosti, kdy člověk musí zapomenout na všechno." Paní Bristolová na něj pohlédla s hrůzou v očích. George byl ponořený do svých myšlenek a při svém příchodu si vůbec nevšiml, že i ona je hluboce znepokojená. V její tváři se zračilo stejné rozrušení jako při jejich posledním setkání. Jako by ji očekávání špatné zprávy vylekalo víc, než by doktorův tón hlasu a použitá slova mohly vyvolat. "Špatné zprávy, pane doktore?" zeptala se chvějícím se hlasem. Mlčky na ni hleděl a přímo jí neodpověděl. "Máte ráda svého šéfa, paní Bristolová?" Zrudla. Věděla, že psychiatr už o její tajné náklonnosti ví dávno. "Není to přirozené, pane doktore? Už léta jsem v jeho službách. Podílela jsem se na rozvoji jeho podnikání, na uskutečňování jeho snů. Pomáhala jsem mu, jak nejlépe jsem dovedla. Samozřejmě že lpím na MGS a na jejím šéfovi. Choval se ke mně vždycky laskavě, stejně jako jeho otec. Stalo se něco vážného, co se vztahuje k jeho podnikání?" "Něco velmi vážného, paní Bristolová." Zbledla a přitiskla si ruce na hrud'. "Velmi vážného," opakoval, "a netýká se to obchodních záležitostí." Doktor ji nepřestával pozorovat, ale teď se na ni díval tázavě a div ne podezřívavě. Uvědomil si, že ji překvapilo, že se nejedná o obchodní záležitost. Jako by se jí kupodivu ulevilo. Jako by se bála něčeho ještě horšího. "Jedná se o jeho syna Alaina," řekl a sklonil hlavu. Úleva trvala jen krátce. Zalapala po dechu. "Jeho syna? Chcete říct, pane doktore, že je to vážné?" Alain se vrátil do vlasti před několika týdny. Hospitalizovali ho v nemocnici, kterou vedl jeden Georgův přítel. George mladého muže dobře znal a měl ho rád. I přes roztržku s jeho otcem - ostatně se neustále trápil, pochyboval o svém vážném podezření, které mu chvílemi připadalo nesmyslné a vyvolávalo v něm výčitky svědomí - chodil Alaina navštěvovat a pravidelně se informoval o jeho zdravotním stavu. "Velice vážné." "To je hrozné, pane doktore," koktala paní Bristolová. "Pro jeho

otce to bude něco strašného. Alain je světlem jeho života. Je na něj pyšný a žije a pracuje jen pro něho. Kvůli němu..." Náhle se zarazila, jako kdyby si uvědomila nesmyslnost toho, co chtěla říci. Doktor ji teď pozoroval s profesionální zvědavostí, která mu dala na okamžik zapomenout na jeho vlastní bolest. "Co kvůli němu, paní Bristolová?" "Nic. Že pracuje jako posedlý. Ale co vlastně Alainovi je?" "Převezli ho na kliniku profesora Barge, kterého také trochu znám. Profesor udělá řadu testů a důkladných prohlídek, které jasně prokážou původ nemoci a její vývoj. Byl by to sdělil Sharkovi sám, ale vzhledem k našemu starému přátelství mě poprosil, abych ho na tuto zkoušku připravil. Shark bude potřebovat lásku svých nejbližších, aby mu pomohli překonat šok. Bude potřebovat mě i vás, paní Bristolová." "Proboha mluvte, pane doktore. Co říká ten profesor?" "Profesor Barge," řekl vážně doktor George, "je jedním z našich nejlepších odborníků na AIDS."

???

Doktora George překvapilo a vyděsilo, jak stará dáma na jeho odhalení zareagovala. Díky svým zjitřeným nervům vnímal její reakci jako nevhodnou a málem pohoršlivou, i když dobře věděl, jak může v kritické situaci lidský mozek reagovat. Celým jejím tělem nejprve proběhla křeč, pak si paní Bristolová sevřela rukama hlavu, jako by chtěla zabránit, aby se jí nerozskočila, a nakonec ji obrovský výbuch smíchu zlomil v pase. Podobnou reakci někdy psychiatr pozoroval u duševně nemocných, když se blížil záchvat divokého šílenství. Trvalo to poměrně dlouho. S očima obrácenými v sloup a vytřeštěnými tak, že se to vymykalo jakémukoliv přirovnání, jako by sledovala nějaký nečekaný obraz, chrllila z pokřivených úst mezi záškuby těla nesrozumitelná slova, mezi nimiž se daly rozeznat pouze jednotlivé slabiky důrazně vyslovované. Jako by jí zmítaly nějaké ďábelské síly. "AIDS! AIDS!" Zdálo se, že nedokáže přestat. Její šílený smích bolestně rozechvíval všechny doktorovy nervy, a proto se rozhodl použít léku, s nímž měl občas u duševně nemocných úspěch. Chytil ji za ramena, prudce s ní zatřásl a pak jí vlepil pár facek. Paní Bristolová se začala pomaličku uvolňovat. Potřebovala několik minut, než se jí vrátil jakýs taký klid. George ji přinutil, aby se posadila. Namáhavě popadla dech a podařilo se jí vykoktat několik omluvných slov. "Chovám se nemožně, promiňte, pane doktore... Ale," pokračovala a tělem jí proběhla další křeč, "to nemůžete pochopit, ne, to nemůžete pochopit. Jen já můžu posoudit celou tu hrůzu. Já a on. Nesmí se to dozvědět. Nesmíte mu to říct. Nesmíte ho vystavit takovému utrpení. Ušetřte ho té hrůzy!" "Musím mu to říct," odpověděl doktor. "Udělám to co nejšetrněji, ale je to moje povinnost." "Nesmíte!" vykřikla, připravená propadnout novému záchvatu. "Slitujte se! Opakuji vám, že to nemůžete pochopit." Jak ta slova vyslovovala, doktorovi to najednou došlo. Vysvětlení jejího ďábelského smíchu mu přišlo na mysl jako záblesk, který roztrhal mlhu, do níž se halily jeho chabé pochybnosti. Paní Bristolová všechno věděla. Náhle mu to bylo jasné. Její morbidní smích nebyl výplodem šílenství, jak si myslel, ale naopak rozumného ducha, který právě dostal šok, způsobený nesmírnou absurditou toho všeho. V tu chvíli pocítil i on, že se jeho vlastní tělo otřásá smíchem, jak si náhle uvědomil groteskní ohavnost této tragédie. Do této chvíle mu všechny souvislosti nedošly. Když se dozvěděl o Alainově nemoci, rozrušení, bolest a soucit pohltily celou jeho bytost, takže jeho mozkové buňky nedokázaly reagovat. Neuvedomil si, jak je to absurdní. Bez rozmyslu se rozběhl za přítelem. Myslel jen na jeho bolest a chtěl mu projevit svou účast a opětnou náklonnost. Teď, tváří v tvář reakci paní Bristolové, která pochopila nesmyslnost této situace, cítil, že mu zbývá jen krůček, aby se zachoval stejně nepřičetně jako ona. Nicméně reagoval rychle. Díky své profesi se naučil ovládat, takže se mu podařilo na paní Bristolovou promluvit klidně. "Vy víte všechno, vidíte? Říkáte, že nemůžu pochopit hrůzu situace? Ale já si naopak myslím, že ji chápu stejně dobře jako vy. Víte o všech těch zločinných machinacích, vidíte?" Paní Bristolová se nepokusila zapírat. "Vy jste o nich, pane doktore, nevěděl?" "Měl jsem podezření, ale ještě jsem pochyboval," zamumlal George. "Připadalo mi to nepravděpodobné, vymykající se všem lidským normám." "Já jsem už dávno přestala pochybovat," zasténala. Věděla všechno. Dostávala informace o všech účtech společnosti, o těch, které procházely finančním oddělením, i o těch, které byly ryze soukromé. Nejprve její pozornost vzbudily velké sumy, které její šéf nechával vyplácet v hotovosti, pak si všimla neobvyklých převodů do jedné švýcarské banky, což byly finanční operace, jejichž smysl Shark neuznal za nutné vysvětlovat. Pouze se usmál, protože věděl, že se na absolutní diskretnost své sekretářky může spolehnout. Návštěvy Čiřana Čonga ji přiměly jednat. Cítila k němu nesnesitelný odpor, který časem vzrostl natolik, že se ho odvážila špehovat, což předtím rozhodně neměla ve zvyku. Vyslechla několik rozhovorů. Většinou se vedly anglicky, což byl jazyk, kterému rozuměla. Co zaslechla, stačilo, aby se dozvěděla o chystaných zločinech. To byl také důvod rozčilení, které na ní doktor George v poslední době pozoroval. "A nic jste neřekla," zamumlal vyčítavě. "Nevěřila jsem svým uším, pane doktore. Doufala jsem, že jsem to špatně pochopila. Když jsem se dozvěděla o těch dvou atentátech, už bylo příliš pozdě... A pak, nedokázala bych ho udat na policii. Já..." Opět jí vyhrkly slzy a zabránily jí dokončit větu. "Chápu. Nechci vás soudit," řekl vážně doktor. "Máte pravdu, už je příliš pozdě. Já ho také neudám. Jeho trest bude horší než všechny tresty, které by mu mohla udělit spravedlnost této země." "Neříkejte mu to," prosila znovu skrz slzy. "Řekněte mu cokoliv, ale tohle ne. Řekněte mu třeba, že se jedná o rakovinu." "Rakovinu?" Alexandre Shark, který se rozloučil se svým návštěvníkem, vešel do místnosti. Zaslechl poslední slovo a zůstal nehnutě stát ve dveřích.

XI

"Rakovinu? O co se jedná, paní Bristolová?" Neslyšela ho vstoupit. Trhla sebou, zasténala a zakryla si tvář třesoucíma se rukama. Doktor George k ní přistoupil a přísně řekl: "Nechte nás o samotě, paní Bristolová. Běžte si odpočinout. Přijdu pak za vámi. O všechno se postarám." Namáhavě vstala. Doktor ji doprovodil až ke dveřím. Ještě jednou vykoktala: "Neříkejte mu to, pane doktore, prosím vás." Shark její poslední slova zaslechl. "Co to má znamenat, Georgi?" zeptal se, když odešla. "Rakovina? Co mi nemáš říkat? Chci vědět pravdu." "Řeknu ti ji," zamumlal doktor

mírně, sbíraje odvalu. "Kvůli tomu jsem přišel. Ve jménu našeho přátelství jsem trval na tom, že ti tu špatnou zprávu řeknu sám." "Poslouchám." "Je to velmi špatná zpráva, Alexandře. Jde o tvého syna." "O Alaina? Co se stalo?" Doktor ho přinutil, aby se posadil, a položil mu ruku na rameno. "Ošetřující profesor provedl sérii testů a pak nechal Alaina urychleně převést na kliniku profesora Barge." "No a?" "Barge provedl další testy. Jeho diagnóza budí obavy. Tak. Vidiš, neskrývám před tebou nic." "Budí obavy? A paní Bristolová mluvila o rakovině?" "Rakovina to není, Alexandře. Barge ti to vysvětlil líp než já... AIDS." "AIDS?" Shark pronesl pouze toto jediné slovo. Zpočátku na něm bylo znát, že vůbec nic nechápe. Pak mu vylezly z důlků, jako kdyby - takový byl alespoň Georgeův pocit - jako kdyby mu ve zlomku vteřiny došla celá hrůza tohoto sdělení. Psychiatr se nemohl ubránit, aby nesledoval sled nešťastnickových myšlenek. Chvilku se bál, aby nedošlo k hysterickým reakcím, jako v případě paní Bristolové. Ale tady podobnost končila. Shark se náhle přikrčil v křesle, jako by dostal ránu obuškem. Odehrálo se to tak rychle, že si George myslel, že se jedná o mozkovou mrtvici. V rozrušení, v jakém bloudil jeho duch, si úplně nesmyslně vzpomněl na jeden strašný film, který viděl v mládí - dokument o jatcích. Obraz v něm zanechal vzpomínku: kuň zasažený řeznickou palicí, který s uvolněnými svaly padá k zemi. Alexandre Shark se zhroutil stejným způsobem. Ale neomdlel. Jeho pohled měl stále stejný ledový výraz a sledoval nějaký obraz viditelný pouze jím. Doktor George mu sevřel rukou rameno v gestu, které mu připadalo směšné a na něž Shark vůbec nereagoval. Cítil se bezbranný. Aby unikl zmatku, do něhož ho uvrhla Sharkova příšerná apatie, začal mluvit, plácal páte přes deváté, utápěl se v detailech a marném vysvětlování. Bylo to zbytečné a nebezpečné. Jemu samotnému to připadalo směšné, ale pořád to bylo lepší než mlčení. "Byla to nehoda, Alexandře. Nešťastná náhoda. Je to hodný, pracovitý chlapec, příliš zamilovaný do své práce, než aby měl čas na nějaké flámování. Žádné drogy, žádné neřesti. Profesor Barge se ho diskrétně vyptával na okolnosti... Potřeboval vědět jisté podrobnosti, aby mohl stanovit odpovídající léčbu." "Léčbu!" Shark opakoval jako ozvěna, aniž udělal jediné gesto, ale hlas měl plný bolestné ironie. "Alain mě měl vždycky rád. Ptal jsem se ho taky, jako přítel, otcovsky." "Otcovsky!" opakoval Shark stejně bolestně. Jako by slyšel jenom některá slova. Doktor pokračoval stejně chvatně, protože se bál, aby Shark jeho vysvětlování nějak nekomentoval. "Nenechal se prosit a celý ten příběh mi prostě a někdy se smutným úsměvem vyprávěl. Stalo se to asi před rokem, krátce po jeho příjezdu do Malajsie. Flám mladých svobodných asistentů. Výlet do Kuala Lumpuru. Dělají to všichni, tak dvakrát nebo třikrát měsíčně. Je to jediné rozptýlení po vši té dřině a osamělosti na plantáži. Pořádně zapitá večere. Pak výprava do jednoho tajného bordelu. Několik jich tam i přes zákazy existuje. Vláda je toleruje za podmínky, že tam nejsou Malajky. Většina děvčat je z Thajska, zbytek jsou Číňanky. Alain si vybral jednu Číňanku." "Číňanku!" opakoval Sharkův hlas. "Proti svému zvyku vypil spoustu whisky. Zapomněl si vzít ochranný prostředek, který je dnes nutný. Vidiš, je to banální historka bez pokračování... Chci říct, že to nemuselo mít pokračování, jenomže ta dívka..." Mluvil čím dál neobratněji. Vůbec nepřemýšlel o tom, co vlastně říká. Ať řekl cokoliv, nešťastníkovi to stejně přinášelo nové utrpení. George si to uvědomil, teprve když ta slova vyslovoval, ale mluvil dál, aby zlomil to příšerné ticho. Sharka jako by cosi hypnotizovalo. Není to vize v obvyklém slova smyslu, není to dvoj nebo trojrozměrné zjevení, přemýšlel proti své vůli psychiatr, který kdysi studoval moderní fyziku. Jeho vize vychází z einsteinovského časoprostoru, který tou nejděsivější hrůzou překonává optické obrazy a nejzrůdnější ohavnosti, které kdy nějaký surrealistický malíř zachytil na plátně. "Ale nesmíme ztrácet naději," pokračoval George, kterému ďábel perverzity hodný Poea diktoval další slova, za něž se proklínal. "Barge začal s intenzivní léčbou. Je to náš největší odborník na AIDS. V této oblasti bylo ostatně dosaženo pokroku. Díky novým lékům..." Před intenzitou pohledu, který na něj Shark náhle upřel, nedokázal větu dokončit. "Mlč!" zařval Shark. "Žádná účinná léčba neexistuje. Neexistuje ani lék, ani vakcína, a ty to dobře víš! A já, já jsem první, kdo to ví." Shark pronesl poslední slova s divokostí, která kontrastovala s jeho předcházející netečností. Zdálo se, že se probudil. Svaly se mu napjaly, ramena narovnála. Ale jeho prudkost vyjadřovala takové zoufalství, že sebou doktor George trhl. "Příteli," podařilo se mu pouze vykřiknout a sevřít mu rukou rameno. "Příteli." "Děkuji ti," řekl Shark, který se už zase ovládal. "Kolik mu profesor Barge dává času?" George s odpovědí váhal. Pak si všiml, že na něj Shark upírá tvrdý, přísný pohled. Pochopil, že dokáže snést jakýkoliv šok, a uvědomil si, že před ním nesmí zatajovat pravdu. "Lékaři nikdy nedokážou stanovit přesný časový horizont," zakotkl. "Tak kolik?" "Barge mi řekl, že v Alainově případě bude mít nemoc rychlý průběh," odpověděl George sotva slyšitelným hlasem. "Děkuji ti ještě jednou," řekl Shark energicky, tónem, do něhož se vrátila obvyklá pevnost.

## XII

"Ať jde pan Han dál." Paní Bristolová právě oznámila příchod čínského miliardáře. Nepodařilo se jí skrýt odpor, který v ní tento člověk vyvolával. Instinktivně ho považovala za zlého ducha svého šéfa. V jejich představách byl ještě nebezpečnější než Čong. Než návštěvník vstoupil, nepohnutý Shark se na okamžik opřel o desku psacího stolu, soustředil se a v duchu zrekapituloval vše, o čem chtěl s Hanem mluvit. Po chvilkové slabosti, která se ho zmocnila, když mu doktor George sdělil pravdu o synovi, reagoval Shark s energií, kterou projevoval při všech těžkých životních zkouškách. Dokonce se mu podařilo znovu nabýt klidu. George, který si chvilku předtím myslel, že je smrtelně zasažen, to nesmírně překvapilo. Shark mu ještě jednou poděkoval za přátelství, které k němu choval i přes neshody, k nimž mezi nimi došlo. "Prosím tě!" protestoval George v daleko větších rozpacích než on nad těmito nárazkami. Shark ho ujistil, že se s touto tvrdou ranou vyrovná, a poprosil ho, aby ho nechal samotného, protože musí na nově vzniklou situaci reagovat. Doktor váhal a v duchu se ptal, neskrývá-li se za zdánlivým klidem nějaký zoufalý záměr, ale prosbě vyslovené tónem nepřipouštějícím žádné námitky se nakonec podvolil. V podstatě cítil úlevu, že jeho bolestné poslání končí, a tak odešel. Po jeho odchodu zůstal Shark na okamžik skleslý. Opět se ho zmocnila slabost, ale poměrně rychle se vzpamatoval. Na papír naškrábal pár řádků a pak zavolal paní Bristolovou, která okamžitě přišla. Nepřestala se trást



od chvíle, kdy jí doktor řekl pravdu. Jejich pohledy se na zlomek vteřiny setkaly, potom paní Bristolová sklopila oči a víc je nezvedla. Shark se o synově nemoci ani nezmínil, a pánovitý tón, s jakým s ní mluvil, jí vzal všechnu odvalu, aby se o ní zmínila sama, nebo aby dokonce projevila soucit, i když se k tomu předtím chystala. "Telegram pro pana Hana, paní Bristolová. Odešlete ho ihned." V telegramu pouze stálo: "Vaše přítomnost zde je nezbytně nutná. Očekávám vás v co nejkratší době." To jistě nebyl obvyklý styl jeho korespondence s tak významným člověkem, jakým byl čínský miliardář, ale Shark necítil potřebu balit svá slova do nějakých zdvořilostních frází. Mlčky propustil paní Bristolovou a ona se nenechala prosit a rychle odešla, aby s ním nemusela zůstat o samotě. Pak se vypravil do nemocnice a dlouho zůstal u postele svého syna. Alain byl ještě při vědomí, ale měl bledou, strašně vyhublou tvář a činilo mu hrozně potíže mluvit. Jediná věta, které Shark porozuměl, byla: "Odpusť mi, tatínku, způsobil jsem ti hodně starostí," řekl s mdlým úsměvem, na který otec vůbec nedokázal reagovat. Když se s Alainem rozloučil, dlouho hovořil s profesorem Bargem, který mu potvrdil Georgova slova. Shark chtěl znát celou pravdu, a protože se choval naprosto klidně, profesor si myslel, že má proti sobě člověka schopného snést i ta nejkrutější fakta. Proto před ním neskrýval, že jeho syn spěje k rychlému konci a že prakticky neexistuje žádná naděje, jak ho zachránit. Barge kaučukového krále odhadl dobře. Shark si verdikt vyposlechl rozvázně a s chladnou důstojností, což mu vyneslo sympatie a úctu lékaře zvyklého na projevy zoufalství, jichž býval často svědkem, když příbuzným nemocných AIDS sděloval takový úděl. V následujícím týdnu Sharka chladnokrevnost neopouštěla. Alain upadl do komatu. Otec za ním chodil denně a vždycky na něj celou hodinu hleděl, aniž projevil sebemenší vzrušení. Doktoru Georgeovi, který ho navštěvoval každý den a snažil se mu projevovat své znovunalezené přátelství, odpovídal jen krátkými větami a takřka lhostejně. "Je mu čím dál hůř. Už mě nepoznává. Profesor se obává brzkého konce," odpovídal se suchýma očima, když se ho George vyptával na syna. A pak se omluvil, že musí rozhovor přerušit, aby mohl vyřídít nějaký telefonický rozhovor. Psychiatra takové nelidské chování mátl a v duchu se občas ptal, jestli se kaučukový král neobrníil proti všemu, co se netýkalo obchodních záležitostí. Paní Bristolová naopak ztracenou rovnováhu nenašla. Snažila se plnit běžné povinnosti, ale když psala poznámky, které jí šéf diktoval, často musela psaní přerušit a snažila se ovládnout třesoucí se ruce. Jen obtížně se jí dařilo zadržovat slzy, když byla v Sharkově přítomnosti. Stálo ji to nadlidské úsilí, při němž se jí křečovitě stáhly svaly v obličeji a díky tomu nedokázala promluvit. Shark vždycky přerušil větu a upřel na ni pohled, který nedokázala snést. V takových případech vzala nohy na ramena a utekla. Kdyby byl někdo svědkem takových scén, jistě by přísahal, že spáchala nějaký zločin, za který musí pykat. O Alainově nemoci mezi nimi nikdy nepadla nejmenší zmínka.

### XIII

Když Han vešel, Shark vstal, stiskl mu ruku a ukázal na křeslo, aniž se kromě chladné zdvořilosti dal z jeho výrazu vyčíst nějaký pocit. Pak přikázal paní Bristolové, že pod žádnou záminkou nechce být obtěžován, pečlivě za ní zavřel dveře a přistřelil si židli k Číňanovu křeslu, dáváje tak najevo, že si nepřeje, aby jeho slova slyšel někdo jiný. Když Han dostal telegram, nepatrně se zamračil, což byla jediná viditelná známka jeho překvapení. Cítil jen překvapení a znepokojení, protože mu vůbec nepřišlo na mysl urážet se nad imperativním stylem telegramu, který se tak málo podobal Sharkovu obvyklému korektnímu chování. Pokud se vyjadřoval takovým způsobem, bylo naprosto zřejmé, že se jedná o mimořádně vážnou záležitost. Když přihlédl k rázu obchodních záležitostí, na nichž se podílel, musel Han sebrat všechnu svou vůli, aby nepropadl panice. Proto neváhal na tuto naléhavou schůzku přijet. Dopřál si pouze několikadenní odklad, aby mohl nahlédnout do zahraničních novin a poslechnout si vysílání francouzského a amerického rozhlasu, protože se chtěl ujistit, že jistá policejní vyšetřování nesměřují k nějakému konkrétnímu odhalení. Trochu se uklidnil, během několika hodin vyřídil jednu nebo dvě záležitosti, nasedl do letadla a ráno přistál v Paříži. Důvod pozvání musí být mimořádně důležitý, pomyslel si, když Shark začíná rozhovor tak zpříma, aniž se zdržuje zdvořilostními úvody. Dokonce se ho ani nezeptal, jestli měl dobrou cestu. "Stalo se něco velmi vážného, pane Hane," začal kaučukový král bez okolků. "Naše obchodní záležitosti?" "Naše obchodní záležitosti běží podle našich přání. MGS se nikdy předtím nedařilo tak dobře." "Dovolil jsem si pomyslet na naše soukromé záležitosti, monsieur. Třeba máte informace o probíhajícím vyšetřování nedávných událostí, které já nemám." "V současné době nespěje k žádnému výsledku. Všichni naši spolupracovníci jsou neobyčejně diskrétní. Ale ve skutečnosti jsem s vámi chtěl mluvit právě kvůli tomuto vyšetřování," dodal Shark po krátké odmlce. "Opakuji vám, že není žádná naděje dovést ho do konce, pokud ovšem..." Udělal další pauzu a pak pokračoval, zdůrazňuje každé slovo: "Pokud ovšem se někdo z těch, kteří se na operaci podíleli, nerozhodne jít na policii, což by bylo samozřejmě velmi nebezpečné pro všechny ostatní, protože takový člověk by musel prozradit své spoluviníky, mozek celé akce i jejich vykonavatele. To je možnost, o níž musíme se vši vážnostně uvažovat." "Byla by to odsouzeníhodná zrada, monsieur Sharku," poznamenal Číňan. Neztratil sice svou chladnokrevnost, ale hleděl na svého společníka s nemalou zvědavostí. "To je i můj názor. K takové zradě by ten člověk musel mít nějaký silný motiv." "Motiv, monsieur, který se svými skromnými intelektuálními schopnostmi nedokážu domyslet." "Musel by být velmi, velmi silný, pane Hane. Možná nějaký druh výčitek. Naše západní svědomí někdy mučí podobné pocity. Člověka, který něčím takovým trpí, mohou dovést k tomu, že se dopustí nějakého nerozvážného činu, kterého, a o tom jsem přesvědčen, by vzápětí litoval." Pan Han to nijak nekomentoval. Pouze z jeho pohledu se dala vyčíst otázka. "Připomněl jste naše soukromé záležitosti, pane Hane. Musím vám říci, že můj syn je vážně nemocný. Před přítelem jako jste vy to nemohu skrývat. Lékaři ho už odepsali. Zbývá mu jen několik dní nebo dokonce hodin života." "Monsieur, chápu vaše rozrušení a prosím, abyste mi uvěřil, že s vámi vaše utrpení sdílím. Ale i ti nejlepší lékaři se často mýlí, ať jsou jejich kvality jakékoliv." "V případě mého syna se lékaři zmýlit nemohou, pane Hane. Neexistuje žádný lék, který by ho vyléčil. Žádná účinná léčba ještě nebyla objevena." Han sklopil oči a na nic se nezeptal. Pochopil. Nepotřeboval žádné vysvětlení, ale Shark potichu dodal: "Můj syn Alain umírá na AIDS. Víte

stejně tak dobře jako já, že všechny pokusy najít lék skončily neúspěchem." Mezi oběma muži zavládlo dlouhé ticho, na něž byli zvyklí. Hanova bystrá mysl posuzovala rozsah tragédie, kterou prožíval kaučukový král. Lehce potřásl hlavou, jak sledoval nit svých myšlenek, v nichž se díky tématu jejich rozhovoru zrodily určité obavy. Z myšlenek ho vytrhla poznámka, kterou Shark nedbalým tónem pronesl: "Předpokládám, že jste neustále ve styku s naším přítelem Čongem. Co se týče těch soukromých záležitostí, jimiž jsme se zabývali, měl jsem dojem, že vás slepě poslouchá a že by vám nedokázal nic odmítnout." "Měl jsem přezítost prokázat mu jisté služby. Je to už dávno, ale on nezapomněl. My Číňané máme vynikající paměť." "Takže se mohu spolehnout, že mu řeknete..." "Monsieur, vídám se s ním jen velmi zřídka," přerušil ho Číňan, "ale mohu mu předat vzkaz, jestli chcete, zejména, je-li to důležité." "Je to mimořádně důležité. Vysvětlete mu, co jsem vám před chvílí říkal. Že celé naší organizaci, jemu, jeho přátelům i vám, pane Hane, hrozí smrtelné nebezpečí, protože jeden zrádce vedený výčitkami svědomí se chystá kápnout božskou, jak se u nás říká. Předpokládám, že vzhledem k takovému riziku muž energický a rozumný jako je Čong pochopí, co má udělat." Han znovu potřásl hlavou, což se dalo vykládat jako přitakání. V jeho tváři se zračila moudrost, kterou přisuzujeme starověkým filozofům. Shark pokračoval: "A pokud bych se náhodou mýlil, pokud by nebyl dostatečně chytrý a nepochopil by, předpokládám, že někdo mnohem inteligentnější než je on, někdo, kdo nad ním má velkou moc, by mu pomohl otevřít oči a naznačil, co od něj situace vyžaduje a co je jedinou možností, jak tomuto riziku předejít." "Myslím, že je to eventualita k uvážení," odpověděl Han. "Uklidnil jste mě. Je to válka, jak jsme mnohokrát konstatovali. A válka někdy vyžaduje brutální metody... A neodkladné," dodal. Han nadále pokyvoval hlavou a přemýšlel. "Říkal jste neodkladné, monsieur Sharku? Myslíte tedy, že ten nešťastník, který trpí těmi strašnými výčitkami svědomí a jehož odmítám nazývat zrádcem, myslíte, že by byl schopný vydat se v nejbližší době policii?" "Ode dneška za týden," odpověděl Shark jasně. Vstal, aby návštěvníkovi naznačil, že rozhovor je u konce. Když ho Číňan napodobil, dodal výjimečně zdvořile a takřka laškovně: "Promiňte, že vás nedoprovodím až na stanoviště taxíků, drahý příteli. V tuto hodinu ještě z kanceláře neodcházím. Mám zvyky starého mládence. Vždycky odcházím přesně v devatenáct hodin. Chodím domů pěšky po bulváru. Mám tuto procházku po těžkém pracovním dni rád. Uklidňuje mi nervy. Takové uvolnění zvláště v této pro mě tak těžké době potřebuji." Han znovu přisvědčil pokývnutím hlavy a pak bez dalších slov odcházel. Ale než vyšel ze dveří, uklonil se trochu hlouběji, než to vyžaduje zdvořilost, a to i zdvořilost čínská.

#### XIV

Alexandra Sharka zabili o pár dnů později, když se vracel pěšky domů svou obvyklou trasou. Automobil, který ho sledoval, zůstal na okamžik stát, když k němu dojel. Padly tři výstřely, všechny smrtelné. Určitě je musel vypálit profesionál, který znal dobře své řemeslo. Žádný svědek nemohl vraha popsat, protože měl na obličej masku. V automobilu nebyly nalezeny žádné stopy. Šlo o kradený vůz, který policie objevila o několik hodin později na rohu jedné ulice. Byl to banální, ale naprosto nepochopitelný atentát. Vyšetřovatelé a novináři si opět lámali hlavy, aby našli možný motiv, ale nakonec se vzdali a přisoudili zločin nějakému fanatickému teroristovi nebo anarchistovi, který si svou obět vybral náhodně a svou nenávist ke společnosti si vybil na generálním řediteli jedné z nejvýznamnějších mezinárodních firem - na kaučukovém králi. Doktor George a paní Bristolová se k této hypotéze také přiklonili.